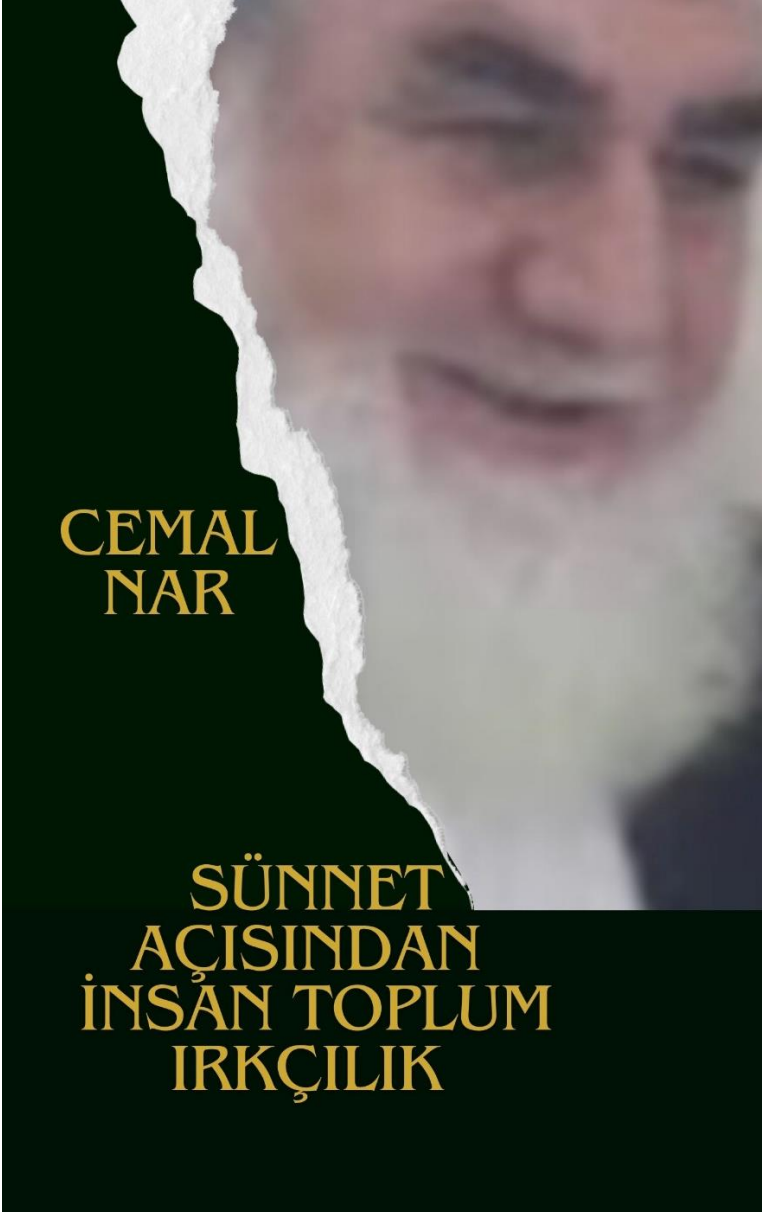

CEMAL
NAR

SÜNNET
AÇISINDAN
İNSAN TOPLUM
IRKÇILIK

İthaf:

Ömür boyu eserlerinden istifade ettiğimiz kütüb-ü tis'a müelliflerinin aziz ruhlarına minnet ve şükranlarımızla...

Cemal Nar

CEMAL NAR

**SÜNNET AÇISINDAN
İNSAN TOPLUM
IRKÇILIK**

CEMAL NAR

07. 01. 1955 de Kahramanmaraş / Hartlap'ta doğdu. İlkokulu kendi şehrinde, İmam Hatip Lisesini 1973'de Diyarbakır'da, Yüksek İslam Enstitüsü'nü 1977 de Kayseri'de bitirdi ve aynı yıl Kahramanmaraş /Andırın Lisesine Din Dersi Öğretmeni olarak tayin edildi. 1980'de atandığı Kahramanmaraş İmam Hatip Lisesinde eğitim ve öğretimin yanında uzun yıllar değişik yerlerde sohbet, vaaz, seminer, konferans ve yazılarıyla halk eğitime katkı sundu, irşat ve tebliğ hizmetlerinde bulundu. Aynı okuldan 2003'de emekli olmak zorunda kalan yazar, halen okuma, yazma, irşat ve tebliğ çalışmalarını sürdürmektedir. Evli ve dört çocuk babasıdır.

Cemal Nar yazılı çalışmalarının bir kısmını ***cemalnar.com.tr*** sitesinde yayınlamaktadır. Sohbet, vaaz, ders, seminer, konferans gibi görsel çalışmalarının bir kısmını da videolar halinde ***www.youtube.com*** sayfasında sunmaktadır. Zaman içinde değişik gazete, dergi ve sitelerde yazdı. İnternette yazarın binlerce makalesine ve videosuna erişilmektedir.

Yayınlanmayı bekleyen birçok eseri yanında yazarın yayınlanmış kitapları şunlardır:

1- Anılar Ve İbretler 2- Bu Sistemden İslam'a 3- İslamlaşma Bilinci 4- İslam Sancısı 5- Arş Gölgesi 6- Tasavvufun Anahtarı 7- Âlimin Önderliği 8- İslam'da Devlet Ve Siyaset 9- İlim Ve Özgürlük 10- İlim Ve İktidar 11- İmanın Kıymeti ve Korunması 12- İman Ve Etkisi 13- Aydınlanma Yolu Tasavvuf 14- İnançta Arınma 15- İnançta Kirlenme 16- Okuma Aşkı 17- İslam'a Göre Irkçılık ve PKK Ekseninde Kürt Sorunu 18- İnsana Ulaşmak 19- İslam'da Cihad Hak Batıl

Mücadelesi 20- İnancın Kıvancı 21- Sistem ve Şeriat 22- Osmanlıdan Cumhuriyete Büyük Kırılma 23- Gönül Azığı 24- Laiklik Sorgulaması 25- Derdimiz İslam 26- Adı Konmamış Savaş 27- Batılılaşmayla Hesaplaşma 28- Aydınların Karanlığı 29- Kitap Sevgisi Yazma Aşkı 30- İmam Hatip Davası Ve Hacı Kalay 31- İslam'ın Özeti 32- İslam'da Irkçılık Ulusalılık Milliyetçilik 33- İslam'sız Olmaz 34- İlimsiz Olmaz 35- Davetsiz Olmaz 36- Hesaplaşmadan Olmaz 37- Kıymet Bilmek 38- Hatırlatmalar 39- Laik Sistemde İslamî Siyaset Sorunu 40- Müslüman Kimliğin Kodları 41- Bize Düşen 42- İslam davası 43- Din Diyalog Ve İlmli İslam 44- İslam'da Sakal Ve Kıyafet 45- Okuduğun Kadarsın 46- İslam'da İnsan İlişkileri - Din Muameledir- 47- İslam'a Ensar Olmak 48- Tanıdığım Maraşlı Hocalar. 49- Acilen İslam Birliği 50- Engin Gönül Yüce Ruh 51- İslam'da İnsan Onuru Ve Çağa Yansıması 52- Güncelin Dili 53- Hizmetten Teröre Gülen Sorgulaması 54- Türkiye'de Dindar Siyaset Pratiği 55- İnternette Kral Sözler 56- İslam Düşüncesinde Sağlık Ve Şifa 57- Hastalara Armağan 58- Maraş Hazineleleri 59- Birey Üstüne Eleştiriler 60- İlim Ve Alim Üstüne Eleştiriler 61- İrfan Hayatımız Üstüne Eleştiriler 62- Devlet Ve Medeniyet Yolu Hicret 63- Sevgili Peygamberimiz Mekke Döneminde İslam'a davet 1- 2. Ciltler 64- Peygamber Örneğinde Ahlak Ve Merhamet 65- Kalpten Dile Eğitim Ve Terbiye 66- Batılılaşma Cinnetinde Aydınlar Ve Kurumlar 67- Kitap Ve Yazma Sorumluluğu 68- Allah'ın Yardımı Ve Zafer Şartları 69- İslam Açısından Laiklik Ve Sekülerizm 70- İmam Hatip Davası 71- İslam'a Göre Irkçılık Ulusalılık Milliyetçilik 72- Kur'an Açısından İnsan Toplum Irkçılık 73- Sünnet Açısından İnsan Toplum Irkçılık

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	7
SÜNNET AÇISINDAN İNSAN TOPLUM IRKÇILIK	9
Konuya Giriş	9
Cahiliye Araplarında Irkçılık	11
Irkçılık ve İnsanın Kökeni.....	13
Mekke Fethi Gününden Tablolar	19
Irkçılığı Reddin Simgesi Bilal.....	21
Fetih Günü Son Tablo	30
Cahiliye “Ubbiyye”si	35
Allah Kalıba Bakmaz	40
Irkçılık Ve Soy Sop	49
Peygamber Dostları Takvalılardır	62
İlginç Bir Hadis	66
Irkçılık Ve Atalarla Övünme.....	75
Atalara Saygıda Ölçüler	91
Irkçılık ve Eşitlik	99
Herkes Hükümde Eşit.....	106
Irkçılığa Davet.....	112
Irkçılık İçin Savaş.....	119

Kavmini Sevmek Haram Değildir	126
Hangi Bayrak Altında?	129
İrkçılık Sancağı	134
İrkçılık Cehennemliktir	143
Nikâhta Denklik Ve İrkçılık	149
Sonsöz	166

ÖNSÖZ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

إِنَّ الْحَمْدَ لِلَّهِ نَحْمَدُهُ وَنُسْتَعِينُهُ وَنَسْتَغْفِرُهُ وَنَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ
شُرُورِ أَنْفُسِنَا وَمِنْ سَيِّئَاتِ أَعْمَالِنَا، مَنْ يَهْدِهِ اللَّهُ فَلَا
مُضِلَّ لَهُ وَمَنْ يَضِلَّ فَلَا هَادِيَ لَهُ وَأَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا
اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ
وَرَسُولُهُ... أَمَّا بَعْدُ:

Bizi “insan” olarak yaratan Rabbimize hamd ve şükür ederek över, razı olduğu dinini bize yaşayarak öğreten Hazreti Resul Muhammed Mustafa’ya, temiz ehl-i beytine ve mübarek ashabına salat ve selam ederiz.

Bilindiği gibi ırkçılık, belli bir ırkın, belli bir sosyal gurubun doğuştan gelen ve katılımla geçen bedeni özellikler sebebiyle farklılaştığını ve bu farklılıkların onlar arasında statü, konum ve ilişkilerin belirleyicisi olması gerektiğini iddia eden düşünce akımıdır. Kısacası ırkçılık, iddia edilen ırkın doğuştan gelen tabii bir üstünlüğünü savunan görüştür.

İrkçılar genellikle dinden ve maneviyattan uzak insanlardır. Tabiatıyla onların yönetimlerinin insanî ve ahlakî olması mümkün değildir. Zaten adalet duygularını da yok eden ırkçılık, ehliyet ve kabiliyeti hiçe sayarak, yönetilmeye mahkûm sayılan ırkların, üstün sayılan yönetici ırkların emrinde ve hizmetinde horluk, hakirlik,

zillet ve aşığılama içinde çalıştırılmasına göz yumacaktır. Onun olduğu her yerde sürekli emeğin istismarı, alın terinin sömürölmesi, kan ve gözyaşının dökölmesi vardır.

Dünyada son birkaç yüzyıl bu ırkçılık belası ve fitnesiyle geçti maalesef. Dünya savaşları yaşandı bu yüzden. Osmanlı Devleti yine bu sebepten yıkılarak paramparça oldu. Ümmet dağıldı ve birçok devletlere bölündü. Hala aynı bela ve musibet yüzünden çok çok canımız gitti, malımız bitti, emeğimiz ve enerjimiz heder edild. Toplumda derin yaralar açıldı, insanımız dininden, imanından, birlik ve beraberlik duygu ve düşüncelerinden, sevgiden, saygıdan, sıcak komşuluk ve yurttaşlık ilişkilerinden oldu bu lanetli akım yüzünden.

Bu kitapta sünnet açısından ırkçılık işlenmiştir. Bu bölümün en hoş taraflarından birisi, hadis-i şeriflerin Arapça metinleri ile verilmesidir. Bizim konuyu anlatan kitaplarımız genellikle hadislerin Türkçe tercümelerini verirlerdi. Biz kitaba bir zenginlik katmak istedik. Hadislerin orijinal metinlerini bulduk ve bilgisayarın da verdiği imkânlarla kitabın metnine girdirerek okuyuculara yeni bir güzellik kazandırdık elhamdülillah. Bunun için de mutluyuz. Rabbimizin bu nimetini itiraf ederek ona sayısız ve sonsuz hamd-ü senalar eder, şükürlerimizi sunarız.

Kitaba emeği geçen herkese dua der, teşekkürlerimizi sunarız. Son sözümüz her daim “Hamdolsun âlemlerin Rabbi Allah Teâla’ya” demek olsun.

Cemal Nar
Kahramanmaraş

SÜNNET AÇISINDAN İNSAN TOPLUM IRKÇILIK

Konuya Giriş

Bilindiği gibi ırkçılık, belli bir ırkın doğuştan gelen tabii bir üstünlüğünü savunan görüştür. Bu zavallı görüşe göre atalardan evlatlara genler ve kalıtım yoluyla geçen karakter ve fiziki özellikler sebebiyle ahlak ve şahsiyet, akıl ve zeka, bilgi ve beceri edinmede kabiliyet ve başarı gibi temel insani özellikler, belli ırklarda doğuştan vardır. Dolayısıyla bu ırklar başkalarına göre daha üstündür.

Biz buraya kadar yazılanları kısaca özetlersek, ilk bölümünde ırk, kavim, ulus, budun, millet ve ümmet gibi bazı kavramların tarifini ve İslam'a göre değerlerini gördük. İkinci bölümde ise aynı kavramların Kur'an açısından durumunu, konumunu, değerini, hükmünü, tarihi macerasını yazmaya çalıştık. Şimdi ise Resulullah'ın (sav) sünnetinde bu kavramları görmeye, anlamaya ve değerlendirmeye çabalayacağız.

Geçmiş bölümlerde genişçe yazıldığına gibi İslâm, kökünde cehalet olup da insanlar arasında kin, nefret, düşmanlık, savaş, zulüm ve sömürüye yol açan tüm inanç ve düşünceler gibi, ırkçılığı da kesin bir şekilde ve şiddetle yasaklamıştır. Kur'an bütün ırkların bir ve aynı kökten geldiklerini ifade ederek, üstünlük iddialarının asılsızlığını ortaya koymuştur. Buna göre bütün insanlar ve uluslar,

bedeni topraktan yaratılan Hz. Adem (a.s) ile onun vücudundan yaratılan eşi Havva'dan dünyaya gelmiş yaratıklardır. Yani insan “benî Âdem”dir. Yani şu malum ve meşhur “Âdemoğlu”dur.

İnsan toplumlarının zaman içinde ırklara, kabilelere ayrılması da onların birbirleriyle tanışmaları, bilgi ve beceride birbirlerinden yardımlaşmaları amacına bağlıdır. Zulüm ve sömürüye sebep olacak kalıtsal bir üstünlük asla söz konusu değildir. İnsanların ve toplumların iyilik ve üstünlükleri yalnızca inançlarına, yaşama biçimlerine bağlıdır, Allah'ın emirlerine uyma, yasaklarından kaçınma konusundaki titizliklerinden kaynaklanır.¹

İslâm'a göre ırk ögesi insanlara doğal bir üstünlük sağlamadığı gibi toplumun oluşmasında temel etken de değildir. Medenî bir toplum, hayvanlar gibi içgüdüleriyle birlikte yaşayan insanlardan değil, özgür iradeleriyle seçtikleri inanç ve idealler çevresinde toplanan insanlardan oluşur. Bu Allah Teâlâ'nın insana verdiği bir değerdir. Onu sair mahluklardan mükerrem kılmasıdır.

Bu sebeple İslâm toplumu, bu İslam dinini bir hayat nizamı, devlet oluşumunda ve halk yönetiminde temel esaslar olarak kabullenip benimseyen insanların oluşturduğu, birbirleriyle olan bütün ilişkilerini bu dinin emir, yasak, uyarı ve teşviklerine göre yaşayan bir toplumdur. Belirleyici ana etkenin din, iman ve ona dayalı terbiye olduğu bu toplumun oluşmasında başka hiçbir maddi veya manevi etkenin katkısı bunlar kadar yoktur ve asla bunlara ters düşmesi söz konusu olamaz.

¹ Hucurat 13.

Geçen bölümde çok geniş olarak gördüğümüz gibi, aynı akide ve inanç çevresinde birleşen insanlar, kan bağları olmasa da kardeşirler. Buna karşılık, aynı inancın paylaşılmaması durumunda, ana baba ve evlatlar arasında bile bir yakınlıktan söz edilemez. İman etmediği için babasının çağrısına uymayan Mesela Hz. Nuh'un oğlu onun ailesinden sayılamaz. Hz. İbrahim'in babası ve kavmiyle mücadelesi ve hicreti malumdur. Ebu Leheb'in Hz. Peygamberin amcası olması, iman etmediği için ona bir fayda vermemiştir. Aynı inancı paylaşan müminler, küfrü tercih etmeleri durumunda ne babalarını, ne de kardeşlerini veli edinebilirler. Hiçbir mümin, babası, oğlu, kardeşi ya da diğer bir yakını da olsa, Allah'a ve Peygamberine düşman olan bir kimseye sevgi besleyemez. Bütün bunları ayrıntılarına varıncaya kadar Kur'an'dan alınan ayetler ile detaylı bir şekilde II. Bölümde anlatmıştık hamdolsun. Şimdi sıra Sevgili Peygamberimizin (sav) söz, fiil ve sükutlarında, bir başka deyişle benimsemelerinde bu konuyu işlemeye gelmiştir. Konuya önce O (as) geldiği zamandaki cahiliye Araplarının duruma açıklık getirerek başlayalım isterseniz.

Cahiliye Araplarında İrkçılık

Sevgili Peygamberimizin (sav) içinde doğup büyüdüğü câhiliye döneminde Araplarda çağımızdakine benzer bir ırkçılık düşüncesi ve bunu ifade eden kavramlar bulunmamakla birlikte genellikle "asabiyet" kelimesiyle ifade edilen güçlü bir kabilecilik ruhu hâkimdi. Bu dönemde aralarında baba tarafından kan bağı bulunan topluluğa "asabe", bu topluluğun bütün fertlerini birbirine bağlayan topluluk arasındaki dayanışma duygusuna da "asabiyet" denilmekteydi. Câhiliye toplumunda bu duygunun kabile üyelerinin savunulmasına imkân sağlaması yanında

kabileler arasında asalet çekişmelerine, zulüm ve haksızlıklara, savaşırlara yol açtığı bilinmektedir.

Evet, İslam'ın doğuşunda birçok yerde olduğu gibi Araplarda ve Kureyş'lilerde de çirkin ve kaba bir ırkçılık vardı. Toplumda Arap olmayanlarla, dahası Arabın fakirleriyle bile oturamayacak kadar gururlu ve kibirli insanlar vardı. Hatta daha çok ticaretle meşgul olan Mekkeliler, ziraatla uğraşan Medinelileri bile meslek taassubuna takılarak kendilerine denk saymazlardı. Bu yüzden Bedir Savaşından hemen önce teke tek düşmanlarından mübareze için savaşçı isteyen Mekke'li müşrikler, karşılarına çıkan Medineli ensar ile savaşmamış, kendilerine denk gördükleri muhacirlerden er istemişlerdi. Biz geçen bölümde asr-ı saadetin hem Mekke, hem de Medine döneminde ırkçılık ifade eden olaylarını Kur'an-ı Kerim'in ayetlerini esas alarak açıklamaya çalışmıştık. Bu açıdan yersiz tekrara düşmek istemiyor, hemen konuyla ilgili hadis-i şeriflere geçmek istiyoruz.

Hadislerde de genellikle "cahiliyye davası" ve "asabiyet" olarak adlandırılan ırkçılık şiddetle yasaklanmıştır. Hadis literatüründe asabiyet, ırkçılığı da içine alan geniş bir kavram olup kısaca "İslâm dışı bir gaye etrafında gruplaşma" manasına gelir. Bu anlamda Resulullah (sav) de ırkçılığı şiddetle reddederek yasaklamıştır. Hatta lanet etmeyi sevmediği halde onu ve onun davasını güdenleri lanetlemiştir. Hz. Peygamber, insanlık ailesinin hepsine gönderilmiş tek evrensel peygamberdir. Bu yüzden Resûlullah her zaman "Ne Arap'ın Arap olmayana ne de Arap olmayanın Arap olana üstünlüğü vardır" demek durumundadır. Bütün insanlara gönderilmiş bir rahmet olan Sevgili Peygamberimiz (sav) elbette bütün ırkların üstünlüğü iddialarını temelinden

yıkmayı hedeflemiştir.

Şimdi biz onun bu konuda söylediklerini 7 başlık altında tasnif etmeye çalışacağız.

İrkçilik ve İnsanın Kökeni

İnsanın menşei, yani kökeni, ilk yaratılışı ve ortaya çıkışı hakkında geçen bölümde Kur'an ayetlerinden alıntılar yapılarak geniş bilgiler verilmiş ve özellikle de Hucurat Suresi 13. ayete dikkat çekilip açıklaması yapılmıştı. Bunları tekrar etmeden hatırlatıp geçelim.

Hz. Peygamber (sav) câhilî bir âdet olan ırkçılığı sık sık gündeme getirerek eleştirirken ve yasaklarken, çoğu zaman insanın bu ilk yaratılıştaki aslî menşesine dikkat çekerdi. Daha ilk Müslümanlar arasındaki kardeşliği tesis etmesinden tutun da, hayatının son zamanlarında yaptığı o muhteşem “veda hutbesine” değin hep aynı hakikate işaret etmiştir. Veda haccı sırasında, “Veda Hutbesi” olarak bilinen ünlü konuşmasında Arap’ın Arap olmayana, Arap olmayanın Araba, beyaz renklinin siyaha, siyah renklinin beyaza bir üstünlüğü olmadığını, üstünlüğün yalnızca takva ile olduğunu ilan etmiştir. İşte şimdi biz o meşhur ve muhteşem hadislerin az farklı rivayetlerinden bazı örnekler sunacağız:

عَمَّنْ شَهِدَ خُطْبَةَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي أَوْسَطِ أَيَّامِ
التَّشْرِيقِ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : أَيُّهَا النَّاسُ ، أَلَا إِنَّ
رَبَّكُمْ وَاحِدٌ ، أَلَا وَإِنَّ أَبَاكُمْ وَاحِدٌ ، أَلَا لَا فَضْلَ لِعَرَبِيٍّ عَلَى عَجَمِيٍّ ، وَلَا
لِعَجَمِيٍّ عَلَى عَرَبِيٍّ ، وَلَا أَسْوَدَ عَلَى أَحْمَرَ ، وَلَا أَحْمَرَ عَلَى أَسْوَدَ ، إِلَّا

بالتقوى ألا هل بلغْتُ ؟ قالوا : بَلَّغَ رسولُ الله صَلَّى اللهُ عليه وسلَّمَ
 ، قال : لِيَبْلُغَ الشَّاهِدُ الغَائِبَ ، ثم قال : أَيُّ يَوْمٍ هَذَا ؟ قالوا : يَوْمٌ
 حَرَامٌ ، ثم قال : أَيُّ شَهْرٍ هَذَا ؟ قالوا : شَهْرٌ حَرَامٌ ، قال : أَيُّ بَلَدٍ هَذَا
 ؟ قالوا بَلَدٌ حَرَامٌ ، قال : فَإِنَّ اللهَ قد حَرَّمَ بَيْنَكُمْ دِمَاءَكُمْ وَأَمْوَالَكُمْ -
 قال : فلا أدري قال : وأَعْرَضَكُمْ ، أم لا - كحَرَمَةِ يَوْمِكُمْ هَذَا ، في
 شهرِكُمْ هَذَا ، في بَلَدِكُمْ هَذَا ، أَلَبَّغْتُ ؟ قالوا : بَلَّغَ رسولُ الله صَلَّى
 اللهُ عليه وسلَّمَ ، قال : لِيَبْلُغَ الشَّاهِدُ الغَائِبَ

الراوي: أبو نضرة المحدث: البوصيري - المصدر: إتحاف
 الخيرة المهرة - الصفحة أو الرقم: 226/3

خلاصة حكم المحدث: رجاله ثقات

“Teşrik günlerinin ortasında Resulullah sallallahu aleyhi
 vesellem'in hutbesini dinleyen (Ebu Nadra) dedi ki: “Resulullah
 (sav) buyurdu ki:

“Ey insanlar! Dikkat ediniz, hiç şüphesiz Rabbiniz birdir,
 dikkat ediniz, hiç şüphesiz babanız birdir. Uyanık olunuz, ne Arab'ın
 Arap olmayan Acem'e, ne Acem'in Arab'a, ne siyahın kızıl deriliye,
 ne kızıl derilinin de siyaha takva dışında bir üstünlüğü yoktur. Dikkat
 edin, duyurdum mu?”

Dediler ki:

- "Evet, duyurdun ya Resulullah!"

Rasulullah (s.a.):

- "Burada hazır bulunanlar, bu sözlerimi burada olmayanlara da tebliğ etsinler." buyurdu.²

Birkaç kelime veya cümle değişikliği ile beraber bu hadise benzer birçok hadis rivayet edilmiştir. İşte onlara birkaç örnek:

يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّ رَبَّكُمْ وَاحِدٌ أَلَا لَا فَضْلَ لِعَرَبٍ عَلَى عَجَمٍ وَلَا
لِعَجَمٍ عَلَى عَرَبٍ وَلَا لَأَحْمَرَ عَلَى أَسْوَدَ وَلَا لَأَسْوَدَ عَلَى أَحْمَرَ إِلَّا
بِالتَّقْوَى إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتَقَاكُمْ

Cabir b. Abdillâh Peygamberimizden rivayet eder:

“Ey insanlar! Dikkat ediniz, hiç şüphesiz Rabbiniz birdir. Uyanık olunuz, ne Arab'ın Arap olmayan Acem'e, ne Acem'in Arab'a, ne kızıl derilinin de siyaha, ne siyahın kızıl deriliye, takva dışında bir üstünlüğü yoktur. 'Allah katında en üstününüz, en takvalı olanınızdır.”³

Taberi Âdabu'n-Nüfus'da şöyle rivayet etmektedir: Rasulullah (s.a.) Teşrik günlerinin ortasında Mina'da devesinin üstünde şöyle bir hutbe irad etmiştir:

" يَا أَيُّهَا النَّاسُ ، أَلَا إِنَّ رَبَّكُمْ وَاحِدٌ ، أَلَا إِنَّ أَبَاكُمْ وَاحِدٌ ، أَلَا لَا
فَضْلَ لِعَرَبٍ عَلَى عَجَمٍ ، وَلَا لِعَجَمٍ عَلَى عَرَبٍ ، وَلَا لَأَسْوَدَ عَلَى
أَحْمَرَ ، وَلَا لَأَحْمَرَ عَلَى أَسْوَدَ ، إِلَّا بِالتَّقْوَى ، إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ

² Ahmad, Müsned, 5/411, (23489); el-Fethu'r Rabbanî, 2/226; Abdullah b. Mübarek, Müsned, (239); Beyhaki, Şuabu'l İman, 4/289; Buveysırî, İthafu'l Hayre, 3/226. Hadisin ricali sigadır, güvenilir.

³ Bu sahih hadis için bkz. Elbanî, Gayetu'l Murad, No: 313.

أَتَقَاكُمْ

Ey insanlar! Dikkat edin. Şüphesiz Rabbiniz tektir, babanız da tektir. Dikkat edin. Ne Arab'ın Acem'e, ne Acem'in Arab'a, ne siyahın kızıl deriliye, ne kızıl derilinin de siyaha bir üstünlüğü söz konusu değildir. Dikkat edin, üstünlük ancak takva ile olur.”

Bu konuda Sevgili Peygamberimizin (sav) şu sözleri adeta klişelerek sembol olmuştur:

لا فضل لعربيّ على عجميّ، ولا لعجميّ على عربيّ، ولا أبيض على أسود، ولا لأسود على أبيض إلا بالتقوى، الناس من آدم، وآدم من تراب

“Ne Arab'ın Acem'e, ne Acem'in Arab'a, ne beyazın siyaha, ne siyahın beyaza bir üstünlüğü söz konusu değildir. Dikkat edin, üstünlük ancak takva ile olur. İnsanlar Adem'den, Adem de topraktır.”

Çok az değişikliklerle gelen bazı hadislerin metinlerini bir zenginlik olarak dip nota alalım isterseniz.⁴

خطبنا رسولُ الله صَلَّى اللهُ عليه وسلَّمَ وسطَ أَيَّامِ التَّشْرِيقِ، حَجَّةَ الْوُدَاعِ، فقال -1-⁴ : يا أَيُّهَا النَّاسُ ! أَلَا إِنَّ رَبَّكُمْ وَاحِدٌ، أَلَا إِنَّ رَبَّكُمْ وَاحِدٌ ، أَلَا لاَ فَضْلَ لِعَجْمِيٍّ عَلَى عَرَبِيٍّ، وَلاَ لَأَسْوَدَ عَلَى أَحْمَرَ، وَلاَ لَأَحْمَرَ عَلَى أَسْوَدَ إِلَّا بِالتَّقْوَى ، إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتَقَاكُمْ ، أَلَا هَلْ بَلَّغْتُ ؟ قالوا : بلى يا رسولَ اللهِ، قال : فليبلغِ الشَّاهِدُ الْغَائِبَ

الراوي: جابر بن عبد الله المحدث: أبو نعيم - المصدر: حلية الأولياء - الصفحة أو
الرقم: 119/3

خلاصة حكم المحدث: غريب من حديث أبي نضرة عن جابر

يا أَيُّهَا النَّاسُ أَلَا إِنَّ رَبَّكُمْ وَاحِدٌ وَإِنَّ أَبَاكُمْ وَاحِدٌ أَلَا لَا فَضْلَ لِعَرَبِيٍّ عَلَى - 2
أَعْجَمِيٍّ وَلَا لِعَجَمِيٍّ عَلَى عَرَبِيٍّ وَلَا لِأَحْمَرَ عَلَى أَسْوَدَ وَلَا لِأَسْوَدَ عَلَى أَحْمَرَ إِلَّا بِالتَّقْوَى
أَبْلَغْتُ قَالُوا بَلَّغْ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَعَلَى آلِهِ وَسَلَّمَ ثُمَّ قَالَ أَيُّ يَوْمٍ هَذَا قَالُوا
يَوْمٌ حَرَامٌ قَالَ أَيُّ شَهْرٍ هَذَا قَالُوا شَهْرٌ حَرَامٌ قَالَ أَيُّ بَلَدٍ هَذَا قَالُوا بَلَدٌ حَرَامٌ
قَالَ إِنَّ اللَّهَ قَدْ حَرَّمَ بَيْنَكُمْ دِمَاءَكُمْ وَأَمْوَالَكُمْ - قَالَ وَلَا أَدْرِي قَالَ أَوْ أَعْرَاضَكُمْ أَمْ لَا
- كَحُرْمَةِ يَوْمِكُمْ هَذَا فِي شَهْرِكُمْ هَذَا فِي بَلَدِكُمْ هَذَا أَبْلَغْتُ قَالُوا بَلَّغْ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى
اللَّهُ عَلَيْهِ وَعَلَى آلِهِ وَسَلَّمَ قَالَ لِيُبْلِغِ الشَّاهِدُ الْغَائِبَ

الراوي: من سمع النبي المحدث: الوادعي - المصدر: الصحيح المسند - الصفحة أو
الرقم: 1536

خلاصة حكم المحدث: صحيح

خطبنا رسول الله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَسَطَ أَيَّامِ التَّشْرِيقِ، حَجَّةَ الْوُدَاعِ، فَقَالَ - 3
: يَا أَيُّهَا النَّاسُ ! أَلَا إِنَّ رَبَّكُمْ وَاحِدٌ، أَلَا إِنَّ رَبَّكُمْ وَاحِدٌ ، أَلَا لَا فَضْلَ لِعَجَمِيٍّ عَلَى
عَرَبِيٍّ، وَلَا لِأَسْوَدَ عَلَى أَحْمَرَ، وَلَا لِأَحْمَرَ عَلَى أَسْوَدَ إِلَّا بِالتَّقْوَى ، إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ
أَتْقَاكُمْ ، أَلَا هَلْ بَلَّغْتُ ؟ قَالُوا : بَلَى يَا رَسُولَ اللَّهِ، قَالَ : فَلْيُبْلِغِ الشَّاهِدُ الْغَائِبَ
الراوي: جابر بن عبد الله المحدث: أبو نعيم - المصدر: حلية الأولياء - الصفحة أو
الرقم: 119/3

خلاصة حكم المحدث: غريب من حديث أبي نضرة عن جابر

خطبنا رسول الله صلى الله عليه وسلم في وسط أيام التشريق خطبة الوداع ، - 4
فقال : يا أيها الناس ! إن ربكم واحد ، وإن أباكم واحد ، ألا لا فضل لعربي على
عجمي ، ولا لعجمي على عربي ، ولا لأحمر على أسود ، ولا لأسود على أحمر إلا
بالتقوى ، إن أكرمكم عند الله أتقاكم ، ألا هل بلغت ، قالوا : بلى يا رسول الله ،
قال : فليبلغ الشاهد الغائب ، ثم ذكر الحديث في تحريم الدماء والأموال والأعراض
الراوي: جابر بن عبد الله المحدث: البيهقي - المصدر: شعب الإيمان - الصفحة أو
الرقم: 1820/4

خلاصة حكم المحدث: في إسناده بعض من يجهل

يا أيها الناس : إن ربكم واحد ، وإن أباكم واحد ، ألا لا فضل لعربي على - 5
عجمي ، ولا لعجمي على عربي ، ولا لأحمر على أسود ، ولا لأسود على أحمر ، إلا
بالتقوى ، إن أكرمكم عند الله أتقاكم ، ألا هل بلغت ؟ قالوا : بلى يا رسول الله .
قال : فليبلغ الشاهد الغائب ، ثم ذكر الحديث في تحريم الدماء والأموال والأعراض
الراوي: جابر بن عبد الله المحدث: الألباني - المصدر: صحيح الترغيب - الصفحة أو
الرقم: 2964

خلاصة حكم المحدث: صحيح لغيره

يا أيها الناس ! إن ربكم واحد ، وإن أباكم واحد ، ألا لا فضل لعربي على - 6
عجمي ، ولا لعجمي على عربي ، ولا لأحمر على أسود ، ولا لأسود على أحمر

Mekke Fethi Gününden Tablolar

Resûlullah'ın (s.a.v.) Mekke'nin fethinde oranın insanlarıyla

إِلا بالتقوى إِنَّ أكرمكم عند الله أتقاكم ، ألا هل بَلَّغْتُ ؟ قالوا : بلى يا رسول الله
قال : فَيُبَلِّغُ الشَّاهِدُ الغائب

الراوي: جابر بن عبدالله المحدث: الألباني - المصدر: السلسلة الصحيحة - الصفحة
أو الرقم: 2700

خلاصة حكم المحدث: إسناده صحيح

يا أَيُّهَا النَّاسُ أَلَا إِنَّ رَبَّكُمْ واحدٌ وَإِنَّ أباكم واحدٌ أَلَا لا فضلَ لِعَرَبٍ على - 7
أَعْجَمِيٍّ ولا لِعَجَمِيٍّ على عَرَبِيٍّ ولا لِأَحْمَرَ على أَسْوَدَ ولا لِأَسْوَدَ على أَحْمَرَ إِلَّا
بِالتَّقْوَى أَبَلَّغْتُ قالوا بَلَّغَ رسولُ الله صَلَّى الله عليه وعلى آله وسلَّم ثمَّ قالَ أَيُّ يَوْمِ هذا
قالوا يَوْمٌ حَرَامٌ قالَ أَيُّ شَهْرٍ هذا قالوا شَهْرٌ حَرَامٌ قالَ أَيُّ بَلَدٍ هذا قالوا بَلَدٌ حَرَامٌ قالَ
إِنَّ اللهَ قد حَرَّمَ بَيْنَكُمْ دِمَاءَكُمْ وَأَمْوَالَكُمْ - قالَ ولا أدري قالَ أو أعراضكم أم لا -
كحُرْمَةِ يَوْمِكُمْ هذا في شَهْرِكُمْ هذا في بَلَدِكُمْ هذا أَبَلَّغْتُ قالوا بَلَّغَ رسولُ الله صَلَّى الله
عليه وعلى آله وسلَّم قالَ لِيُبَلِّغِ الشَّاهِدُ الغائب

الراوي: من سمع النبي المحدث: الوادعي - المصدر: الصحيح المسند - الصفحة أو
الرقم: 1536

خلاصة حكم المحدث: صحيح

ilk karşılaşmasındaki lütufkar tavrı, gönül alıcı güzel sözleri, suçlarının büyüklüğüne rağmen affediciliği muhteşemdir. O Mekke'ye girer girmez Kabe'ye yöneldi. O zaman Kabe çevresinde 360 kadar put sıralanmıştı. O elinde öd ağacından asâsıyla, birine önden, birine arkasından dokundukça, putlar patır patır yüz üstü düşüyorlardı. O da, “Hak geldi, bâtıl zail oldu. Batıl zaten yok olucudur”⁵ buyuruyordu.

Mekke Fethi gününde çok ilginç sahneler yaşıyor, devrim niteliğinde işler birer taplo halinde gözlere sunuluyordu. İlk taplo Kabe'ye girince gerçekleşti. Orada öyle duran putlar vardı. Onun için Resûlullah oraya ilkin girmede. Emretti, putların hepsi dışarı atıldı. Bu arada, güya Hz. İbrahim ve İsmail'in ellerinde fal okları bulunan resimleri de çıkarıldı. Resûlullah (s.a.v.) onlar için de: “Allah onların canım alsın, çok iyi bilirler ki, bu iki zât asla bu falları kullanmadılar” buyurdu.

Resûlullah'ın (s.a.v.) bundan sonra Beyt'in içine girdi, dört yanında tekbir getirdi ama namaz kılmadan çıktı. O sırada Kabe'nin hâcibi (görevlisi) bulunan Osman bin Talha'ya, Kabe'nin anahtarını getirmesini emretmişti. Getirince Beyt'i açtı. O da, Beyt'e girip çıkınca tekrar Osman bin Talha'yı çağırıp anahtarı ona teslim etti. Oysa Osman henüz Müslüman olmamıştı ve anahtarın ona verilmesini istemeyenler de vardı. Ama hep hakkı ve adaleti gözetten Resulullah (sav) şöyle buyurdu:

«Alın ve ebediyyen sâhib olun. Bu Kabe bekçiliği görevini size

⁵ İsra 81.

ben vermiyorum, Allah Teâlâ veriyor. Onu bundan sonra zâlimlerin dışında kimse alamaz.”

Bu sözüyle de Cenâb-ı Hakk'm: «Allah size emânetleri ehline vermenizi kesinlikle emreder”⁶ ayet-i cehlesine işaret ediyordu. Bunun da bir hikayesi var ama ikinci bölümde yazdığımız için tekrar etmeyeceğiz.

İrkçılığı Reddin Simgesi Bilal

O esnada Resûlullah (s.a.v.), Bilâl (r.a.)'i çağırdı ve ezan için emretti. Şimdi bir put daha kırılıyordu müşriklerin gözünde. İslam toplumunda en önemli görev imam olarak namaz kıldırmaktı. Sonra da namaza davet olan ezanı okumaktı ve o gün ezan en zirvede, maddî ve manevî wn yüce ve şerefli yerde, Kabe damında okunacaktı. Bu iş için Bilâl görevlendirilmişti. Hemen Kabe'nin üstüne çıkıp namaz için ezan okudu. Manzara müthişti. Bir zenci, bir siyahî köle Kabe'nin üstünde ezan okuyor, herkes derin bir sessizliğe garkolmuş vaziyette huşu ve huzur içinde bir azadlı köleden ezan dinliyordu...

İrkçılık bir kere daha ayaklar altına alınıp çiğneniyordu! Halk bölük bölük geliyor ve Allah'ın dinine giriyordu.

Künyesi Ebu Adullah Bilâl bin Rebah olan Bilal (ra) kendisi gibi köle olan bir ailenin evladı olarak 581 yılında Mekke'de dünyaya gözlerini açmıştır. İslamiyet'i seçtikten sonra ailesi ile birlikte büyük işkencelere maruz kalmıştır. Müslüman olduktan sonra sahibi tarafından putlara tapması emredilmiş, reddedince de malum ve

⁶ Nisa 58

meşhur işkencelere tabi tutulmuştur. Hazreti Ebubekir (ra) tarafından kölelikten kurtarılmıştır. Ezan-ı Muhammedi'yi ilk kez okuyan kişi olup, hayatı boyunca Peygamber Efendimizin (sav) müezziniğini yapmıştır. Bu özelliğinden dolayı müezzinlerin piri olarak yad edilmektedir. İlk ezanı okuması ve buna karşılık bazı Kureyş reislerinin gösterdiği tepki o gün ve daha sonra hep konuşulmuştur.

Bilâl, Her ikisi de köle olan bir anne-babanın çocuğudur. Babası Habeş asıllı Rebah ve annesi de Hamâme'dir. Annesinin adına izafeten "ibn Hamâme" lakabıyla da anılmıştır. Cumahoğullarına mensup olan bir ailenin yanında köle olarak büyümüştür. İslamiyet'in zuhuru sırasında Ümeyye bin Halef'in kölesi olan Bilâl, henüz İslamiyet'in açıktan tebliğ edilmediği zamanda durumu haber alınca Peygamber Efendimize (asm) gidip Müslüman olmuştur. Bu arada annesi de Yüce Mesaj'a uyararak İslamiyet'i seçmiştir.

Bilâl, İslamiyet'e girenlerin ilklerinden olduğu gibi, açıktan Müslüman olduğunu ilan edenden ilk yedi kişi içinde de yer aldı. Ancak, bu durum, İslam'a şiddetle karşı olan sahibi Ümeyye bin Halef'in büyük öfkesine sebep oldu. Ümeyye el ve ayaklarını bağlayarak Bilâl'i öğle vakti kızgın kumların üzerine sırtüstü yatırdı ve daha sonra büyük bir kaya parçasını da göğsünün üzerine koydu. Bu işkenceyi uzun bir süre devam ettirdi. Bu arada onu açlığa ve susuzluğa da mahkum ederek, dininden döndürmeye, putları olan Lat ve Uzza'ya da tapmaya zorladı. Ancak, tüm çabaları ve uyguladığı işkenceleri netice vermedi.

Peygamber Efendimiz buna çok üzülmüyordu. Bilâl'i esaretten ve işkencelerden kurtarmak için Hazreti Ebubekir (ra) harekete geçti. Ümeyye ile pazarlık yaparak mazlum köleyi elinden kurtardı. Müslüman olmamış bir kölesini Ümeyye'ye vererek karşılığında Bilâl'i ondan aldı. Daha sonra da azat ederek özgürlüğüne kavuşturdu. Bir rivayete göre de Ümeyye'ye önemli miktarda para vererek ondan aldı. Bilâl'e verilen değer ve özgürlüğüne kavuşmasında rol oynayan Hazreti Ebubekir'in girişimi, Hazreti Ömer'in övgü dolu sözleriyle karşılanmıştır. Hazreti Ömer, "Ebu Bekir efendimizdir; efendimizi (Bilâl) azat etmiştir" demek suretiyle duygularını ifade etti.

Bilâl, özgürlüğüne kavuştuktan sonra Peygamber Efendimizin yanından ayrılmadı. Medine'ye hicret ettikten sonra, buranın havasına alışamaması ama özellikle Mekke'ye olan hasretinden ötürü Hazreti Ebubekir ile beraber hasta oldular. Bazı hadis kitaplarında, bu hasretlerinden ötürü kaleme alınan ve söylenen şiirlerden söz edilmektedir.

Namazın eda edilmesi için, Medine'de Müslümanlar, biraya gelip vaktin girmesini beklerlerdi. Bu durum, namaz vaktinin girdiğinin haber verilememesinden kaynaklanıyordu. Vaktin bir şekilde bildirilmesi gerekiyordu. Namazın vaktinin girdiğinin haber verilebilmesi ve Müslümanların namaza davet edilmesi konusunda yapılan görüşmelerde muhtelif teklifler yapıldı. Namaz vakti bir bayrağın dikilmesi ve bunu görenlerin namaza gelmeleri, Yahudilerin yaptığına benzer tarzda bir boru çalınması, Hristiyanlar gibi çanın çalınması teklifleri yapıldı. Ancak, bunların hiç biri kabul görmedi. Diğer dinlerin müntesiplerinin yaptığına benzeyen veya onların davetini çağrıştıran bir alametın seçilmesi Müslümanlar için

uygun düşmezdi. Nitekim bu tekliflerin hiçbirini Peygamber Efendimiz beğenmedi.

Bilâl, Medine'de Resulullah'ın Mescidi'nin yapımı tamamlanincaya kadar, yanında bulunan binanın üstüne çıkardı. Seher vakti gider, evin üzerine oturur, fecrin doğmasını beklerdi. Beklediği an gelince, "Allahım! Ben, Sana hamd eder, Kureyş müşriklerinin Senin dinine karşı ayaklanmalarından dolayı yardımını dilerim" ⁷ şeklinde dua ederdi. Bu duanın akabinde ezan okuduğu bildirilmekte, ancak, bu ezanın mahiyeti hakkında bilgi verilmemektedir.

İşte bu sıralarda, bugün dünyanın dört bir yanında büyük bir huzur içinde dinlenen Ezan-ı Muhammedi'yi rüyasında gören sahabe Abdullah bin Zeyd rüyayı gelip Peygamber Efendimize anlattı. Sahabeyi dinleyen Peygamber Efendimiz, rüyasına giren ezanı Bilâl'e öğretmesini ve akabinde okunmasını buyurdu. Bilâl'in okuduğu ezanı duyan Hazreti Ömer (ra), aynı rüyayı on beş gün önce kendisinin de gördüğü halde utandığından dolayı söyleyemediğini bildirdi. Böylece ezanı ilk okuyan Bilal (ra) aynı zamanda müezzinlerin piri unvanını da almış oldu. Bu olay Hicretin 1. yılında gerçekleşti ve böylece Ezan-ı Muhammedi İslam'ın bir şiarı oldu. Ayrıca Bilâl'in sabah ezanlarında okunan, "esselatu hayrun minennevm - namaz uykudan daha hayırlıdır" ibaresini eklediği ve bunun Peygamber Efendimizin hoşuna gittiği rivayet edilmiştir.

Bilâl'in sesi gür ve güzeldi. İşte o muhteşem günde, Mekke'nin fethi gününde, zafer ve hakimiyet gününde ezan için

⁷ Bkz. M. Asım Köksal; İslam Tarihi, Şamil Y., C: VIII, İstanbul, s. 161.

yine o çağrılıyordu. O da büyük bir haz ile Kabe damına çıkıp, ezan okudu.

İrk ayrımı gözetmeyen İslam Peygamberi'nin bu mübarek sahabeye ezanı okutması, ten renginden dolayı bazı kimseleri insan olarak görmeyen müşrikler tarafından hoş karşılanmadı. Kureyş müşrikleri Bilâl'e bazı hakaret ve sataşmalarda bulundular. Kabe damına çıkıp ezan okuyan Bilâl'i gören Kureyş reislerinden Ebu Süfyan, Attab ibn Esid veya Üseys, Haris ibn Hişam kendi aralarında söylenmeye başladılar.

Attab; "Pederim Esid bahtiyardı ki bugünü görmeden öldü" diyordu.

Haris de, "Muhammed bu siyah kargadan başka müezzinlik yapacak adam bulamadı mı?" sözleriyle hakarete bulunuyordu.

Buna karşılık, daha dün Müslüman olan Ebu Süfyan, temkinli olmayı elden bırakmayarak, "Ben korkarım, bir şey demeyeceğim. Kimse olmasa da, şu Batha'nın taşları ona haber verecek; o bilecek" dedi.

Nitekim kısa bir süre sonra kendileriyle karşılaşan Peygamber Efendimiz, konuştuklarını aynen aktarınca, Attab ve Haris orada Müslüman oldular.

O gün yaşanan sahne müthiş, o ezan taplosu çarpıcı idi. Böylece ırkçılık bir kere daha rezil ve kepaze olarak yere batırılıyordu. Biz de o sahnenin saadetinden dolayı bu sahneyi biraz daha yakın çekime almak için M. Asım Köksal'ın kamerasına

bakıyoruz. M. Asım Köksal bu olayları işte çok yakından sunuyor bizlere.

"Kureyş müşriklerinin ileri gelenlerinden birçokları, öldürülmelerinden korkarak dağların başlarına kaçmışlar ve gizlenmişlerdi. Onlardan, eman dileyen bazılarına da eman verilmiş bulunuyordu.

Ezan okunduğu sırada, Ebu Süfyan b. Harb, Attâb b. Esîd, Haris b. Hişam ve daha başkaları, Kabe'nin yanında oturuyorlardı. Bilal-i Habeşî sesini olanca gücüyle yükselterek ezan okumaya başladı. Kureyşlilerden bazıları:

- "Ey Allah'ın kulları! Kabe'nin üzerinde ezan okumak, bu kara köleye mi düştü?!" dediler.

Bazısı da, Allah'ın ona gazab edeceğini ve bu işi değiştireceğini söylediler.

"Eşhedü enne Muhammederresûlullah=Şehâdet ederim ki, Muhammed Allah'ın resûlüdür!" şهادeti üzerine, Ebu Cehil'in kızı Cüveyriyye:

- "Hayatıma yemin ederim ki; senin adın, sanın yükseldi! Namazı kılarız, amma, vallahi, sevdiklerimizi öldürenleri hiçbir zaman sevmeyeceğiz! Muhammed'e gelen peygamberlik, babama da gelmişti! Fakat, o bunu reddetmiş, kavmine aykırı davranmak istememişti!" dedi.

Halid b. Esîd:

- "Kim bu seslenen?" diye sordu.

- "Bilal b.Rebah!" dediler.

Halid b. Esîd:

- "Ebu Bekir'in Habeşli kölesi mi?" diye sordu.

- "Evet!" dediler.

Halid b. Esîd:

- "Nerede sesleniyor?" diye sordu.

- "Kabe'nin üzerinde!" dediler.

Halid b. Esîd:

- "Onu Kabe'nin üzerine Ebu Talha oğulları mı çıkardı?" diye sordu.

- "Evet!" dediler.

Halid b. Esîd:

- "O neler söylüyor?" diye sordu.

- 'Eşhedü en lâ ilahe illallah ve eşhedü enne Muhammeden resûlullah=Şehadet ederim ki; Allah'tan başka hiçbir ilah yoktur! Yine şehadet ederim ki; Muhammed Allah'ın kulu ve resûlüdür!' diyor" dediler.

Halid b. Esîd:

- "Allah'a şükürler olsun ki; babam Üseyd'i [Esîd'i] öldürdü de, ona bu günü göstermemek, şu hoşlanmayacağı sesi iş ittirmem ek lutfunda bulundu!" dedi.

Esîd, Mekke'nin fethinden bir gün önce ölmüştü.

Haris b. Hişam:

- "Vallahi, onun gerçekten peygamber olduğunu bilseydim, muhakkak, kendisine tâbi olurum!" dedi.

Haris b. Hişam'a:

- "Muhammed'in putları adamlara nasıl kırdırdığını ve şu kara köleyi Kabe'nin üzerinde nasıl bağirttiğini görmüyor musun?" denildiği zaman da:

- "Eğer Allah böyle olmasını istemeseydi, elbette onu değiştirirdi!" dedi.

Hakem b. Ebi'l-Âs:

- "Vallahi, bu, büyük bir hadisedir: Benî Cumahların kölesi çıksın da, Ebu Talhalara ait Beytullah üzerinde anırsın!? Olur şey değil!" dedi.

Süheyl b. Amr:

- "Eğer Allah buna gazaplanırsa, muhakkak, onu değiştirir! Eğer buna razı olursa, onu yerleştirir!" dedi.

Ebu Süfyan b. Harb ise:

- "Ben birşey söylemeyeceğim! Eğer birşey söyleyecek olursam, şu kumlar, söylediğimi Muhammed'e haber verirler!" dedi.

Cebrail Aleyhisselam, gelip, bunların söylediklerini Peygamberimiz Aleyhisselama haber verdi. Peygamberimiz Aleyhisselam, onların yanına varıp üzerlerine dikildi ve:

- "Ben sizin söylediklerinizi biliyorum.

Ey filan! Sen şöyle söyledin!

Ey filan! Sen şöyle söyledin!

Ey filan! Sen de şöyle söyledin!" buyurarak, onların söylediklerini kendilerine birer birer haber verdi.

Ebu Süfyan:

- "Yâ Rasûlallah! İyi ki, ben birşey söylemedim!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam gülümsedi.

Haris b. Hişam ile Attâb b. Esîd:

- "Biz şهادet ederiz ki; sen Allah'ın Resûlüsün! Çünkü, vallahi, bu söylediklerimize, yanımızdakilerden başka hiç kimse vâkıf değildi!

Söylediklerimiz, sana herhalde Allah tarafından haber verilmiştir!" dediler.

O günlerde bir başka çarpıcı tablo da Peygamber Efendimizin (sav) müşrikleri af sahnesinde gerçekleşiyordu. İşte o tablo veya sahneler:

Fetih Günü Son Tablo

İbn îshâk der ki; "Resûlullah (s.a.v.î Kabe kapının iki sövesini tutup, ne yapacak diye çevresine merakla toplanıp bekleyen halka, şöyle hitab etti:

- يا أيها الناس إن الله قد أذهب عنكم عبية الجاهلية وتعاضمها
بآبائها فالناس رجلان رجل بر تقي كريم على الله وفاجر شقي هين على
الله والناس بنو آدم وخلق الله آدم من تراب.

"Ey insanlar! Sizden câhiliye ayıplarını ve babalarıyla büyülenmesini gideren Allah'a hamd olsun. Ey insanlar, tüm insanlar iki gruba ayrılırlar. Bir grup iyilik yapan, iyi olan ve kötülükten sakınanlardır ki bunlar Allah nazarında değerli olan kimselerdir. İkinci grup ise günahkar ve isyankar olanlardır ki bunlar da Allah nazarında değersiz olanlardır. İnsanların hepsi Adem'in çocuklarıdır; Allah Adem'i de topraktan yaratmıştır."⁸

⁸ Ali el-Muttakî, Kenzu'l Ummal, I. Hadis no: 1296.

İbn Hibban, İbni Ebi Hatim ve Tirmizi Abdullah İbni Ömer'in şöyle söylediğini rivayet etmişlerdir:

طاف رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ على راحلته القِصواءِ
يومَ الفتحِ واستلمَ الرُّكْنَ بِمِحْجَنِهِ وما وَجَدَ لها مَنَاحًا في المسجدِ
حَتَّى أُخْرِجَتْ إلى بطنِ الوادي فَأُنيختَ ثُمَّ حَمِدَ اللهُ وَأثنى عليه ثُمَّ
قال: (أَمَّا بَعْدُ أَيُّهَا النَّاسُ فَإِنَّ اللهَ قد أَذْهَبَ عَنْكُمُ عُبَيَّةَ الجاهليَّةِ يا
أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّمَا النَّاسُ رِجَالانِ: بَرٌّ تَقِيٌّ كَرِيمٌ على رَبِّهِ وفاجِرٌ شَقِيٌّ هَيِّنٌ
على رَبِّهِ) ثُمَّ تلا {يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ ذَكَرٍ وَأُنْثَى وَجَعَلْنَاكُمْ
شُعُوبًا وَقَبَائِلَ لِتَعَارَفُوا} [الحجرات: 13] حَتَّى قَرَأَ الآيةَ ثُمَّ قال: (أَقولُ هذا وأستغفرُ اللهَ لي لَكم

“Mekke'nin fethedildiği gün Rasulullah (s.a.) devesi Kasva'nın üzerinde elindeki asa ile rükünleri selamlayarak Kabe'yi tavaf etti. Mescid-i Haram'da devesini çöktürecek bir yer bulamadı. Neticede kendisi insanların önüne gelip durduktan sonra deveyi oradan çıkartıp Batn-ı Mesire götürdü. Ve deve oraya çöktürüldü. Bir müddet sonra Rasulullah bineğinin üzerinde insanlara bir hutbe irad etti. Allah'a hamdedip lâyıki veçhile ona sena ettikten sonra şöyle buyurdu:

إِنَّ اللهَ قد أَذْهَبَ عَنْكُمُ عُبَيَّةَ الجاهليَّةِ وَتَعَاظَمَها ، -
فالناسُ رِجَالانِ : بَرٌّ تَقِيٌّ، كَرِيمٌ على اللهِ ، وفاجِرٌ شَقِيٌّ هَيِّنٌ على اللهِ
، والناسُ بنو آدمَ ، وَخَلَقَ اللهُ آدمَ مِنْ ترابٍ ، قال اللهُ تعالى : يا

أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ ذَكَرٍ وَأُنْثَى وَجَعَلْنَاكُمْ شُعُوبًا وَقَبَائِلَ
لِتَعَارَفُوا إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتْقَاكُمْ

"Ey insanlar! Allah Tealâ şüphesiz cahiliye ayıbını ve atalarla, ecdatla övünüp büyüklenmeyi sizden gidermiştir. İnsanlar iki kısımdır: Bir kısmı iyilik sahibi, muttaki ve Allah nezdinde çok değerlidir. Bir kısmı ise günahkâr, şaki ve Allah o göre değersizdir. Allah Tealâ şöyle buyurmuştur: "Ey insanlar! Doğrusu biz sizi bir erkekle bir dişiden yarattık. Tanışmanız için sizi milletlere ve kabilelere ayırdık. Sizin Allah katında en üstün olanınız şüphesiz takvaca en ileri olanınızdır. Muhakkak ki Allah her şeyi bilen ve her şeyden haberdar olandır."⁹

Rasulullah (s.a.) daha sonra "Ben bu sözümü söylüyor, kendim için ve sizin için Allah'tan mağfiret diliyorum." buyurdular.¹⁰

Biz bu muhteşem anları yine M. Asım Köksal'ın kaleminden okuyalım:

"Kabe pisliklerden temizlenmiş, Peygamber Efendimiz de (sav) içinde bulunuyorlardı. O sırada, Kureyşîlerin kaçanları dağlara kaçmış, Peygamberimizin eman sözüne güvenenler ise kaçmamış, aksine Mescid-i Haram'a dolmuşlar, Kabe'nin çevresinde oturmuşlardı. Peygamberimiz Aleyhisselamın ne yapacağını merakla bekliyorlardı. Derken Peygamberimiz Aleyhisselam Kabe'nin kapısının eşiğinde ayakta duruyor, kapının sövelerine iki eliyle tutunuyordu. Gün, fethin ikinci günü idi. Bir konuşma yapmak

⁹ Hucurat 13.

¹⁰ İbn Hibban, Sahih, (3828).

istediği belliydi. Peygamberimiz Aleyhisselam, üç kere tekbir getirdikten sonra hutbesine şöyle başladı:

"Hamd, Allah'a mahsustur. Allah'tan başka ilah yoktur. Yalnız O vardır. O'nun hiçbir eşi, ortağı yoktur! O, va'dini yerine getirdi. Kuluna yardım etti. Toplanan düşmanları, tek başına, bozguna uğrattı!

İyi biliniz ki; Cahiliye çağına ait olup övünme vesilesi edinilegelen herşey, kan, mal dâvaları... bunların hepsi, şu ayaklarımın altında kalmıştır, kaldırılmıştır! Ancak, Beytullah perdedarlığı (hicâbe) hizmeti ile hacılara su dağıtma (sikâye) hizmeti, bunun dışındadır.

Eski kan dâvaları kaldırılmış olmakla birlikte, bundan sonra bir cinayet vuku bulacak olursa, bilersiniz ki: Kamçı ve sopa ile yapılan ve yarı kasıtlı sayılan hata cinayetine ağır diyet ödenmesi gerekir ki, bu da, içlerinden kırkının karınlarında yavruları bulunmak şartıyla, yüz devedir.

Ey Kureyş cemaati! Muhakkak ki, Allah, Cahiliye gururunu, Cahiliye atalarıyla (soy soplanyla) övünüp büyüklenmeyi sizden kaldırmıştır! Bütün insanlar Âdem'den, Âdem de topraktan yaratılmıştır.

İnsanlar iki kısım, iki sınıftır. Bir kısmı mü'min ve müttakîdir; Allah katında değerli ve şerefli. Diğer kısmı ise azgındır, yaramazdır. Bunlar, Allah katında da değersiz ve şerefsizdir! Nitekim, Yüce Allah:

'Ey insanlar! Gerçekten, Biz, sizi bir erkekle bir kadından yarattık. Birbirinizle tanışasınız diye, sizi büyük büyük topluluklara, küçük küçük kabilelere ayırdık. Şüphesiz ki, sizin Allah katında en değerliniz, en şerefli, Allahtan en çok sakınanınızdır. Allah herşeyi hakkıyla Bilen, herşeyden haberdar olandır!¹¹ buyuruyor."¹²

Sözlerinin devamı şöyleydi:

- "Ey Kureyş cemaati! Ey Mekkeliler! Ne dersiniz? Şimdi, hakkınızda benim ne yapacağımı sanırsınız?" diye sordu.

Kureyşîler:

- "Biz, senin hayır ve iyilik yapacağını sanır ve 'Sen hayır yapacaksın!' deriz. Sen, kerem ve iyilik sahibi bir kardeş; kerem ve iyilik sahibi bir kardeş oğlusun! Gücün yetti, iyi davran!" dediler.

Bunun üzerine, Peygamberimiz Aleyhisselam:

- "Benim halimle sizin haliniz, Yusuf (Aleyhisselam)ın kardeşlerine dediği gibi olacaktır. Yusuf (Aleyhisselam)ın kardeşlerine dediği gibi, ben de: 'Size bugün hiçbir başa kakma ve ayıplama yoktur! Allah sizi yarlıgasın! O, Esirgeyicilerin En Esirgeyicisidir!' [Yusuf: 92] diyorum. Gidin! Sizler, azad ve serbestsiniz!" buyurdu.

¹¹ Hucurat 13.

¹² İbn Hibban, Sahih, No: 3828

Yüce Allah o Kureyş müşriklerini eline düşürmüş, kendisine boyun eğdirmiş iken Peygamberimiz Aleyhisselam böylece onları bağışlamış, azadlamış, serbest bırakmıştır. Bunun içindir ki, Mekkelilere "Tulekâ=Azadlanmışlar" adı verilmiştir.

Mekke fethedilip Peygamberimiz Aleyhisselam Kureyşîlerden Safvan b. Ümeyye'ye, Ebu Sütyan b. Harb'e, Haris b. Hişam'a haber saldığı gün, Hz. Ömer, kendi kendine:

"Allah onlara hakim olma fırsatını bize vermiş bulunuyor. Onların yapmış oldukları kötülükleri anlatayım, başlarına kakayım!" demişti.

Peygamberimiz Aleyhisselam onlara söylediklerini söyleyince, Hz. Ömer:

"Benden istemeyerek sâdır olan sözden pişmanlık duydum ve Resûlullah Aleyhisselamdan utandım!" demiştir."

O gün özellikle bir konuyu dikkate sunuyordu Efendimiz: "Cahiliye Ubbiyyesi", yani "Cahiliyye Kibiri". İşte bu kavram, ırkçılığın ta kendisi idi. Şimdi onu biraz daha yakından görmeye çalışalım.

Cahiliye "Ubbiyye"si

Az yukarda Hz. Bilal'in kıssasını anlatmıştık hatırlarsınız. İşte orada kendini üstün, şerefli, büyük ve değerli gören Mekkeli sözde asillerinin, bir azatlı köle olan Bilal ve benzeri köle, azatlı veya fakir ve kimsesiz insanlara bakış açılarında ortaya çıkan küçük görme, aşağılama, kendilerine denk saymama ve değer vermeme gibi

düşünce ve davranış biçimlerinin topuna birden “ubbiyye” denir. Yani kendini beğenmesi, gurur ve kibiri ve onun karşılığında köle veya fakirleri hakir görerek aşağılaması, değer vermemesi. Yani cahiliye kibiri ya da kiri.

Cahiliyye ayıbı hakkında benzer bir hadis de şöyledir:

- إن الله قد أذهب عنكم عبية (عبية: الكبر والترفع والتفاخر. ا هـ) الجاهلية وفخرها بالآباء مؤمن تقي وفاجر شقي، أنتم بنو آدم وآدم من تراب ليدعن رجال فخرهم بأقوام إنما هم من فحم جهنم أو ليكونن أهون على الله من الجعلان التي تدفع بأنفها النتن.

“Ey insanlar! Allah Tealâ şüphesiz cahiliye ayıbını ve atalarla, ecdatla övünüp büyüklenmeyi sizden gidermiştir. İnsan ya takvalı mü'min, veya başkaldıran günahkardır. Sizler Asemoğullarındansınız. Âdem ise topraktandır. İnsanlar ya cehennem kömürü olmuş kavimleriyle övünmeyi bırakırlar, ya da Allah katında pisliği burnuyla iten cu'lan/bok böceğinden daha değersiz olurlar.”¹³

Şimdi bu hadislerin ya ravisi veya bir iki kelimesi farklı kimi rivayetlerinden örnekler alalım isterseniz. Ayetlerin anlamını ve kaynaklarını aşırı benzerlikten dolayı tercümeyle gerek görmüyoruz:

خطبنا رسولُ الله صَلَّى اللهُ عليه وسلَّم وسطَ أَيَّامِ التَّشْرِيقِ،
حَجَّةَ الْوَدَاعِ، فَقَالَ
: يَا أَيُّهَا النَّاسُ ! أَلَا إِنَّ رَبَّكُمْ وَاحِدٌ، أَلَا إِنَّ رَبَّكُمْ وَاحِدٌ ، أَلَا لَا فَضْلَ

¹³ Ali el-Muttakî, Kenzu'l Ummal, I. Hadis no: 1294.

لعجمي على عربي، ولا لأسود على أحمر، ولا لأحمر على أسود إلا بالتقوى، إن أكرمكم عند الله أتقاكم، ألا هل بلغ؟ قالوا: بلى يا رسول الله، قال: فليبلغ الشاهد الغائب

الراوي: جابر بن عبد الله المحدث: أبو نعيم - المصدر: حلية الأولياء - الصفحة أو الرقم: 119/3

خلاصة حكم المحدث: غريب من حديث أبي نضرة عن جابر

يا أيها الناس ألا إن ربكم واحد وإن أباكم واحد ألا لا فضل - 2
لِعَرَبِيٍّ عَلَى أَعْجَمِيٍّ وَلَا لِعَجْمِيٍّ عَلَى عَرَبِيٍّ وَلَا لِأَحْمَرَ عَلَى أَسْوَدَ وَلَا
لِأَسْوَدَ عَلَى أَحْمَرَ إِلَّا بِالتَّقْوَى أَبْلَغْتُ قَالُوا بَلَّغْ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ
عَلَيْهِ وَعَلَى آلِهِ وَسَلَّمَ ثُمَّ قَالَ أَيُّ يَوْمٍ هَذَا قَالُوا يَوْمٌ حَرَامٌ
قَالَ أَيُّ شَهْرٍ هَذَا قَالُوا شَهْرٌ حَرَامٌ قَالَ أَيُّ بَلَدٍ هَذَا قَالُوا بَلَدٌ حَرَامٌ
قَالَ إِنَّ اللَّهَ قَدْ حَرَّمَ بَيْنَكُمْ دِمَاءَكُمْ وَأَمْوَالَكُمْ - قَالَ وَلَا أَدْرِي قَالَ أَوْ
أَعْرَاضَكُمْ أَمْ لَا - كُحْرْمَةُ يَوْمِكُمْ هَذَا فِي شَهْرِكُمْ هَذَا فِي بَلَدِكُمْ هَذَا
أَبْلَغْتُ قَالُوا بَلَّغْ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَعَلَى آلِهِ وَسَلَّمَ قَالَ لِيَبْلَغِ
الشَّاهِدُ الْغَائِبَ

الراوي: من سمع النبي المحدث: الوادي - المصدر:
الصحيح المسند - الصفحة أو الرقم: 1536

خلاصة حكم المحدث: صحيح

خطبنا رسول الله صلى الله عليه وسلم وسط أيام - 3
 التشريق، حجة الوداع، فقال : يا أيها الناس ! ألا إن ربكم واحد، ألا
 إن ربكم واحد ، ألا لا فضل لعجمي على عربي، ولا لأسود على
 أحمر، ولا لأحمر على أسود إلا بالتقوى ، إن أكرمكم عند الله أتقاكم
 ، ألا هل بلغت ؟ قالوا : بلى يا رسول الله، قال : فليبلغ الشاهد
 الغائب

الراوي: جابر بن عبد الله المحدث: أبو نعيم - المصدر: حلية
 الأولياء - الصفحة أو الرقم: 119/3

خلاصة حكم المحدث: غريب من حديث أبي نضرة عن جابر

خطبنا رسول الله صلى الله عليه وسلم في وسط أيام - 4
 التشريق خُطبة الوداع ، فقال : يا أيها الناس ! إن ربكم واحد ، وإن
 أباكم واحد ، ألا لا فضل لعربي على عجمي ، ولا لعجمي على عربي ،
 ولا لأحمر على أسود ، ولا لأسود على أحمر إلا بالتقوى ، إن أكرمكم
 عند الله أتقاكم ، ألا هل بلغت ، قالوا : بلى يا رسول الله ، قال :
 فليبلغ الشاهد الغائب ، ثم ذكر الحديث في تحريم الدماء والأموال
 والأعراض

الراوي: جابر بن عبد الله المحدث: البيهقي - المصدر: شعب
 الإيمان - الصفحة أو الرقم: 1820/4

خلاصة حكم المحدث: في إسناده بعض من يجهل

يا أَيُّهَا النَّاسُ : إِنَّ رَبَّكُمْ وَاحِدٌ ، وَإِنَّ أَبَاكُمْ وَاحِدٌ ، أَلَا لَا - 5
فَضَلَ لِعَرَبِيٍّ عَلَى عَجَمِيٍّ ، وَلَا لِعَجَمِيٍّ عَلَى عَرَبِيٍّ ، وَلَا لِأَحْمَرَ عَلَى
أَسْوَدَ ، وَلَا لِأَسْوَدَ عَلَى أَحْمَرَ ، إِلَّا بِالتَّقْوَى ، إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ
أَتْقَاكُمْ ، أَلَا هَلْ بَلَّغْتُ ؟ قَالُوا : بَلَى يَا رَسُولَ اللَّهِ . قَالَ : فَلْيُبَلِّغْ
الشَّاهِدُ الْغَائِبَ ، ثُمَّ ذَكَرَ الْحَدِيثَ فِي تَحْرِيمِ الدِّمَاءِ وَالْأَمْوَالِ
وَالْأَعْرَاضِ .

الراوي: جابر بن عبد الله المحدث: الألباني - المصدر:
صحيح الترغيب - الصفحة أو الرقم: 2964

خلاصة حكم المحدث: صحيح لغيره

يا أَيُّهَا النَّاسُ ! إِنَّ رَبَّكُمْ وَاحِدٌ ، وَإِنَّ أَبَاكُمْ وَاحِدٌ ، أَلَا لَا - 6
فَضَلَ لِعَرَبِيٍّ عَلَى عَجَمِيٍّ ، وَلَا لِعَجَمِيٍّ عَلَى عَرَبِيٍّ ، وَلَا لِأَحْمَرَ عَلَى
أَسْوَدَ ، وَلَا لِأَسْوَدَ عَلَى أَحْمَرَ إِلَّا بِالتَّقْوَى إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتْقَاكُمْ
، أَلَا هَلْ بَلَّغْتُ ؟ قَالُوا : بَلَى يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ : فَيُبَلِّغُ الشَّاهِدُ
الْغَائِبَ

الراوي: جابر بن عبد الله المحدث: الألباني - المصدر:
السلسلة الصحيحة - الصفحة أو الرقم: 2700

خلاصة حكم المحدث: إسناده صحيح

Allah Kalıba Bakmaz

İnsan ırkıyla, soyu sopu ile üstünlük iddia ederek ırkçılık pisliğine bulandığı gibi zamanımızda da partisi, derneği, vakfı, kulübü, takımı, mezhep ve meşrebi vb. gibi övünüp üstünlük tasladığı oluyor. Hatta kendi iradesiyle alakası olmayan boyu posu, kaşı gözü, doğduğu yeri yurdu, konuştuğu dili ile üstünlük taslama ve başkalarını aşağılama aptallığına düştüğü gibi, hatta malı müşkü, şanı şöhreti gibi varlıkları ile de övünüp iftihar edebiliyor, bu konuda başkalarını hakir görerek ağalayabiliyor malesef. Oysa bütün bunlar kendi iradesiyle hak edip kazandıklarından daha çok, Allah Tealanın ihsanı iledir. Üstelik bunlar birer imtihan vesilesidirler, hayır mı şer mi olacaklar, da şimdiden bilinmez. İş neticeye bakar. İnsan için önemli olan, varlıklarını Allah'ın iradesi istikametinde doğru kullanabilmektir.

Şu hadis bu konuda ne kadar manidardır :

إِنَّ اللَّهَ لَا يَنْظُرُ إِلَى أَجْسَادِكُمْ، وَلَا إِلَى صُورِكُمْ ، وَأَعْمَالِكُمْ وَلَكِنْ
يَنْظُرُ إِلَى قُلُوبِكُمْ

"Şüphesiz ki Allah, sizin bedenlerinize, görünüşünüze ve mallarınıza değil, kalblerinize kıymet verir."¹⁴

Hadisin tamamını yazalım ki nasıl bir kardeşlik çerçevesinde kullanılmış ve o kardeşlikte asla ırkçılığa yol yoktur, iyi anlaşılın:

وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : « إِيَّاكُمْ وَالظَّنَّ ، فَإِنَّ الظَّنَّ أَكْذَبُ الْحَدِيثِ ، وَلَا تَحَسَّسُوا ، وَلَا تَجَسَّسُوا وَلَا تَنَافَسُوا وَلَا تَحَاسَدُوا ، وَلَا تَبَاغَضُوا ، وَلَا تَدَابَرُوا ، وَكُونُوا عِبَادَ اللَّهِ إِخْوَانًا كَمَا أَمَرَكُمْ . الْمُسْلِمُ أَخُو الْمُسْلِمِ ، لَا يَظْلِمُهُ ، وَلَا يَخْذُلُهُ وَلَا يَحْقِرُهُ ، التَّقْوَى هَهُنَا ، التَّقْوَى هَهُنَا » وَبُشِيرَ إِلَى صَدْرِهِ « بِحَسْبِ امْرِيٍّ مِنَ الشَّرِّ أَنْ يَحْقِرَ أَخَاهُ الْمُسْلِمَ ، كُلُّ الْمُسْلِمِ عَلَى الْمُسْلِمِ حَرَامٌ : دَمُهُ ، وَعِزُّهُ ، وَمَالُهُ ، إِنَّ اللَّهَ لَا يَنْظُرُ إِلَى أَجْسَادِكُمْ ، وَلَا إِلَى صَوَرِكُمْ ، وَأَعْمَالِكُمْ وَلَكِنْ يَنْظُرُ إِلَى قُلُوبِكُمْ

Ebû Hüreyre radiyallahu anh'den rivayet edildiğine göre Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Zandan sakınınız. Çünkü zan (yersiz itham), sözlerin en yalan olanıdır. Başkalarının konuştuklarını dinlemeyin, ayıplarını araştırmayın, birbirinize karşı öğünüp böbürlenmeyin, birbirinizi kıskanmayın, kin tutmayın, yüz çevirmeyin. Ey Allah'ın kulları! Allah'ın size emrettiği gibi kardeş olun.

¹⁴ Müslim, Birr 30.

Müslüman müslümanın kardeşidir: Ona haksızlık etmez, onu yardımsız bırakmaz, küçük görmez. (Göğsüne işâret ederek) Takvâ buradadır, takvâ buradadır!"

"Kişiye, müslüman kardeşini hor görmesi kötülük olarak yeter. Müslümanın her şeyi, kanı, namusu ve malı müslümana haramdır."

"Şüphesiz ki Allah, sizin bedenlerinize, görünüşünüze ve mallarınıza değil, kalblerinize kıymet verir."¹⁵

Müslim ve İbni Mace'nin Ebu Hüreyre'den rivayet ettikleri şu hadis daha önce geçmiştir:

إِنَّ اللَّهَ لَا يَنْظُرُ إِلَى صَوْرِكُمْ وَلَا إِلَى أَمْوَالِكُمْ وَلَكِنْ يَنْظُرُ إِلَى قُلُوبِكُمْ وَأَعْمَالِكُمْ

"Allah Teâlâ sizin şekillerinize ve mallarınıza bakmaz. Fakat kalplerinize ve amellerinize bakar."

"İnsanlar genellikle dış görünüşe önem verirler. Güzel ve yakışıklı olanlarla varlıklı kimseler toplumda daha büyük itibar görürler. Çirkin ve fakir olanlara pek değer verilmez. Bu ölçüler ruh ve gönül dünyasını tanımayan sığ ve sathî kimselerin değer ölçüleridir.

Allah Teâlâ ise insanların davranışlarını iyi ve kötü olarak değerlendirirken ne beden güzelliğine, ne de mal varlığına bakar; çünkü bunlar gelip geçici değer ölçüleridir. Önemli olan ruh güzelliği

¹⁵ Müslim, Birr 30.

ve gönül zenginliğidir. Daha da önemlisi bu ruh güzelliği ile gönül zenginliğinin iyi hâl, güzel davranış ve samimi ibadetler olarak dışa yansımalarıdır. İnsanlara iyilik yapma heyecanı, Allah’a kulluk edebilme aşkıyla yaşamaktır. Kalıcı olan, insanın gerçek değerini ortaya çıkaran işte bu meziyetleridir.

Hadîs-i şerîfin Sahîh-i Müslim’deki bir başka rivayetinde Allah Teâlâ’nın kalbe birlikte davranışlara ve ibadetlere değer verdiğini Peygamber Efendimiz şöyle belirtmektedir:

“Allah Teâlâ sizin yüzlerinize ve mallarınıza değil, kalblerinize ve amellerinize bakar”.¹⁶

Allah Teâlâ’nın kalbe ve davranışlara bakması demek, kalbin ve davranışların iyi olması hâlinde, onların sahibine sevap ve mükâfat vermesi demektir. Bir âyet-i kerîmede Allah Teâlâ’nın maddî görüntülere değer vermediği, insanda mânevî güzellik aradığı şöyle ifade edilmiştir:

“Sizi yanımızda değerli kılacak olan ne mallarınız, ne de evlatlarınızdır. Ancak imân edip güzel ve hayırlı işler yapanların durumu başkadır. Onlara yaptıklarının kat kat fazlasıyla mükâfat verilecektir”.¹⁷

Resûl-i Ekrem Efendimiz’in, kendi mübârek göğsüne, daha doğrusu kalbine işaret ederek üç defa: “Takvâ işte şuradadır”¹⁸

¹⁶ Müslim, Birr 33, 34.

¹⁷ Sebe’ 34/ 37.

¹⁸ Müslim, Birr 32; Tirmizî, Birr 18.

buyurması, insanın gerçek değerinin ihlâslı bir kalbe sahip olmasıyla anlaşılacağını göstermektedir.

Helâller ile haramların kesin surette belli olduğunu, şüpheli görünen davranışlardan sakınmak gerektiğini açıkladığı meşhur hadîs-i şerîfin sonunda Peygamber Efendimiz kalbin önemini şöyle belirtir:

“ Şunu iyi bilin ki, insan vücudunda küçük bir et parçası vardır. Eğer bu et parçası iyi olursa, bütün vücut iyi olur; bozulursa, bütün vücut bozulur. İşte bu et parçası kalbdır”.¹⁹

H. Peygamber (s.a.s) insanların aynı kökten geldiklerini ve üstünlüğün yalnız takva ile ölçülebileceğini belirtmekle yetinmeyerek Allah'ın insanları ırklarına göre değerlendirmeyeceğini de ısrarla vurgular. İşte bütün bu az kelimelerle değişik biçimlerde gelen meşhur ifadeler, doğuştan gelen üstünlük iddiasında olan ırkçılığı tamamiyle bitirir:

إن الله لا ينظر إلى صوركم ولا إلى أموالكم ولكن ينظر إلى
قلوبكم وأعمالكم . قال تعالى : (وما أموالكم ولا أولادكم بالتي
تقربك عندنا زلفى إلا من آمن وعمل صالحاً

"Allah kıyamet günü sizin soyunuzdan-sopunuzdan sormayacaktır. Şüphesiz Allah katında en üstün olanınız kötülüklerden en çok sakınanınızdır." buyurmuştur.

¹⁹ Buhârî, İmân 39; Müslim, Müsâkât 107,108.

Aynı anlam diğer bir hadiste de şöyle dile getirilir:

إِنَّ اللَّهَ لَا يَنْظُرُ إِلَى صُورِكُمْ وَلَا إِلَى أَمْوَالِكُمْ وَلَكِنْ يَنْظُرُ إِلَى قُلُوبِكُمْ وَأَعْمَالِكُمْ

"Allah sizin mallarınıza ve şekillerinize bakmaz; fakat O sizin kalblerinize ve amellerinize bakar."²⁰

Bu hadislere baktığımızda Allah Teâlâ'nın bakmayacağı olarak değişik kelimelerle aynı gerçeği görüyoruz. O da mallarla beraber bazen beden, bazen ceset, bazen suret, kalıp, bazen soy sop, hasep, bazen renk gibi kelimeler. İşte onlardan bir demet hadisler:

1- - إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى لَا يَنْظُرُ إِلَى صُورِكُمْ وَلَا إِلَى أَمْوَالِكُمْ وَلَكِنْ يَنْظُرُ إِلَى قُلُوبِكُمْ وَأَعْمَالِكُمْ

الراوي: أبو أمامة الباهلي المحدث: ابن عساکر - المصدر:
تاریخ دمشق - الصفحة أو الرقم: 193/18

خلاصة حكم المحدث: [فيه] رکن بن عبد الله قال الحاكم
حديثه ليس بالقائم وقال ابن معين ليس بثقة وقال النسائي متروك
الحديث

²⁰ Müslim, Birr, 33; İbn Mâce, Zühhd, 9.

إِنَّ اللَّهَ لَا يَنْظُرُ إِلَى صُورِكُمْ وَلَا أَمْوَالِكُمْ وَلَكِنْ يَنْظُرُ إِلَى - 2
قُلُوبِكُمْ وَأَعْمَالِكُمْ

الراوي: أبو هريرة المحدث: الألباني - المصدر: غاية المرام -
الصفحة أو الرقم: 415

خلاصة حكم المحدث: صحيح

إِنَّ اللَّهَ لَا يَنْظُرُ إِلَى صُورِكُمْ وَأَمْوَالِكُمْ ، وَلَكِنْ يَنْظُرُ إِلَى - 3
قُلُوبِكُمْ وَأَعْمَالِكُمْ

الراوي: أبو هريرة المحدث: مسلم - المصدر: صحيح مسلم
- الصفحة أو الرقم: 4651

خلاصة حكم المحدث: صحيح

إِنَّ اللَّهَ لَا يَنْظُرُ إِلَى صُورِكُمْ وَأَمْوَالِكُمْ وَلَكِنْ يَنْظُرُ إِلَى - 4
قُلُوبِكُمْ وَأَعْمَالِكُمْ

الراوي: أبو هريرة المحدث: ابن حبان - المصدر: صحيح ابن
حبان - الصفحة أو الرقم: 394

خلاصة حكم المحدث: أخرجه في صحيحه

إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى لَا يَنْظُرُ إِلَى صُورِكُمْ وَأَمْوَالِكُمْ ، وَلَكِنْ إِنَّمَا - 5
يَنْظُرُ إِلَى قُلُوبِكُمْ وَأَعْمَالِكُمْ

الراوي: أبو هريرة المحدث: الألباني - المصدر: صحيح
الجامع - الصفحة أو الرقم: 1862

خلاصة حكم المحدث: صحيح

إِنَّ اللَّهَ لَا يَنْظُرُ إِلَى صُورِكُمْ وَلَا إِلَى أَمْوَالِكُمْ وَإِنَّمَا يَنْظُرُ - 6
إِلَى قُلُوبِكُمْ وَأَعْمَالِكُمْ

الراوي: [أبو هريرة] المحدث: ابن تيمية - المصدر: مجموع
الفتاوى - الصفحة أو الرقم: 130/11

خلاصة حكم المحدث: صحيح

إِنَّ اللَّهَ لَا يَنْظُرُ إِلَى صُورِكُمْ وَلَا إِلَى أَحْسَابِكُمْ، وَلَكِنْ - 7
يَنْظُرُ إِلَى قُلُوبِكُمْ وَأَعْمَالِكُمْ.

الراوي: أبو هريرة المحدث: البيهقي - المصدر: الأسماء
والصفات - الصفحة أو الرقم: 234/2

خلاصة حكم المحدث: صحيح محفوظ فيما بين الحفاظ

إِنَّ اللَّهَ لَا يَنْظُرُ إِلَى صُورِكُمْ وَلَا إِلَى أَلْوَانِكُمْ وَلَكِنْ يَنْظُرُ - 8
إِلَى قُلُوبِكُمْ وَأَعْمَالِكُمْ

الراوي: - المحدث: ابن كثير - المصدر: تفسير القرآن -
الصفحة أو الرقم: 256/3

خلاصة حكم المحدث: صحيح

بِحَسَبِ الْمَرْءِ مِنَ الشَّرِّ إِلَّا مَنْ عَصَمَهُ اللَّهُ مِنَ السُّوءِ أَنْ - 9
يَشِيرَ النَّاسُ إِلَيْهِ بِالأَصَابِعِ فِي دِينِهِ وَدُنْيَاهُ إِنَّ اللَّهَ لَا يَنْظُرُ إِلَى
صُورِكُمْ وَلَكِنْ يَنْظُرُ إِلَى قُلُوبِكُمْ وَأَعْمَالِكُمْ

الراوي: جابر بن عبد الله المحدث: العراقي - المصدر:
تخريج الإحياء - الصفحة أو الرقم: 339/3

خلاصة حكم المحدث: غير معروف من حديث جابر

إِنَّ اللَّهَ لَا يَنْظُرُ إِلَى صُورِكُمْ وَلَا إِلَى أَمْوَالِكُمْ وَلَكِنْ يَنْظُرُ - 10
إِلَى قُلُوبِكُمْ وَإِلَى أَعْمَالِكُمْ

الراوي: أبو هريرة المحدث: ابن القيسراني - المصدر: ذخيرة
الحفاظ - الصفحة أو الرقم: 599/1

خلاصة حكم المحدث: [فيه] عبيد الله بن أبي حميد متروك

İrk üstünlüğü düşüncesinin temelsizliği başka metnini yukarıda gördüğümüz şu hadiste de şöyle ortaya konur:

"Hepiniz Adem'in oğullarısınız, Adem de topraktan yaratılmıştır. İnsanlar babaları ve dedeleri ile övünmekten vazgeçsinler. Çünkü onlar Allah nazarında küçük bir karıncadan daha değersizdirler."²¹

İrkçılık Ve Soy Sop

Biz birinci bölümde Kur'an açısından ırkçılığı incelerken bu konuda en temel ayeti görmüş ve üstünde konuşmuştuk. O ayet, Hucurat Suresi 13. Ayettir:

"Ey insanlar! Sizi bir erkekle bir dişiden yarattık. Birbirinizi tanıyasınız diye sizi milletlere ve soylara ayırdık. Şüphesiz Allah yanında en değerliniz, O'na karşı gelmekten en fazla sakınanlarıdır."

İşte bu ayet kesinlikle bildirir ki herkes önce Hz. Âdem ile Havvâ'dan, daha sonraları da bir anne ile babadan yaratılmıştır. Bu sebeple kimsenin ırk ve yaratılış mevzusunda herhangi bir üstünlük iddia etmeye, anne ve babasıyla, sülale ve soyu ile övünmeye, bir başkasını soyu, sopu ve milleti sebebiyle küçümsemeye hakkı yoktur. Çünkü herkesin soyu Yüce Raraticınının açık ifadesiyle aynı kaynağa dayanmakta ve aralarında hiçbir fark bulunmamaktadır.

Durum buysa, bunu inkar İslam açısından kesinlikle küfür olup dinden çıkma ise, herkes birbirini soyu sopu ne ise öylece kabul

²¹ Tirmizi Tefsir sure, 49

etmeli ve birbiriyle iyilik ve takvada yardımlaşmaya bakmalı, zulümde ve şerde asla yardımlaşmaya kalkmamalıdır. Çünkü Allah katında en değerli olanlar, O'nun buyruğuna kendisini teslim eden ve O'na karşı gelmekten en fazla çekinenlerdir. Yani din önce iman, sonra itaat ve muameleyi emre uygun kılmaktır. Öyleyse falanın soyundan gelmenin, falan millete mensup olmanın hiçbir değeri yoktur. Bunun için sevinenler kadar üzülenler de hamakat içindedirler.

Bu açıdan bakıldığında dünyada büyük bir akrabalık toplululuğundan başkası gözükmez demektir. Neden bunun kıymeti takdir edilmez de ırkçılık ile birbirine düşmanlık gösterilir, anlaşılır gibi değildir. İslam ne güzel bir ölçü koymuştur; herkes birbirine akraba ve hısım gözüyle bakmalı, birbirine iyi davranmalı, mütevâzi olmalıdır. Sonuçta herkes hilkaten kardeştir.

Bize göre en büyük şeref ve haysiyet, iman ve ahlaktır. İnsanlara bu çerçevede faydalı olmaktır. Öyleyse asil bir soydan geldiğini iddia eden değersiz kimselere değil, güzel ahlâkı ve asil davranışlarıyla kendisini kabul ettirenlere itibar etmelidir. Çünkü itibar soy sopa değil, iman, salih amel ve güzel ahlakadır. Nitekim Rabbimiz de buna davet eder:

“Siz kendinizi överek temize çıkarmaya çalışmayın. Çünkü kötülüklerden sakınanları Allah daha iyi bilir.”²²

Cahil ve ahlaktan yoksun insanlar başkalarının gözünde kendilerini büyütmek için övünür dururlar. Halbuki övündükçe

²² Necm 32.

değerleri düşer, itibarlarını kaybederler. İnsanın kendini övmesini doğru bulmayan Peygamber Efendimiz, “değerli insan”, “iyi adam” gibi mânalar taşıyan bazı isimleri bile değiştirmiştir.

Her halükarda Hz. Âdem’in topraktan yaratıldığı hâtırdan çıkarılmamalı, daha sonraki nesillerin dünyaya geliş şekli, doğduğu zamanki hali, yıllarca süren âcizliği ve zayıflığı unutulmamalıdır. İşte o zaman insan kibir ve gurura kapılmaya hakkı olmadığını daha iyi anlar.

Allah Teâlâ, kendini beğenenleri ve büyüklük taslayanları sevmediğini açıklamış (Nahl sûresi (16), 23), Resûl-i Ekrem Efendimiz de kalbinde zerre kadar kibir bulunan kimsenin cennete giremeyeceğini kesin bir dille belirtmiştir. Bize yakışan mütevâzi olmak ve Allah Teâlâ’nın yasakladığı kötü davranışlardan uzak durmaktır.

Resulullah (sav) Efendimiz de bir hadislerinde çok ilginç bir benzetme ile insanları doğuştan birbirlerine yaklaştırmış, eşit kılmış ve her türlü “üstün ırk/insan düşüncesini reddedilmiştir:

إن أنسابكم هذه ليست بسباب على أحد وإنما أنتم بنو آدم
كطف (طف المكيال وطفافه أي ما قرب في ملئه) الصاع أن تملئوه
ليس لأحد على أحد فضل إلا بدين أو عمل صالح حسب أمره أن
يكون فاحشا بذيا بخيلا جباناً.

“Bu nesepleriniz, birisine kötü söyleme sebebi olamaz. Sizler benî Âdem olarak dolmuş veya dolmaya yaklaşmış ölçekler içindeki buğdaylar gibisinizdir. Kimsenin kimseye bir üstünlüğü

yoktur. Bundan ancak din ve salih amel müstesnadır. Bir insane şer olarak müstehcen, ağız bozuk, cimri ve korkak olması yeter.”²³

Bu rivayet az çok değişik kelimelerle birçok kere tekrar edilmiştir. İşte onlardan birkaç örnek:

إِنَّ أَنَسَابَكُمْ هَذِهِ لَيْسَتْ بِسَبَابٍ عَلَى أَحَدٍ ، وَإِنَّمَا أَنْتُمْ وَلَدٌ - 1
آدَمَ ، ظَفُّ الصَّاعِ لَمْ تَمْلُؤُوهُ ، لَيْسَ لِأَحَدٍ فَضْلٌ عَلَى أَحَدٍ إِلَّا الدِّينُ ،
أَوْ عَمَلٌ صَالِحٌ ، (حَسْبُ الرَّجُلِ أَنْ يَكُونَ فَاحِشًا بَذِيلاً ، بَخِيلًا ،
جَبَانًا)

الراوي: عقبة بن عامر المحدث: الألباني - المصدر: صحيح
الترغيب - الصفحة أو الرقم: 2962

خلاصة حكم المحدث: صحيح لغيره

إِنَّ مَسَابِقَكُمْ هَذِهِ وَلَيْسَتْ بِمَسَابٍ عَلَى أَحَدٍ ، وَإِنَّمَا أَنْتُمْ - 2
وَلَدُ آدَمَ ظَفُّ الصَّاعِ لَمْ تَمْلُؤُوهُ ، لَيْسَ لِأَحَدٍ فَضْلٌ إِلَّا بِدِينٍ
، أَوْ عَمَلٍ صَالِحٍ ، حَسْبُ الرَّجُلِ أَنْ يَكُونَ فَاحِشًا بَذِيًّا بَخِيلًا جَبَانًا

الراوي: عقبة بن عامر المحدث: الألباني - المصدر: السلسلة
الصحيحة - الصفحة أو الرقم: 1038

خلاصة حكم المحدث: صحيح

²³ . Ahmed, İbn Cerir, Taberanî rivayet etmiştir. Bkz Ali Muttaki, Kenzu'l Ummal, hno: 1300.

إِنَّ أَنْسَابَكُمْ هَذِهِ لَيْسَتْ بِسَبَابٍ عَلَى أَحَدٍ وَإِنَّمَا أَنْتُمْ وَلَدٌ - 3
 آدَمُ طِفُّ الصَّاعِ لَمْ يَمْلُؤْهُ لَيْسَ لِأَحَدٍ فَضْلٌ عَلَى أَحَدٍ إِلَّا بِالَّذِينَ أَوْ
 عَمَلٍ صَالِحٍ حَسَبُ الرَّجُلِ أَنْ يَكُونَ فَحَاشَا بِذِيئًا بِخِيَلًا جَبَانًا

الراوي: عقبة بن عامر المحدث: الهيثمي - المصدر: مجمع
 الزوائد - الصفحة أو الرقم: 86/8

خلاصة حكم المحدث: فيه ابن لهيعة وفيه لين وبقية رجاله
 وثقوا

أَنْسَابُكُمْ هَذِهِ لَيْسَتْ بِمَسَبَّةٍ عَلَى أَحَدٍ ، كُلُّكُمْ بَنُو آدَمَ ، - 4
 طِفُّ الصَّاعِ بِالصَّاعِ لَمْ تَمْلَأُوهَا ، لَيْسَ لِأَحَدٍ عَلَى أَحَدٍ فَضْلٌ إِلَّا بِدِينٍ
 .وَتَقْوَى ، كَفَى بِالرَّجُلِ أَنْ يَكُونَ بِذِيئًا فَاحِشًا بِخِيَلًا

الراوي: عقبة بن عامر المحدث: الألباني - المصدر: تخريج
 مشكاة المصابيح - الصفحة أو الرقم: 4836

خلاصة حكم المحدث: صحيح

Sevgili Peygamberimizin (sav) İslam'a göre bütün insan haklarında her insanın mutlak eşitliğini, kimsenin kimseye doğuştan üstünlük veya fazlalığının olmadığını ifade eden şu hadisleri ne kadar muhteşemdir:

1306 - كل مولود يولد على الفطرة حتى يعرب عنه لسانه فأبواه يهودانه أو ينصرانه أو يمجسانه.

% (ع طب هق عن الأسود ابن سريع).

1307 - كل مولود يولد على الفطرة فأبواه يهودانه وينصرانه ويشركانه قيل فمن هلك قبل ذلك قال: الله أعلم بما كانوا عاملين.

% (ت عن أبي هريرة).

1308 - ما من مولود إلا ولد على الفطرة فأبواه يهودانه وينصرانه ويمجسانه كما تنتج البهيمة بهيمة جمعاء هل تحسون فيها من جدعاء.

% (ق د عن أبي هريرة).

"Her doğan çocuk "fitrat" (İslâm fitratı) üzere doğar. Sonra onu ana babası Yahudi, Hristiyan veya Mecusi yapar."²⁴

Mana bakımından birbirine yakın bütün bu hadislerin ortak ifadesi şudur: doğuştan fıtratta eşittirler. Eşit haklarla dünyaya gelir, aynı haklardan yararlanma hakkına sahip olurlar. Birbirlerine doğuştan kazanılan bir üstünlükleri yoktur. Ama ana babaları, aldıkları eğitim ve terbiye, sosyal ve kültürel çevre gibi değişik etkenler onları farklı kılabilir. Bu yüzden insanın aldığı eğitim ve

²⁴ Müslim, S. Müslim Terc ve Şerhi, c. 8, s. 135. Ali el-Muttakî'nin Kenzu'l Ummal, I. Cildinden [1306](#)ila [1308](#) numaralı hadisleri.

terbiye, içinde yaşadığı sosyal çevre, kültür ve imkanlar, sosyal düzen ve değerler önemlidir.

Az önce gördüğümüz gibi insan köken itibariyle bir ana babaya varır dayanır. Bu yüzden soy sop ile olumsuz anlamda övünmenin manası yoktur. Bu yüzden ırkçılık kokan bu tür yersiz ve haksız övünmeler hadislerde şiddetle yasaklanmıştır. Bu tür soy ve ırk ile övünmelerde başkalarını yerme, kendini onlardan üstün görme ve buna dayalı iftiharlar, insanın kalbini bozup atan hastalıklardandır. Bu illete tutulanlar, birlik ve beraberliklerini koruyamaz, cemiyetlerini parçalayarak dağıtır ve yersiz düşman kazanırlar. Bu zararlara ilerleyen bölümlerde daha fazlasıyla dokunacağız inşallah.

Kenzu'l Ummal'in 1. cildinde geçen ve numaraları üzerinde olan şu hadisler de konumuza ışık tutmaktadırlar:

1720 - عن فضلة الغفاري قال: خرج عمر بن الخطاب فسمع رجلا يقول أنا ابن بطحاء مكة فوقف عليه عمر فقال: إن يكن لك دين فلك كرم وإن يكن لك عقل فلك مروءة وإن يكن لك مال فلك شرف وإلا فأنت والحمارة سواء.

% (الدينوري والعسكري في الأمثال).

“Hz. Ömer (ra) dışarı çıktığında bir adamı şöyle söylerken duydu:

- Ben Batha-i Mekke oğluyum!

Hz. Ömer (ra) ona dedi ki:

- Eğer senin dinin varsa, bu saygınlıktır. Eğer aklın varsa bu senin için mürüvvettir. Eğer senin malın varsa, bu da sana şereftir. Değilse, sen ve eşek aynıdır, eşittir.”

1721 - ومن مسند أبي بن كعب قال: انتسب رجلان على عهد النبي صلى الله عليه وسلم فقال: أحدهما أنا فلان بن فلان بن فلان فمن أنت لا أم لك، فقال رسول الله صلى الله عليه وسلم: انتسب رجلان على عهد موسى الحديث.

% (ش وعبد بن حميد).

Peygamber zamanında iki kişi nesebini saymaya başladı. Onlardan birisi

- “Ben falan oğlu falan oğlu falanım, sen kimsin ey anasız?

O zaman peygamberimiz (sav) buyurdu ki:

- “Hz. Musa zamanında iki kişi nesepleri ile övündü...”

Hadisin devamı şu rivayet olsa gerektir:

1297 - انتسب رجلان على عهد موسى فقال أحدهما أنا فلان ابن فلان حتى عد تسعة فمن أنت لا أم لك قال: أنا فلان ابن فلان ابن الإسلام فأوحى الله إلى موسى أن قل لهذين المنتسبين أما أنت أيها المنتسب إلى تسعة في النار فأنت عاشرهم (كذا ولعله سقط في النار)، وأما أنت أيها المنتسب إلى اثنين في الجنة فأنت ثالثهما في الجنة.

% (ن هب والضياء عن أبي).

Hız. Musa (as) zamanında iki kişi kabilesiyle övündü. Biri diğetine dedi ki:

- "Ben falan oğlu falan oğlu falanım. (Böylece dokuz tane isim saydı.) Sen kimsin ey anasız?

Diğeri de dedi ki:

- Ben falanoğlu falanoğlu İslamoğluyum.

O zaman Allah Teala Hız. Musa'ya şöyle vahyetti:

- Kavmiyle övünen řu iki adama de ki: "Sen ey cehennemlik dokuz kişiye intisap eden, sen de onların onuncususun. (herhalde burada "cehennemde" kelimesi düşmüş.) Sana gelince ey iki cennetlik atasını sayan, sen de cennette onların üçüncüsün."

1298 - انتسب رجالان من بني إسرائيل على عهد موسى

أحدهما كافر والآخر مسلم فانتسب الكافر إلى تسعة آباء فقال مسلم: أنا فلان ابن فلان وبرئت من سواهم فخرج منادي موسى أيها المنتسبان قد قضي بينكما ثم قال: أيها الكافر أما أنت فانتسبت إلى تسعة آباء وأنت عاشرهم في النار، وأما أنت أيها المسلم فقصرت على أبوين مسلمين وتبرأت ممن سواهم فأنت من أهل الإسلام وبرئت ممن سواهم.

% (هب عن معاذ).

H. Musa (as) zamanında iki kişi kabilesiyle övündü. Biri müslim, diğeri kafir idi. Kafir olanı dokuz atasını saydı. Müslüman olan dedi ki:

- Ben falanoğlu falanım. Diğelerinden teberri ettim, uzaklaştım.

H. Musa (as)nın duyurucusu çıkıp ilan etti:

- Ey iki intisapçı, aranızda hüküm verildi. Sonra şöyle devam etti:

- Ey kafir, sana gelince, dokuz kafir atana intisap edip övündün, sen de cehennemde onların onuncususun. Sana gelince ey Müslüman, sadece iki Müslüman atana intisap ettin, diğelerinden teberri ederek uzaklaştın, sen İslam ehlindensin, diğelerinde beri kıldın.

Bu hadisin hemen arkasında 1299 numarayla benzer bir hadis daha rivayet edilmiştir. Biz benzerlikten ötürü işaret ederek geçelim.

Ukbe b. Amr (r.a.)'dan. Rasulullah (s.a.s.) şöyle buyurdu:

1301 - إن أنسابكم هذه ليست بمسبة على أحد كلکم بنو آدم ليس لأحد على أحد فضل إلا بدين أو تقوى الله وكفى بالرجل أن يكون بذيئاً فاحشاً بخيلاً.

% (هب عن عقبه بن عامر).

"Hiç şüphesiz, sizin şu soylarınız herhangi bir kimseye sövme sebebi değildir. Hepiniz Âdemoğullarısınız. Birbirinize benzersiniz. Hiç kimsenin din ve takva dışında kimseye üstünlüğü yoktur. Ağzı bozuk, cimri ve ahlâksız olması, kişiye yeter."²⁵

Vasîle bin el-Eskâ (r.a.) anlatıyor: "Ben, 'Yâ Rasûlallah! Adamın kendi kavmine bir zulüm üzerine yardım etmesi asabiyetten (ırkçılıktan) mıdır?' diye sordum. Hz. Peygamber (s.a.s.): "Evet" buyurdu."²⁶

Rasûlullah (s.a.s.)'a soruldu:

- "Kişinin soyunu, sülâlesini (kavmini, ulusunu) sevmesi asabiyet (kavmiyetçilik, ırkçılık) sayılır mı?" Hz. Peygamber şöyle cevap verdi:

- "Hayır. Lâkin kişinin kavmine zulümde yardımcı olması asabiyettir/kavmiyetçiliktir."²⁷

"Zulüm ve haksızlıkta kavmine yardıma kalkışan kişi, kuyuya düşmüş deveyi kuyruğundan tutup çıkarmaya çalışan gibidir."²⁸

²⁵ İbn Kesir, A.g.e., C.13, Sh.7422. Ahmed b. Hanbel, (Müsned, C.4, Sh.145,158)'den.; et-Taberî, Taberî Tefsiri, C.7, Sh.518. Kenzu'l Ummal. No:1801

²⁶ (İbn Mâce, Fiten 7, hadis no: 3949; Ebû Dâvud, Edeb 121, hadis no: 5119; Ahmed bin Hanbel, 4/107, 160)

²⁷ Ahmed bin Hanbel, 4/107, 160; İbn Mâce, Fiten 7, hadis no: 3949)

²⁸ Ebû Dâvud, Edeb 113, 121, hadis no: 5117)

Hattabî (r.a)'ye göre bu hadisin manası şöyledir: "Haksız yere kavmine yardım eden kimse günah kuyusuna düşerek helak olmuştur. Artık kurtarılması mümkün değildir. Bu haliyle o kuyruğundan tutulup da yukarı çekilerek kurtarılmaya çalışılan bir deveye benzer."

Aliyyü'l-Kari'nin açıklamasına göre bazıları bu hadis-i şerifte şöyle marja vermişlerdir:

Haksız yere kavmine yardım eden kimse zulme yardım ettiği için kendisini helak etmiştir. Gerçi o bu yardımıyla kendini ve kavmini yükseltmek istemiştir. Ama yükseltmek amacıyla koşarken günah kuyusunun dibine düşüp helak olmuştur.

Böyle bir kimsenin hali ise kuyuya yüzüstü düşüp de kuyruğundan asılarak kurtarılmaya çalışılan bir deveye benzer. Tabii ki bu deveyi bu şekilde kurtarmak mümkün değildir. Bazılarına göre de bu hadis-i şerifte kuyuya düşerek helak olup da kuyruğundan çekilerek kurtarılmaya çalışıldığı halde kurtarılamayan deveye benzetilen kişi değil, haksız durumda olan kavmidir. Çünkü batıl ve zulüm üzerine olan herkes ölmüş demektir.

Bu kavme kavmiyetçilik duygusuyla yardım etmek isteyen kimse de sözü geçen devenin kuyruğuna benzetilmiştir. Nasıl ki kuyuya yüzüstü düşerek ölen bir deveyi tutularak yukarı doğru çekilen kuyruğu kurtarmaya yetmezse bu adamın o kimseyi kurtarmak için devreye girmesi de o deveyi kurtarmaya yetmeyecektir.

Netice itibariyle mevzumuzu teşkil eden Hadis-i şerif, bir kimsenin sırf akrabalık ve soy gayretiyle yakınlarından sudur eden haksızlıklara yardım etmesi haramdır. Yukarıda bab başlığının altında da açıkladığımız gibi buna "asabiyyet (kavmiyetçilik)" denir. İslam bunu kökünden kaldırmıştır.²⁹

Vâsıla b. el-Eska'nın kızından (rivayet edildiğine göre) kendisi babasını şöyle derken işitmiş: (Ben Hz. Peygambere):

Ey Allah'ın Resulü asabiyyet nedir? diye sordum da:

Zulümde (haksızlıkta) kavmine yardım etmendir, buyurdu.

Mevzumuzu teşkil eden bu hadis-i şerif, zulümde yardımlaşmayı ve ırkçılığı yasaklamaktadır. Bu babın başında da açıkladığımız gibi İslamiyet ırkçılık taassubunu kökünden yıkmıştır. Kur'an-ı Kerim'de "Tebbet" suresi diye anılan bir surenin Hz. Peygamberin en yakın akrabalarından amcası "Ebu Leheb" hakkında inmiş olması bile bir müslümanın, İslam çizgisi dışında olan bir yakımyla hiçbir bağı olamayacağını göstermek için yeterlidir.

Hele haksız bir işte ona yardım etmeye kalkmanın İslam'da hiçbir yeri yoktur. İslam kendi müstesiplerine bile zulümde değil ancak iyilikte ve takvada yardımlaşmayı emreder.

²⁹ İbrahim canan, Kütüb-ü Sitte Şerhi,

5120... Süraka b. Malik Cü'süm el-Müdiicî'den demiştir ki: (Bir gün) Rasûlullah (s.a.) bize bir hutbe irad ederek şöyle buyurdu:

"Sizin en hayırlınız, günaha girmemek şartıyla yakınlarını savunanınızdır."

Ancak bu insanın, böyle zulmeden veya günah işleyen bir akrabasına yardımı, onu bu günahıtan çevirmesiyle olur. Nitekim Hadis-i şerifte: "Kardeşine zâlim de olsa, mazlum da olsa yardım et. Zâlîme yardım etmen onu zulümden alıkoymandır." buyurulmuştur. Fakat akrabalık gayretiyle bir yakına haksızlıkta yardımcı olmanın İslam'da asla yeri yoktur.

Peygamber Dostları Takvalıdır

Peygamberimiz bütün takvalı Müslümanları kendisine yaklaştırmış, onları mecazen ehl-i beytinden kılmıştır. İşte konu ile ilgili bazı hadisler:

عن مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَعَلَى آلِهِ
وَسَلَّمَ لَمَّا بَعَثَهُ عَلَى الْيَمَنِ خَرَجَ مَعَهُ يَوْصِيهِ ثُمَّ التَفَتَ رَسُولُ اللَّهِ
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَعَلَى آلِهِ وَسَلَّمَ إِلَى الْمَدِينَةِ فَقَالَ إِنَّ أَهْلَ بَيْتِي هَؤُلَاءِ
يُرُونَ أَنَّهُمْ أَوْلَى النَّاسِ بِي وَلَيْسَ كَذَلِكَ إِنَّ أَوْلِيَاءِي مِنْكُمْ الْمُتَّقُونَ مَنْ
كَانُوا وَحَيْثُ كَانُوا اللَّهُمَّ إِنِّي لَا أُحِلُّ لَهُمْ إِفْسَادَ مَا أَصْلَحْتُ وَأَيْمُ اللَّهِ
لَتُكْفَأَنَّ أُمَّتِي عَنْ دِينِهَا كَمَا تُكْفَأَنَّ الْإِنَاءُ فِي الْبَطْحَاءِ

Muaz b. Cebel'den: Resulullah sallallahu aleyhi vesellem onu Yemen'e gönderirken ona bazı tavsiyelerde bulunarak şehrin dışına kadar çıktı. Sonra tekrar Medine'ye yönelince/dönünce buyurdu ki:

“İşte onlar benim ehl-i beytimdir. Siz onları bana insanların en yakını görüyorsunuz. Ama öyle değildir. Hiç şüphesiz benim dostlarım, sizlerden takvalı olanlardır, kimler ve ne haldeler olurlarsa olsunlar. Gerçekten de ben, düzelttiğimi onların bozmasını helal görmem. Allah’a yemin ederim ki ümmetim, bir kabın kumlu çakıllı toprakta ters çevrilmesi gibi dininden vaz geçerek tersine dönecektir.”³⁰

Bu hadisin bir iki kelime değişikliği ile beraber benzer rivayetleri şöyledir:

أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَرَجَ مَعَهُ بِوَصِيَّةٍ ثُمَّ
التَفَتَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى الْمَدِينَةِ فَقَالَ إِنَّ بَيْتِي
هَؤُلَاءِ يَرَوْنَ أَنَّهُمْ أَوْلَى النَّاسِ بِي وَلَيْسَ كَذَلِكَ إِنَّ أَوْلِيَاءِي مِنْكُمْ
الْمُتَّقُونَ مَنْ كَانُوا وَحَيْثُ كَانُوا اللَّهُمَّ إِنِّي لَا أَحِلُّ لَهُمْ فُسَادَ مَا
أَصْلَحْتُ وَأَيُّمُ اللَّهُ لَتَكْفَأُ أُمَّتِي عَنْ دِينِهَا كَمَا يُكْفَى الْإِنَاءُ فِي الْبَطْحَاءِ³¹

Ne kadar da sevindirici bir hadistir bu hamdolsun: “Benim siz Müslümanlardan dostlarım takvalı olanlardır; kim olurlarsa olsunlar, nerde bulunurlarsa bulunsunlar.”

Evet, hakiki “ehl-i beyt” mensubu olmak elbette bir nimet ve devlettir. Her müslümüne da bir Peygamber sevgisi alameti olarak onlara muhabbet ve hörmet etmek, hatır sayp hizmet etmek gerektir. Ama onların dahi buna şükür ile karşılık vererek asla ırkçılık yapmamaları lazımdır. Fakat tarih boyunca şia’da ve alevilerde

³⁰ El-Vadiî, es-Sahihu’l Müsned, 1118.

³¹ Heysemî, Mecmau’z Zevaid, 10/234.

olduğu gibi bu temiz sülale gerçek rayından çıkarılarak insanlara “peygamber gibi” masum ve hatasız olarak sunulmuş, iktidar onların tekeline verilmiş, Müslümanların hukuk önünde eşitliği ve seçim reddedilmiş, korkunç bir kölelik zihinleri felç etmiştir. Sünnî dünyada da nice tembeller “ehl-i sünnet” zırhı içinde insanlardan kendini ayırmış, onların sırtında bir beleşçi asalak olarak yaşamış, bu akrabalığı bir geçim ve üstünlük kaynağı saymışlar, Müslümanların temiz Peygamber ve elini sevmeye duygularını istismar etmişlerdir. Hem sırtlarından inmemiş, durmadan ellerini öptürüp kıyama durdurmuş, hem de “sizin gibilerden kız alıp vermeyiz” kibirini onların suratlarına salya gibi atma çirkinliğinden utanmamışlardır. Bütün bunların yanında, her takvalı Müslümanın, sevgili peygamberimizin ehlinden ve dostundan oluşu, yürekten inanan samimi Müslümanların katında ne güzel bir müjdedir!

Evet, Peygamberimize gerçek yakınlık ve bağlılık, soy soptan ziyade, onun getirdiği dine içtenlikle iman etmek ve gizlide de açıkta da ihlas ve samimiyetle itaat etmektir. Dinin aslı da özü de bunu emreder.

İrk üstünlüğü düşüncesinin temelsizliği yukarıda geçen bir hadiste de şöyle ortaya konur: "Hepiniz Adem'in oğullarısınız, Adem de topraktan yaratılmıştır. İnsanlar babaları ve dedeleri ile övünmekten vazgeçsinler. Çünkü onlar Allah nazarında küçük bir karıncadan daha değersizdirler"³²

"Allah kıyamet günü sizin soyunuzdan sopunuzdan sormayacaktır. Şüphesiz Allah katında en üstün olanınız

³² Tirmizi Tefsir sure, 49.

kötülüklerden en çok sakınanınızdır." buyurmuştur. Aynı anlam diğer bir hadiste de şöyle dile getirilir: "Allah sizin mallarınıza ve şekillerinize bakmaz; fakat O sizin kalblerinize ve amellerinize bakar."³³

Bütün bu gerçek ve uyarılar karşısında ırkçılık davası güden kişinin Müslümanlık iddiasının bir anlamı yoktur. Nitekim ileride daha geniş olarak göreceğimiz bir hadisinde Hz. Peygamber (s.a.s) Efendimiz şöyle buyurarak böyle bir kişinin yerini tespit etmiştir:

ليس منا من دعا إلى عصبية وليس منا من قاتل على
(عصبية وليس منا من مات على عصبية)

“Asabiyet dâvâsına kalkışan (ırkçılık yapan), onu yaymaya çalışan, bu dâvâ uğrunda mücadele eden kimse bizden değildir.”³⁴

İslâm, getirdiği evrensel kardeşlik ilkesi ile Cahiliyye döneminde şiddetle hüküm süren ırkçılık adetini ezip yok etti. Kendilerini soylu ve üstün gören Mekke aristokratlarının zulüm ve baskılarına rağmen İslâm, Romalı Süheyb, Habeşli Bilal ve İranlı Selman gibi aşağılanan insanların çabalarıyla başarıya ulaşarak evrensel bir toplum oluşturdu.³⁵

³³ Müslim, Birr, 33; İbn Mâce, Zühd, 9

³⁴ Müslim, İmare, 53, 54, 57; Ebu Davut, Edeb, 121

³⁵ Bkz. Ahmet Özalp, Şamil İslam Ansiklopedisi, “İrkçılık” md.

İlginç Bir Hadis

Ubeyy b. Ka'b (r.a.)'dan. Rasulullah (s.a.s.) şöyle buyurdu:

1303 - من تعزى بعزاء الجاهلية فأعضوه بهن أبيه ولا تكنوا.

“Bir kimse cahiliyyet adeti üzere kavim ve kabilesine intisab ederek böbürlenir, gururlanırsa, ona: ‘Babanın bilmem nesini ısır’, deyiniz ve bunu açık açık söyleyip, kinâye yoluna sapmayınız!”³⁶

Bu hadisin gelişinde şöyle bir olay anlatılır: Übey bir adamın, cahiliyyede yapıldığı gibi,

- “Ya lifülan” diyerek kavmine intisabını işitti. Übey ona:

- Babanın şeyini ısır, dedi. Böyle kinayeli değil, o kelimeyi açıkça söyledi.

Adam şaşkınlık içinde:

- Ey Eba Münzir, sen küfürbaz biri değildin!

Übey dedi ki:

- Ben Peygamberimizin “Bir kimse cahiliyyet adeti üzere kavim ve kabilesine intisab ederek böbürlenir, gururlanırsa, ona: ‘Babanın bilmem nesini ısır’, deyiniz ve bunu açık açık söyleyip,

³⁶ Ahmed b. Hanbel, Müsned, C.5, Sh.136; Münâvî, Feyzu'l-Kadir C.1, Sh.357. Not: Hadis, sahih'dir. Benzeri hadisler için bkz. İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, 4/259-261.

kinâye yoluna sapmayınız!” sözü karşısında bundan başkasını yapamazdım.

Benzerlerini şimdi göreceğimiz bir hadis de şöyledir:

1302 - من اتصل بالقبائل فأعضوه بهن أبيه ولا تكنوا.

“Bir kimsenin cahiliye âdetince, kavim ve kabilesine intisab ederek, kabilesiyle bağ kurup övünerek kabilecilik yaparak (haksız yere onlardan yardım taleb ettiğini) ve onlarla şereflendiğini duyacak olursanız ona: ‘Babanın bilmem nesini ısır!’ deyiniz. Ve bunu açık açık söyleyerek, îmâ ve kinayede de bulunmayınız.”³⁷

Uteyy İbn Damre demiştir ki: Babamın yanında cahiliyetteki kavmiyet iddiasında bulunan bir adam gördüm. Babam ona kinâye yollu kapalı olarak değil de, açık olarak sövdü. Bunun üzerine arkadaşları, babama baktılar. Babam dedi ki:

- Bu sözümden hoşlanmadınız. Devamla dedi ki: Ben bu hususta asla kimseden korkmam. Ben, Rasulullah (s.a.s.)’in şöyle buyurduğunu işittim:

- “Cahiliyetin kavmiyet iddiasını yapana açık sövünüz, ona kapalı sövmeyiniz (ona, kinâye yapmayınız).”³⁸

³⁷ Hadis için ayrıca bkz. Ahmed İbn-i Hanbel, Müsned, 5, 136; Kenzu’l Ummal, 1. Cilt. Hadis no 1302. Şeybânî, Şerhü Siyeri’l-Kebîr, 1, 90 وهذا

حديث صحيح أخرجه الإمام أحمد في مسنده، والنسائي، وابن ماجه، والضياء المقدسي، والطبراني في الكبير، صلى الله عليه وسلم. 1302: كلهم بالإسناد إلى أبي بن كعب - رضي الله عنه - عن النبي -

³⁸ İmam Buhârî, Edebü'l-Müfred, B.436, Hds: 963.

Hadiste geçen ‘babanın bilmem nesini ısır’ cümlesindeki ‘bilmem nesini’ deyimini ‘el-henu’ kelimesinin çevirisi olarak verilmiştir. Arapça’da bu kelime, anması veya söylenmesi çirkin olan şeyler için kinâye olarak kullanılır. Hadis şerhlerinde bu kelimenin zeker, ferc ve eyr’den istiâre olduğu belirtilmektedir.³⁹ Bu ifade biçimi, hiç şüphesiz Allah ve Resulünün sözlerini kabul etmeyerek dinin temel esaslarına da, aklın ve ilmin sarih gerçeklerine de ters düşen, fert ve topluma zarardan başka bir şey vermeyen uğursuz ırkçılığa inanmış zavallılara, bu fikrin kaynağını göstermede ve çirkinliğini açık seçik ifade etmede çok başarılı bir hadistir. Üstelik ırkçılık davasını şiddetle reddetmede muazzam tesirli bir hadistir.

Bu cihetten bir söz söyleyemeyen ırkçı nadanlar, şeytan gibi demogoji yaparak mugalata ile sözü mecrasından saptırmak istemiş, “bir Peygamber böyle çirkin bir üslup kullanır mı, böyle fahiş kelimeler söyler mi?” diyerek faziletfüruşluğa soyunmuşlardır. Oysa fikren rezil olan bu düşüncesizlerin Peygamberimize üslup ve dil terbiyesi öğretmeye kalkışmaları şöyle dursun, hatırlatmaları bile hadleri değildir. Zira edebiyatta malumdur ki her söz kendi maksadında, makamında, mekanında ve muhatabına göre münasip bir tonla söylenirse etkili olur. Savaşta can alıp can verecek askeri coşturmak için söylenen yüksek perdeden keskin ve coşkulu sözleri,

³⁹ bk. Tahavi, Şerhu Müşkili’l-Âsâr, 8/231-238; Ebû ‘Ubeyd Garîbu’l-Hadîs; İbnu’l-Esîr en-Nihâye fî Garîbi’l-Hadîs. Biz bu kelimeyi yeri geldiğinde kinayesiz açıkça söyleyememe ve yazamamayı Resulullah Efendimize bir muhalefet, bir dinlememe ve karşı gelme niyetiyle asla yapmıyoruz. Durumun nezaketinden dolayı bizi mazur görmesini onun ruhaniyetinden istirham ederiz. Rabbimiz cümle günah ve kusurlarımızı bağışlasın. Amin!

küskünleri barıştıırken söylerseniz, hikmetsiz ve menfaatsiz olur. Cenaze yerinde düğün merasimindeki gibi konuşulmaz. Üslup da zaman, zemin, muhatap, ihtiyaç ve vaziyet gibi çeşitli etkenlere göre ayarlanır. Hitabet ve iletişim bilgileri bunu gerektirir. Bu yüzden eskiler “liküllü mekanin meqal” derlerdi. Laftan anlamayan ırkçılara şunu ilave etmek de herhalde müstehak olacaktır: “Ve liküllü ormanın çakal.”

Hazreti Ömer hilafeti zamanında şöyle emretmiştir: "Kim cahiliyye davasında bulunarak kabilesine intisab eder ve yardıma çağırırsa ona “babanın şeyini ısır veya em” deyiniz.”⁴⁰

Hazreti Ömer ordu komutanlarına şöyle emirnameler yazdı: "Kim kabilecilik ve cahiliyet davasında bulunursa ya da öyle çağırırlarsa, İslam davetine dönünceye kadar onlara kılıçlarınızla vurunuz”⁴¹

İleri görüşlü bir insan olan hazreti Ömer Ebu Ubeyd'in nakline göre şöyle söylemiştir: " Arapları ilerde cahiliyye davasında bulunacaklardır. Böyle yaptıkları zaman, İslam davasına dönünceye kadar kılıçla boyunlarını vurup öldürünüz.”⁴²

Bu rivayetleri kendisinden aldığımız Abdusselam b. Berces Abdulkerim, şu bilgileri de verir: " Ebu Ubeyd, "Garibu'l Hadis" kitabında (1/301.) anlatır ki bir adam Basra'da "Ya liâmir!" diyerek kavmine intisap etmiş ve kavmiyetçilik gayreti ile yardım istemiştir.

⁴⁰ İbn Ebi Şeybe, Musannef, 15/33.

⁴¹ a.y.

⁴² İbn Ebi Şeybe, Musannef, 15/32. Arapların bugünkü bölünmüşlüğü karşısında Hz. Ömer'i hatırlamamak mümkün mü?

Nabiğatu'l Ca'diy de bu asabiyet davetine uyararak koşup gelmiştir. Polisler onu tutup O gün'ün valisi Ebu Musa'ya götürdüler. Cahilliğe davetine uyup geldiğinden ötürü Ebu Musa ona elli sopa vurdurdu.”⁴³

İrkçılık davası güdenler için tazir cezası olarak elli sopa vurulması görüşünde olanların delilleri herhalde bu sahabi uygulaması olsa gerektir.

Her neyse, bu konuya tekrar döneceğiz, şimdi biz hadisin semedi hakkında azıcık konuşalım. Gerçi dipnotlarda gösterilen kaynaklar her şeyi ayan beyan ortaya koyuyor ama şunu hemen belirtelim ki bu hadis-i şerif bize değişik lafızlarla farklı yollardan gelmiştir. İnternette bu hadisi araştırdığımızda çok değişik rivayet çeşitlerine rastlıyoruz. Sadece Ali el-Muttakî'nin Kenzu'l Ummal isimli hacimli hadis kitabının I. Cildinde şu numaralarla benzer lafız ve manalarla bu hadis geçmektedir:

1291 - إذا سمعتم من يتعزى بعزاء الجاهلية فأعضوه ولا تكنوا.

% (حم ن حب طب والضياء عن أبي).

“Bir kimsenin cahiliyyet adeti üzere kavim ve kabilesine intisab ederek böbürlendiğini, gururlandığını **işitirseniz....**”

⁴³ Abdusselam b. Berces Abdulkarim, el-Ehadisu'n Nebeviyye Fî Zemmi'l Unsuriyyeti'l Cahiliyye, s. 50.

1292 - إذا رأيتم الرجل يتعزى بعزاء الجاهلية فأعضوه بهن
آباءه ولا تكنوا.

% (حم ت عن أبي).

“Bir kimsenin cahiliyyet adeti üzere kavim ve kabilesine
intisab ederek böbürlendiğini, gururlandığını **görürseniz....**”

1722 - ومن مسند ابن عمر عن ابن عمر قال: أمرنا إذا سمعنا
الرجل يتعزى بعزاء الجاهلية، ان نعضه بهن عن أبيه ولا نكني.

% (كر والخطيب في المتفق والمفترق ن عم ص ع).

“İbn Ömerden: “Bir kimsenin cahiliyyet adeti üzere
kavim ve kabilesine intisab ederek böbürlendiğini, gururlandığını
iştirsek, şöyle söylememiz emrolundu: “....”

Hemen söyleyelim; Hz. Peygamber (aleyhissalâtu
vesselâm)’in müşrik ecdâda intisabdan iftihar duyanlara karşı açıkça
ortaya koyduğu bu şiddetli tavır, yapılan işin çirkinliği nisbetinde bir
karşılık, eskilerin tabiriyle bir “aksül’ameldir”. “Babanın bilmem
nesini ısır” deyiniz ve bunu açık açık söyleyerek imâ ve kinâyede de
bulunmayınız.” sözlerini içeren bu hadis, sahih bir rivayettir.⁴⁴

⁴⁴ Tahâvî Şerhu Müşkili’l-Âsâr, 8/231-238; Heysemî Mecma’u’z-Zevâid,
3/3

Hadiste geçen ‘babanın bilmem nesini ısır’ cümlesindeki ‘bilmem nesini’ deyimini ‘elhenu’ kelimesinin çevirisi olarak verilmiştir. Arapça’da bu kelime, anması veya söylenmesi çirkin olan şeyler için kinâye olarak kullanılır. Hadis şerhlerinde bu kelimenin zeker, ferc ve eyr’den istiâre olduğu belirtilmektedir.⁴⁵

Bu hadisin, Müslümanları müşrik olan ecdatlarıyla övünmekten men etme hususunda başvurduğu şiddetli yasaklama ifadesinin üslup ve şiddetinden memnun olmayanlar, tuttukları yolun uçuruma yakın tehlikeli meylini göremeyecek kadar gaflet göstererek: "Hz. Peygamber böyle bir ifadeye yer verir mi?" diyerek yersiz ve tehlikeli mütâlaalara, hadis-i şerife dil uzatmaya kalkabilirler. Kütüb-ü Sitte Şarihi İbrahim Canan çok sık kullandığımız o çok faydalı kitabında güzel açıklamalar yapar:

“Böylelerine cevabımız şudur: "İslâm milletlerinin birliğini, beraberliğini bozmada en mühim amillerden biri olarak, tarihte rol oynayacak bir davranışın fenalığını, her hâl u kârda ondan çekinmek gerektiğini, en âmi bir kimsenin bile kolayca anlayacağı bir üslub ile Hz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm) ifade buyurmuştur. Biz, bu mefhumu sahifeler dolusu ifadeye döksek, halk seviyesinde bu kadar nefret verici bir açıklamada bulunamayız. Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm) bunu bir cümlede, hem de kısa bir cümlede yapmıştır.

Hz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm)'in böyle bir ifade ile ihsâs etmeye çalıştığı fenâlıkların şümûlünü göstermek için, Osmanlı devletini parçalamaya götüren ırkçılığın yurdumuzda tahriki için, Batılilar tarafından "müşrik ecdadla iftihar" tabye ve taktiğinin

⁴⁵ bk. Tahavi, Şerhu Müşkili'l-Âsâr, 8/231-238; Ebû ‘Ubeyd Garîbu'l-Hadîs; İbnu'l-Esîr en-Nihâye fî Garîbi'l-Hadîs

uygulandığını söylememiz kâfidir. Okuyucuyu, sırf bu hadisin ifade ettiği mefhumun doğruluğu ve ecdad ile övünmeyi men eden hadislerin ne kadar hakikatlı ve hikmetli olduğu hususlarında ikna için, önce Türkler arasında, sonra da Araplar arasında ırkçılığın nasıl uyandırıldığına dair kısa bir açıklama yapacağız.

Hadisin, Ahmed İbnu Hanbel'in Müsned'i gibi muteber bir kitapta -ki, içerisinde mevzu hadis olmadığı, bütün hadislerin makbul ve en aşağı hasen veya hasene yakın derecesinde olduğu kabul edilmiştir- beş ayrı vecihten gelmiş olması bir tarafa, bugünkü yurdumuzu parçalamada da büyük ölçüde ırkçılığın müessir bir alet olarak kullanılması da, bu hadisin ifade ettiği mefhumun doğruluğu ve rivayetin sıhhati hususunda her çeşit şüpheyi izâle eder.”⁴⁶

Görüldüğü gibi Peygamber Efendimiz (sav), bütün sohbetlerinde itidal, nezaket ve güzel sözle açıklamalarda bulunduğu halde, kavmiyetçilik ve ırkçılık dâvası güdenlere karşı, gayet sert davranmış ve onları tahkir ve rezil edici ifadeler kullanmıştır. Resûlullah Efendimizin (asm) ırkçılığa karşı ümmetini uyanık tutması ve ırkçılığın ne kadar çirkin bir şey olduğunu göstermesi bakımından bu hadîs, fevkalâde dikkat çekicidir. Eğer ırkçılığın ne kadar çirkin olduğunu gösteren başka hiçbir hadis olamasaydı, sadece bu hadîs-i şerîf bile kavmiyetçiliğin, ırkçılığın, soyunu üstün görmenin ne derece adî, rezil, alçak bir fitne unsuru olduğunu göstermesi bakımından yeterli olurdu.

Ama aklını ırkçılıkla bozanlar, sözün söyleniş amacını ve kastını ifadedeki başarısını görmek istemez, “böyle müstehcen bir

⁴⁶ Açıklama için bkz. İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, 4/259-261.

söz, Peygamber sözü mü olur?" diyerek inkara kalkışır. Oysa onlar anlamak istemeseler bile hadîste geçen bu ağır tabirler, kavmiyetçiliğin fenalığını göstermek ve Müslümanları bu fitneye karşı uyanık tutmak içindir ve başarılıdır.

Nitekim, konuyla ilgili bir başka rivayet de şöyledir:

1295 - لينتهين أقوام يفتخرون بأبائهم الذين ماتوا إنما هم فحم جهنم أو ليكونن أهون على الله من الجعل الذي يدهده الخراً بأنفه إن الله أذهب عنكم عبية الجاهلية وفخرها بالآباء إنما هو مؤمن تقي وفاجر شقي، الناس كلهم بنو آدم وآدم خلق من تراب. % (ت عن أبي هريرة).

"Bir kısım insanlar var ki, cehennem kömüründen başka bir şey olmayan adamlarla iftihar ederler, övünürler. İşte bunlar ya bu övünmeden vazgeçerler, ya Allah nezdinde pisliği burunlarıyla yuvarlayan gübre böceklerinden daha değersiz olurlar."⁴⁷

Bu benzetmeyle, ırkçılıkla meşguliyetin, bu böceğin meşguliyetinden daha değersiz ve çirkin olduğu belirtilmektedir.

Bu ve benzeri hadisler, Müslümanları, Müslüman olmayan ecdadıyla övünmeyi yasaklarken başvurduğu ifadelerin dozajındaki ağırlıktan memnun olmayanlar, tuttukları yolun dikliğe, uçuruma yakın tehlikeli meylini göremeyecek kadar gaflet gösterebilirler. "Hz. Peygamber böyle bir ifadeye yer verir mi?" gibi ifadeler

⁴⁷ Müsned, II, 524; Ebû Dâvud, Edeb, 120, 5116; Kenzu'l Ummal, I. 1295 nolu hadis.

versiz ve tehlikeli açıklamalarla hadis-i şerife dil uzatmaya kalkabilirler. Ancak unutulmamalıdır ki, Müslümanların birliğini, beraberliğini bozmada en mühim nedenlerden biri olarak, tarihte rol oynayacak bir davranışın fenalığını, her hâl u kârda ondan çekinmek gerektiğini, en âmi bir kimsenin bile kolayca anlayacağı bir üslub ile Hz. Peygamber aleyhissalâtu vesselâm ifade buyurmuştur. Biz, bu manayı ciltlerle yazıya döksek, halk seviyesinde bu kadar nefret verici bir açıklamada bulunamayız. Resûlullah (asm) bunu bir cümlede, hem de kısa bir cümlede yapmıştır.

İnsanlar, şirkten ve küfürden tamamen arınıp tevbe edip mü'min olunca, Rabbimiz Allah onlardan cahiliyyetin bütün pisliklerini gidermiştir. Onlar, böyle bir temizlik, hayır ve güzellik üzere iken, geriye döner de, pis cahiliyyet dâvâsı olan ırkçılığı, ulusalcılığı gündeme getirip ümmetin bölünmesine vesile olurlarsa, korkunç bir suç işlemiş olurlar. Bu suçun cezası olarak, dünyada zilleti, ahirette ise alevli cehennem ateşini hak ederler.

İrkçılık Ve Atalarla Övünme

Bu başlığın bir önceki konu ile yakın irtibatı vardır. Bu yüzden bu ilişki ve lakayı göstermek için peşi peşine yazmayı münasip gördük. Peygamberimiz (sav) şöyle buyururlar:

1293 - من انتسب إلى تسعة آباء كفار يريد بهم عزا وكرما كان
عاشرهم في النار.

% (حم د عن أبي ریحانة).

“Kim kâfir olan dokuz atasını, onlarla izzet ve şeref ka-zanmak düşüncesiyle sayarsa, cehennemde onların onuncusu olur.”⁴⁸

1304 - لا تفتخروا بآبائكم الذين ماتوا في الجاهلية فوالذي نفسي بيده لما يدفع هذا الجعل بأنفه خير منهم.

% (طب هب عن ابن عباس).

“Cahiliye döneminde kafir olarak ölmüş atalarınızla iftihar etmeyiniz. Canımı elinde tutana yemin ederim ki, burnuyla pislik sürükleyen mayıs böceği onlardan daha hayırlıdır.”

1305 - لا تفتخروا بآبائكم الذين ماتوا في الجاهلية فوالذي نفسي بيده لما يدهده (يدهده: يدرجه. - انتهى.) الجعل بمنخره خير من آبائهم الذين ماتوا في الجاهلية.

% (ط حم عن ابن عباس).

“Cahiliye döneminde kafir olarak ölmüş atalarınızla iftihar etmeyiniz. Canımı elinde tutana yemin ederim ki, burnuyla pislik

⁴⁸ İmam Suyutî, A.g.e., C.3, Sh.340-341, Hds.3601(8534).; Ahmed b. Hanbel, Müsned, C.5, Sh.128'den. ; Münâvî, Feyzu'l-Kadir, C.6, Sh.89, Hds.8534.; İbn Kesir, A.g.e., C.5, Sh.1944. Heysemi, age. 8/85.

sürükleyen mayıs böceği onların cahiliye döneminde kafir olarak ölmüş atalarından daha hayırlıdır.”

Bilindiği gibi insan dünyaya gelirken kendisine hangi ülkede, hangi ırk ve sülalede, hangi en, boy, renk ve kiloda yaratılmak istediği asla sorulmamıştır. Bu bir imtihan olarak Allah Teâlâ’nın seçimidir. İmtihanın zaman, zemin, şartlar ve imkanlarını o sunar, kullar da buna göre imtihan olurlar.

Bu yüzden bir insanın soyu sopy ile övünmesi gibi, başkalarını üzecek, kızdıracak, tahrik edecek biçimde atalarıyla övünmesi de hoş karşılanmamıştır. Bu övünme özellikle de kafir atalarla olursa işte o övünme çok çirkindir, haramdır, tehlikelidir. Bunu yapan insan iman kıymetini bilememiştir. Müslümanlığını takdir edememiştir. Öyle olsaydı, İslam’dan başka izzet ve şeref aramaya gerek duymaz, peygamberimizin tabiriyle “cehennem kütüklerinden” kendine birpay çıkarmaya kalkışmazdı.

Soy sop ile övünme ve başkalarına üstünlük taslama ırkçılığının bir ifadesi de atalarla övünmedir. Kur’an açısından bunun kötülenerek nehyedilmesini ikinci bölümde görmüştük. Şimdi burada konuyu sünnet açısından işlemeye çalışacağız.

Bu tür iftihar ve övünmelerin en çirkini ise, özellikle de kafir atalarla övünmektir. Bu ise iman kadrini kıymetini bilememektir ki şuurlu bir Müslümandan bu ahmaklık, bu nankörlük ve bu basiretsizlik asla beklenemez. Nitekim Resulullah (sas) Efendimiz bu konuda şöyle buyurdıklarını görmüştük, bir hatırlayalım isterseniz:

إن الله عز وجل قد أذهب عنكم عبية الجاهلية ، وفخرها
بِالْأَبَاءِ ، مؤمن تقي ، وفاجر شقي ، أنتم بنو آدم ، وآدم من تراب ،
ليدعن رجال فخرهم بأقوام ، إنما هم فحم من فحم جهنم ، أو
ليكونن أهون على الله من الجعلان التي تدفع بأنفها النتن

“Aziz ve Celîl olan Allah, sizden cahiliyyet devrinin kibir ve kaba şımarıklığını ve babalarla övünülmesini gidermiştir. Mü'min olan, takva sahibidir. Kâfir olan ise, şakîdir. Siz, Âdem'in çocuklarısınız, Âdem de topraktan yaratılmıştır. Bir kısım erkekler, bir kavimle (yani kâfir olarak ölenlerle) övünmeyi terk etsinler. Çünkü onlar, cehennem kömüründen bir kömürdürler, yahut onlar, Allah indinde, burnu ile pislik yuvarlayan pislik böceğinden daha aşağıdırlar.”⁴⁹

Bu konuda en temel hadisi hemen kaydedelim:

1295 - لينتهين أقوام يفتخرون بأبائهم الذين ماتوا إنما هم
فحم جهنم أو ليكونن أهون على الله من الجعل الذي يدهده الخراً
بأنفه إن الله أذهب عنكم عبية الجاهلية وفخرها بالآباء إنما هو
مؤمن تقي وفاجر شقي، الناس كلهم بنو آدم وآدم خلق من تراب.

% (ت عن أبي هريرة).

⁴⁹ Ebu Davud 5116.

“Bir kısım insanlar var ki, Cehennem kömüründen başka bir şey olmayan adamlarla övünürler. İşte bunlar, ya bu öğünmeden vazgeçerler, ya da Allah (azze ve celle) nezinde pislği burunlarıyla yuvarlayan mayıs böceklerinden daha değersiz olurlar. Aziz ve Celîl olan Allah, sizden cahiliyyet devrinin kabalığını ve babalarla övünmeyi gidermiştir. Mü’min olan, takva sahibidir. Kâfir olan ise, şakîdir. Siz, Âdem’in çocuklarısınız, Âdem de topraktan yaratılmıştır.”⁴

Bu hadis az değışen bazı kelimeleriyle benzer rivayetlerle tekrar edilegelmiştir. İşte onlardan birkaç örnek:

لِيَنْتَهِيَنَّ أَقْوَامٌ يَفْتَخِرُونَ بِآبَائِهِمُ الَّذِينَ مَاتُوا إِنَّمَا هُمْ فَحْمٌ - 1
 جَهَنَّمَ أَوْ لِيَكُونَنَّ أَهْوَنَ عَلَى اللَّهِ مِنَ الْجُعْلِ الَّذِي يُدْهَدُهُ الْخِرَاءَ بِأَنْفِهِ
 إِنَّ اللَّهَ قَدْ أَذْهَبَ عَنْكُمْ عُبِّيَّةَ الْجَاهِلِيَّةِ وَفَخَّرَهَا بِالْآبَاءِ إِنَّمَا هُوَ مُؤْمِنٌ
 تَقِيٌّ أَوْ فَاجِرٌ شَقِيٌّ النَّاسُ كُلُّهُمْ بَنُو آدَمَ وَآدَمُ خُلِقَ مِنْ تُرَابٍ

الراوي: أبو هريرة المحدث: الترمذي - المصدر: سنن
 الترمذي - الصفحة أو الرقم: 3955

خلاصة حكم المحدث: حسن غريب

لِيَنْتَهِيَنَّ أَقْوَامٌ يَفْتَخِرُونَ بِآبَائِهِمُ الَّذِينَ مَاتُوا إِنَّمَا هُمْ فَحْمٌ - 2
 جَهَنَّمَ أَوْ لِيَكُونَنَّ أَهْوَنَ عَلَى اللَّهِ مِنَ الْجُعْلِ الَّذِي يُدْهَدُهُ الْخِرَاءَ بِأَنْفِهِ

⁴ Ebu Davud, edep, 120. (5116.); Ahmed, Müsned, 2/524; Ali el-Muttakî, Kenzu’l Ummal, I. Hadis no: 1295.

إِنَّ اللَّهَ أَذْهَبَ عَنْكُمْ عُبْيَةَ الْجَاهِلِيَّةِ وَفَخَرَهَا بِالْآبَاءِ إِنَّمَا هُوَ مُؤْمِنٌ تَقِيٌّ
أَوْ فَاجِرٌ شَقِيٌّ النَّاسُ كُلُّهُمْ بَنُو آدَمَ وَآدَمُ خُلِقَ مِنْ تَرَابٍ

الراوي: أبو هريرة المحدث: الألباني - المصدر: صحيح
الترمذي - الصفحة أو الرقم: 3955

خلاصة حكم المحدث: حسن

لِيَنْتَهِيَنَّ أَقْوَامٌ يَفْتَخِرُونَ بِآبَائِهِمُ الَّذِينَ مَاتُوا إِنَّمَا هُمْ فَحْمٌ - 3
جَهَنَّمَ ، أَوْ لِيَكُونَنَّ أَهْوَنَ عَلَى اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ مِنَ الْجُعْلِ الَّذِي يُدْهِدُهُ
الْخُرَّ بِأَنْفِهِ إِنَّ اللَّهَ أَذْهَبَ عَنْكُمْ عُبْيَةَ الْجَاهِلِيَّةِ وَفَخَرَهَا بِالْآبَاءِ . إِنَّمَا
هُوَ مُؤْمِنٌ تَقِيٌّ ، وَفَاجِرٌ شَقِيٌّ ، النَّاسُ بَنُو آدَمَ ، وَآدَمُ خُلِقَ مِنْ تَرَابٍ

الراوي: أبو هريرة المحدث: المنذري - المصدر: الترغيب
والترهيب - الصفحة أو الرقم: 43/4

خلاصة حكم المحدث: [إسناده صحيح أو حسن أو ما
قاربهما

لِيَنْتَهِيَنَّ أَقْوَامٌ يَفْتَخِرُونَ بِآبَائِهِمُ الَّذِينَ مَاتُوا إِنَّمَا هُمْ فَحْمٌ - 4
جَهَنَّمَ أَوْ لِيَكُونَنَّ أَهْوَنَ عَلَى اللَّهِ مِنَ الْجُعْلِ الَّذِي يُدْهِدُهُ الْخَرَّ بِأَنْفِهِ
إِنَّ اللَّهَ أَذْهَبَ عَنْكُمْ عُبْيَةَ الْجَاهِلِيَّةِ وَفَخَرَهَا بِالْآبَاءِ إِنَّمَا هُوَ مُؤْمِنٌ تَقِيٌّ
وَفَاجِرٌ شَقِيٌّ النَّاسُ بَنُو آدَمَ وَآدَمُ خُلِقَ مِنْ تَرَابٍ

الراوي: أبو هريرة المحدث: الألباني - المصدر: غاية المرام -
الصفحة أو الرقم: 312

خلاصة حكم المحدث: حسن

لَيَنْتَهِيَنَّ أَقْوَامٌ يَفْتَخِرُونَ بِآبَائِهِمُ الَّذِينَ مَاتُوا ، إِنَّمَا هُمْ - 5
فَحُمُ جَهَنَّمَ ، أَوْ لَيَكُونَنَّ أَهْوَنَ عَلَى اللَّهِ مِنَ الْجُعْلِ الَّذِي يُدْهِدُهُ
الْخَرَّ بِأَنْفِهِ ، إِنَّ اللَّهَ أَذْهَبَ عَنْكُمْ عُبَيَّةَ الْجَاهِلِيَّةِ وَفَخَرَهَا بِالْآبَاءِ ،
إِنَّمَا هُوَ مُؤْمِنٌ تَقِيٌّ ، أَوْ فَاجِرٌ شَقِيٌّ ، النَّاسُ كُلُّهُمْ بَنُو آدَمَ ، وَآدَمُ خُلِقَ
مِنَ التُّرَابِ

الراوي: أبو هريرة المحدث: الألباني - المصدر: صحيح

الجامع - الصفحة أو الرقم: 5482

خلاصة حكم المحدث: صحيح

لَيَنْتَهِيَنَّ أَقْوَامٌ يَفْتَخِرُونَ بِآبَائِهِمُ الَّذِينَ مَاتُوا ، إِنَّمَا هُمْ - 6
فَحُمُ جَهَنَّمَ ، أَوْ لَيَكُونَنَّ أَهْوَنَ عَلَى اللَّهِ مِنَ الْجُعْلِ الَّذِي يُدْهِدُهُ
الْخَرَّ بِأَنْفِهِ ، إِنَّ اللَّهَ قَدْ أَذْهَبَ عَنْكُمْ عُبَيَّةَ الْجَاهِلِيَّةِ وَفَخَرَهَا بِالْآبَاءِ
، إِنَّمَا هُوَ مُؤْمِنٌ تَقِيٌّ ، وَفَاجِرٌ شَقِيٌّ ، النَّاسُ كُلُّهُمْ بَنُو آدَمَ ، وَآدَمُ خُلِقَ
مِنَ التُّرَابِ

الراوي: أبو هريرة المحدث: الألباني - المصدر: صحيح

الترغيب - الصفحة أو الرقم: 2922

خلاصة حكم المحدث: حسن صحيح

Yine Peygamberimiz şöyle buyurmuştur:

عن أبي سلام ، عن أبي مالك الأشعري ، أن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال

أربع في أمتي من الجاهلية ، لا يتركونهن : الفخر في الأحساب ، والطعن في الأنساب ، والاستسقاء بالنجوم ، والنياحة ، وقال : النائحة إذا لم تتب قبل موتها ، تقام يوم القيامة عليها سراويل من قطران ، ودرع من جرب .

وفي رواية : " إن في أمتي أربعاً من الجاهلية ، ليسوا بتاركينهن : - الفخر بالأحساب ، والاستسقاء بالنجوم ، والنياحة على الميت ، فإن النائحة إن لم تتب قبل أن تموت ، فإنها تقوم يوم القيامة عليها سراويل من قطران ، ثم يعلى عليها درع من لهب النار .

Şahsen beni dehşete düşüren bu hadisinde Peygamber Efendimiz (sav) buyururlar ki: “Ümmetimden dört şey cahiliyedendir, (maalesef) onları terk edemezler, (diğer hadiste “terk edecek değildir”); Soy soplâ övünme, neseplere sövmе, yıldızlardan yağmur dilenme, ölüye üst baş yırtarak, bağırıp çağırarak ağlamak. Buyurdu ki; “böyle ağlayan naiha, ölmeden evvel tövbe etmezse, üzerinde katrandan bir şarval ve uyuzlu, kusurlu bir gömlek vardır.”⁵⁰

أربع بَقَيْنَ في أمتي من أمرِ الجاهلية ، ليسوا بتاركيها : الفخرُ

⁵⁰ İbn Ebi Şeybe, 3/390/5 (12103); Ahmed, 5/342. Müslim, (934); İbn Hibban, 3143.

بالأحساب ، والطعن في الأنساب ، والاستسقاء بالنجوم ، والنياحة
على الميت ، وإنَّ النائحة إذا لم تتب قبل الموتِ جاءت يومَ القيامةِ
عليها سُرَّيَالٌ من قَطِرَانٍ ، ودِرْعٌ من لهبِ النارِ

الراوي: أبو مالك الأشعري المحدث: الألباني - المصدر:
صحيح الجامع - الصفحة أو الرقم: 875

خلاصة حكم المحدث: صحيح

“Ümmetimden dört şey cahiliye işindendir, terk edici
değillerdir: Haseplerle övünmek, neseplere sövmek, yıldızlardan
yağmur dilemek, cenazede ağıt yakarak üst baş yırtmak.”⁵¹

Hadiste geçen “cahiliye işindendir” sözünden maksat, “onu
ancak cahiliye ehlinden olan yapar” demektir. Burada söz konusu
“ümmet” olunca, bu ifadeden anlaşılan “dinden çıkan” anlamında
“cahil” değil, “haram olduğuna itikat ederek ve bunun günah
olduğunu bilerek bu günahı işleme” anlamında bir cehalettir. Yoksa
bu sayılanlar elbette haram ve günahtır. Buna böyle inanmamak,
insanı dinden çıkarır, mürted kılar. O zaman da ümmet ile bir ilgisi
kalmaz. Aslında buradaki “cahiliye”, “İslam öncesi küfür dönemi”
demektir. Bu da özellikle bu işlerden Müslümanı nefret ettirmek ve
uzak tutmak için kullanılmıştır. Üstelik bu sayılanların çirkin şeyler
olduğu ve dinin yasaklamış bulunduğunu uzun uzun anlatmaya da
gerek yoktur. Bu kadar cehalet Ümmet-i Muhammed’e yakışmaz
doğrusu.

⁵¹ Müslim, Sahih. Elbanî, Sahihul’l Cami’, (875)

Beni asıl dehşete düşüren nokta, Peygamber Efendimizin “Ümmetim bu dört huydan vazgeçmez, terketmez, bırakacak değildir” gibi sözleridir. Böyle bir üslup hadislerde nadiren kullanılan bir ifade biçimidir ve insanı çok üzmektedir.

Münavî hadisin şerhinde Tîbî’den bir görüş nakleder. Buna göre hadisin anlamı: “Bu dört haslet, bir cahiliye işi olarak daima bulunacaktır” şeklindedir.⁵²

Bilindiği gibi “haseb” genellikle cesaret, cömertlik, yiğitlik, ilim ve ahlak gibi kişinin kendisi veya atalarının faziletleriyle övünmesidir. Oysa bunlarla övünmek, gurulanmak, başkalarına iftiharla anlatmak, hem ihlasa, hem de tevazu ve mahviyete ters düşer. Din bundan hoşlanmaz.

“Neseb” ise doğumla gelen soy soptur. Bunda insanlara kötü söylemek haramdır. Gerçi “ilm-i ensab” diye bir ilim varsa da genellikle insanlar birkaç atalarından sonrasını bilmez olmuşlardır. Bu konuda söylenen çok söz “gaybı taşlamaktan” başka bir mana ifade ediyor olamayabilir. Biz dilimizi temiz tutmakla mükellefiz.

Bu hadisi şerifi Sevgili Peygamberimizin mucizelerinden sayabiliriz. Zira her dönemde bu hastalığa yakalanan insanlar ümmet içinde hep var olagelmıştır maalesef.

Bu hadisin de değişik kelimelerle ifadesine dair birkaç örnek görelim:

⁵² Bkz. Feyzu’l Kadîr, 1/462 (913)

أربع في أمتي من أمر الجاهلية لا يتركونهنّ: التفاخر بالأحساب
والطعن في الأنساب والاستسقاء بالنجوم والنياحة

الراوي: [أبو مالك الأشعري] المحدث: ابن باز - المصدر:
فتاوى نور على الدرب لابن باز - الصفحة أو الرقم: 424/14

خلاصة حكم المحدث: صحيح

أربع في أمتي من أمر الجاهلية ، لا يتركونهن : الفخر في
الأحساب ، و الطعن في الأنساب ، و الاستسقاء بالنجوم ، و النياحة

الراوي: أبو مالك الأشعري المحدث: السيوطي - المصدر:
الجامع الصغير - الصفحة أو الرقم: 913

خلاصة حكم المحدث: حسن

Peygamber Efendimiz temel ilkeyi şöyle koymuştur:

ومن بطأ به عمله لم يسرع به نسبه

"Bir kimseyi ameli geri bırakmışsa, nesebi, soyu onu
kurtaramaz, yükseltemez, ilerletemez".⁵³

Bu hadisin geçtiği metni tam alalım isterseniz:

⁵³ İbn Mâce, Mukaddime 17, hadis no: 225; Müslim.

ما جلس قوم في مسجد من مساجد الله يتلون كتاب الله
ويتدارسونه بينهم إلا نزلت عليهم السكينة وغشيتهم الرحمة
وحفَّتْهم الملائكة وذكرهم الله فيمن عنده من أبطأ به عمله لم
يسرع به نسبه

“Bir topluluk Allah’ın mescidlerinden birinde toplanır da oturup Kur’an okurlar ve onu kendi aralarında ders yaparak anlamaya ve öğrenmeye çalışırlarsa, onların üzerine sekînet iner, rahmet bürür ve melekler etraflarını kuşatırlar. Allah da katındaki mukarreb meleklerle onları (sevgi ve rahmetle) anar. Amelinin geri bıraktığını nesebi ileri götürmez.”⁵⁴

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَا اجْتَمَعَ قَوْمٌ فِي بَيْتٍ مِنْ بُيُوتِ اللَّهِ تَعَالَى يَتَعَاظُونَ
كِتَابَ اللَّهِ وَيَتَدَارَسُونَهُ بَيْنَهُمْ إِلَّا نَزَلَتْ عَلَيْهِمُ السَّكِينَةُ وَحَفَّتْهُمْ
الْمَلَائِكَةُ وَغَشِيَتْهُمْ الرَّحْمَةُ وَذَكَرَهُمُ اللَّهُ فِيمَنْ عِنْدَهُ ، وَمَنْ بَطَأَ بِهِ
. "عَمَلُهُ لَمْ يُسْرِعْ بِهِ نَسَبُهُ

“Bir topluluk Allah’ın evlerinden bir evde toplanır da aralarında Kur’an ayetlerini alır verirler, karşılıklı okurlar ve onunla ders yaparak anlamaya ve öğrenmeye çalışırlarsa, onların üzerine sekînet iner, melekler etraflarını kuşatırlar, rahmet onları sarıp bürür. Allah da katındaki mukarreb meleklerle onları (sevgi ve

⁵⁴ İbn Hibban, Sahih, 768, 775.

rahmetle) anar. Tembellik ederek amelinin geri bıraktığını nesebi ileri götüremez.”⁵⁵

Az farklı kelimelerle aynı hadis şöyle de rivayet edilmiştir:⁵⁶

ما جلس قوم قط في بيت من بيوت الله يقرءون كتاب الله ويتدارسونه بينهم إلأغشيتهم الرحمة وأنزلت عليهم السكينة وحفتهم الملائكة وذكرهم الله فيمن عنده من سلك طريقا يطلب علما سهل الله به طريقا إلى الجنة من أبطأ به عمله لم يسرع به نسبه

Bu açıdan bakıldığında Kenzu’l Ummal’in 1. Cildindeki şu rivayetler birhayli ilginç gelecektir. Bu konuda üstündeki numaralarla geçen şu rivayetleri görmek faydalı olacaktır inşallah:

1719 - من مسند عمر عن رجل من بني سليم يقال له قبيصة، قال: كنا مع عتبة بن غزوان بالخرية (الخرية محلة بالبصرة)، فإذا هو ينادي بأصحاب سورة البقرة، وإذا برجل ينادي يا آل شيبان فحملت عليه فثنى لي الرمح وقال: إليك عني فوضعت قوسي في رمحه، وأخذت بلحيته فجئت به إلى عتبة فحبسه، وكتب فيه إلى عمر فكتب إليه عمر، لو كنت ذا أسير ودعا بدعوى الجاهلية قدمته فضربت عنقه كان أهل ذاك فأما إذا حبسته فادعه فأحدث له بيعة وخل سبيله.

⁵⁵ Ahmed, Müsned, 9021, 9066. İbn Abdil Berr, Camiu Beyani’l İlm, 31, 45.

⁵⁶ Taberanî, Mu’cenu’l Evsat, 3906, 3780.

% (محمد بن شيبان القزاز في حزه - (الصواب محمد بن
سنان القزاز في جزئه كما في التهذيب ولسان الميزان)).

Beni Süleym kabilesinden Kabisa denilen bir adamın
rivayetinden olarak Müsned-i Ömer’de geçer:

“Biz Haribe’de (Basra’nın bir mahallesi) Utbe b. Ğazvan ile
beraberdik. O birden bire

- “Ey ashab-ı suretil bakara” diye bağırdı. Bir de baktık ki bir
adam

- “Ya âl-i Şeybân” diye bağıırıyor.

Üstüne hamle ettim. Mızrağını bana doğrultarak dedi ki:

- “Benden uzak dur.”

Yayımı mızrağının üstüne koyarak adamın sakalından
yapıştım ve hapsedmesi için Utbe’ye getirdim. O da bu konuda
Ömer’e yazdı. Ömer de ona şunları yazdı:

- “O cahiliye davasında bulunduğunda sen onu esir alsan da
bana göndersen, ben de boynunu vururdum. O bunu hak etmiş.
Fakat sen madem ki onu hapsedmişsin, öyleyse ondan ahd-u misak
al ve biatını yenile, sonar da serbest bırak, yolunu aç gitsin.”

1723 - عن عمرو بن شعيب عن أبيه قال: وقع بين المغيرة

بن شعبة وبين عمرو بن العاص كلام فسهب المغيرة فقال عمرو: يا
لهصيص (هو - جد أجداده) يسبني المغيرة فقال له عبد الله ابنه إنا

لله وإنا إليه راجعون دعوت بدعوى القبائل فاعتق عمرو بن العاص ثلاثين رقبة. % (كر).

Amr b. Şuayb'dan, o da babasından rivayet etti:
Muğire b. Şu'be ile Amr b. el-As arasında bir konuşma geçti.
Darken Muğire ona sövdü. Amr da yardım için, cahiliyede dendiği gibi "ey Hasisoğulları, Muğire bana sövüyor" dedi. O zaman oğlu Abdullah dedi ki: "İnna lillah ve inna ileyhi raciun, sen eski kabile davalarına çağırdın."

Ne yaptığını anlayan Amr b. As, otuz köle azad ederek bu vebalden kurtulmak istedi.

1724 - ومن مسند معاوية بن حيدة، عن بهز بن حكيم عن أبيه عن جده قال: افتخر رجلان عند النبي صلى الله عليه وسلم، أحدهما من مضر والآخر من اليمن، فقال اليماني: إني من حمير لا من ربيعة أنا ولا من مضر، فقال له النبي صلى الله عليه وسلم فاشقى لنجتك (كذا لعله لبختك) واتعس لجذك وأبعد لك من نبيك. % (كر).

Muaviye b. Hayde'nin müsnedinden: Resulullah'ın katında iki kişi kavimleri ile övündüler. Biri Mudar'dan, diğeri Yemen'den idi. Yemenli dedi ki: "Ben Himyer'liyim, ne Rabia'dan, ne de Mudar'dan." Nebi (sav) ona dedi ki: "Bu çirkin işin senin iyiliğini, bozdu, ceddini üzdü, nebinden de uzaklaştırdı."

1725 - ومن مسند أبي هريرة رضي الله عنه عن أبي هريرة قال: إذا قالت نزار يا نزار وقالت أهل اليمن يا قحطان نزل الضر ورفع النصر وسلط عليهم الحديد. % (نعيم).

Ebu Hüreyre'den: "Nizar kabilesi "Ya Nizâr" dediğinde, Yemenliler "Ya Kahtân" dediklerinde üzerlerine zarar iner, nusret ve zafer kaldırılır, onlara kılıç musallat olur."

1726 - عن عمر أنه استأذن عليه رجل فقال استأذنوا لابن الأخيار فقال عمر: ائذنوا له فلما دخل قال من أنت؟ فقال أنا ابن (كذا) فلان ابن فلان فعد رجلا من أشراف الجاهلية، فقال عمر: أنت يوسف بن يعقوب بن إسحاق بن إبراهيم قال: لا قال: ذاك ابن الأخيار، فأنت ابن الأشرار إنما تعد على رجال أهل النار. % (ك).

Hız. Ömer'den: Birisi huzuruna girmek için ondan şöyle diyerek izin istedi: "İbn-i Ahyar'a (seçkinler oğluna) izin veriniz!"

Hız. Ömer ona izin verdi ve içeri girince de ona sordu:

- Sen kimsin?

Adam:

- Ben falan oğlu falan oğlu falan oğluyum diyerek cahiliye döneminden bazı eşraftan adamları saydı.

Hız. Ömer:

- Sen İbrahim oğlu İshak oğlu Yusuf musun?

- Hayır.

- İbn-i Ahyar, yani seçkinler oğlu onlardır. Sen şerirler oğlusun. Çünkü sen cehennem ehli insanları sayıyorsun.

Atalara Saygıda Ölçüler

Ancak yanlış anlaşılmasa için şunu hemen söyleyelim, Müslüman atalarımız bizim hayırlı ecdadımız ve selef-i salihin olan geçmişlerimizdir. Özellikle de İslam’a hizmet etmiş, Müslümanlığı yaşamış ve yaşatmış olan ecdadımız, “selef-i salihin” olarak bizim hürmet ve dua ettiğimiz, yer yer örnek aldığımız insanlardır. Ama bunlar, sadece bizim ırkımız değil, bilakis bütün Müslümanlardır. Onun için Türkler sadece kendi ecdadını, Kürtler ve Araplar ve sair milletler sadece kendi atalarını överlerse, buradan şeytan kendine bir “tefrika, bölüp parçalama, kin ve nefret saçma, haset ettirip kışkırtma ve düşman ettirme” gibi paylar, nasipler çıkarabilir. İşte son zamanların ırkçılığında maalesef bu hastalıklar vardır.

Bu ülkede yaşayan Türkler, Kürtler, Araplar ve Acemler vs. hepsi bir millettirler ve yeri geldiğinde din, vatan ve millet, ümmet için omuz omuza savaştılar ve kahramanlık destanları yazdılar. Mesela çok anılan Çanakkale savaşlarını şöyle bir düşünelim; orada Türkler var olduğu gibi Kürtler de var, Araplar da var, başka çok çeşitli ırklar da var ve hepsi de İslam sancağı, Osmanlı bayrağı altında savaşmışlar ve aynı kahramanlığı göstermişlerdir. Biz, tarihi gerçeklerin hilafına orada sadece bir ırkın savaştığını söyler ve kahramanlığını dile getirirsek, bu hata olur, ırkçılık olur, bölünüp parçalanmaya sebep olur.

Bu yüzden Müslüman olduktan sonra bütün insanlar artık kardeşirler. Müslüman soylar, boylar, kavimler ve milletler de kardeşirler. Hepsi bir millet, bir ümmettirler. Bunlar arasından birisini alıp diğerlerini atmak, çirkindir, yasaklanmış ırkçılıktır. Ancak yine dikkat çekelim, iyi niyetle insanların kendi soylarını, boylarını, neseplerini ve faydalı işlerini araştırıp öğrenmesinin bir mahzuru yoktur. Mahzur, başkaları ile kötü, haksız, çirkin rekabet veya mukayeselerdir.

Bu konuyu biraz daha açalım isterseniz. Aslında ecdada saygı ve bağlılık fitrî bir durumdur. Müşrik, muvahhid, hattâ mülhid, dinsiz, ateist bile olsa herkeste az çok bu duygu vardır. İnsanların bu fitrî ve cibillî meyilden kendilerini kurtaramadıklarını her gün görmekteyiz. Materyalizmin başını çeken komünist âlemin, Lenin, Marx, Stalin gibi büyüklerin mezarlarını takdis ettikleri, bunların başında yıllık bir takım merasimler icra ettiklerini hepimiz biliriz. Afrika yerlileri arasında çıkan çeşitli yeni cereyanlar, yeni fikirler sırasında, her çeşit değişmelere rağmen, ecdad mezarlarının ihtimamla muhafaza edilmesi de gözönüne alınacak olsa, en ibtidâiden en medenisine kadar bütün insanlarda ecdadperestliğin ne kadar umumi bir kanun olduğu anlaşılır.⁵⁷

İslam fıtrat dinidir ve insanın bu geçmişi ile fitrî bağını asla inkar etmez. Bu yüzden İslâm dini ecdad ile övünmeyi tamâmen yasaklamamıştır. Kur'an-ı Kerim'de zikri geçen peygamberler ve özellikle de Hz. İbrahim (aleyhissalâtu vesselâm)'in takdimi bunun en açık delilidir. O "babanız İbrahim" diye takdim edilir.⁵⁸

⁵⁷ Bkz. İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, 4/261-262.

⁵⁸ Hacc, 78.

Ayrıca hadislerde “gelecek nesillerin, önden gidenleri kötüleyeceğini” ayıplayarak haber vermesi, hatta bunu kıyâmet alâmetlerinden sayması gibi durumlar nazar-ı dikkate alınınca, ecdad ile övünme yasağının Müslüman olmayan ecdada ait olduğu anlaşılır.

Neden böyledir?

İbrahim Canan buna bir sebep olarak şöyle bir tehlikeden bahseder: “Gayr-ı müslim ecdad ile övünülmeye kalkılacak olsa, Müslümanlar arasında mefahir ayrılıkları olacak, birlik kaybolacak ve cahiliyye devrindeki bölünme ve rekabetler tekrar için içine girecektir. Hatta daha açık olarak diyebiliriz ki, müşrik ecdâdla övünme keyfiyeti, memnu ırkçılığın ana sebeplerinden biridir.

Yine ilave edelim ki, Kur'an ve hadiste gelen bu yasakların muhatabı sâdece Hz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm) devrindeki insanlar değildir. Yıllar yılı İslâmi mefahir ve büyükler nisyana, unutulmaya mahkum edilirken, İslâm aleminin her tarafından İslâm öncesi devri medeniyetlerinin ihya edilmeye, ortaya çıkarılmaya fazlaca ehemmiyet verilmesi tesadüfî bir hadise değildir.

Mefahirlerde ortaya çıkan farklılıklar sadece Osmanlı Devleti'ni bölmekle, çeşitli İslâm milletlerini birbirinden uzaklaştırmakla kalmamış, bir millet içerisinde husule getirilen mefahirler anarşisi sebebiyle farklı gruplar meydana gelmiş, bu da gençliği anarşiye itmiştir. Geçirmekte olduğumuz kanlı anarşinin sebeplerini buralarda aramamıza hiç bir mantıkî ve aklî engel mevcut değildir.

Şu halde İslâm'ın bu noktadaki ısrarı dünyanın her yanındaki Müslümanlara müşterek mefahir sunarak, Kur'ân'da ifade edilen "mü'minler kardeşler" idealini kalp ve gönüllere yerleştirerek kuvveden fiile çıkarmak gayesini gütmektedir."⁵⁹

Batılılar Müslümanları ayırtırmak ve parçalamak için bu ırkçılığı aramıza soktuklarında, Türkler Müslüman ecdatları yokmuş gibi, okullarının duvarlarına öğrencilere örnek diye Müslümanlık öncesi ataları olan Oğuz Han, Mete Han, Atilla vs. insanların resimlerini astılar. Araplar, Kur'an-ı Kerim'in lanetlediği, beddua ettiği "Ebu Lehep" için "saf kan Kureyş'lidir, hakaret ettirmeyiz" diyecek kadar çılgınlaştılar. Kürtler de kendilerine eski mitolojilerinden kahramanlar uydurmaya kalktılar. Bu kafirlerle övünmek hangi duygudan kaynaklanmaktadır?

İşte tam da burada hadisleri zikretmeliyiz:

İrkçılık/ulusalcılık/kavmiyetçiliğin bir başka tezâhürü olan, kafir, müşrik, dinsiz ecdâd ile övünmek de dinimizde yasaklanmıştır. Kur'ân-ı Kerim, Tekâsür suresinde, "Kabileleriyle övünmekte hızını alamayarak kabre girmiş, târihe karışmış müşrik cedlerini de hesaba katmayı, onlarla da gururlanmaya kalkanları kınar ve davranışın akıbetinin fena olacağını" haber verir.⁶⁰

Hiz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm) birçok hadislerinde, cahiliyye devrinde gelip geçen ecdad ile övünmeyi men eder:

⁵⁹ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, 4/259-261.

⁶⁰ Tekâsür, 1-18

"Allah sizden cahiliyye tekebbürünü ve o zamanda cari olan ecdâd ile övünme âdetini kaldırdı. İnsanlar ya mü'min ve müttakidir, yahud facir ve bedbahttır. (Şu veya bu kabileyeye mensubiyet bu zati vasfı gidermez). Sizler Hz. Adem'in oğullarısınız. Âdem ise topraktır. Bir kısım insanlar var ki, cehennem kömüründen başka bir şey olmayan adamlarla iftihar ederler, övünürler. İşte bunlar, ya bu övünmeden vazgeçerler, ya Allah nezdinde, pisliği burunlarıyla yuvarlayan mayıs böceklerinden daha değersiz olurlar."

Bir başka rivayette Hz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm) şöyle der:

"Kıyâmet günü gelince, Allah bir münâdiye emreder ve o da nidâ eder: "Ben bir neseb koydum; siz ayrı bir neseb koydunuz. Ben en müttaki olanınızı en kerim kıldım, siz buna karşı gelerek: "Falan oğlu falan, falanca oğlu falancadan daha hayırlı" dediniz. Fakat, bugün ben nesebimi yükseltiyorum, sizin nesebinizi alçaltıyorum, nerededir müttakiler? (gelsinler yücelteyim)"

H. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm)'in müşrik ecdada intisabdan iftihar duyanlara karşı izhar ettiğı aksulamelin derecesini anlamak için metnini yukarıda gördüğümüz şu hadisi de ibretle okuyalım:

"Bir kimsenin cahiliyye adetince kavim ve kabilesine intisab ederek (onlardan yardım talep ettiğini) ve onlarla şereflendiğini duyacak olursanız ona: "Babanın bilmem nesini ısır" deyin ve bunu açık açık söyleyerek ima ve kinâyede bulunmayınız."

Bir başka hadiste: "Cahiliyye devrinde ölen ecdadınızla övünmeyin. Nefsimi elinde tutan Zât-ı Zülâl'e yemin ederim ki, burnuyla pislik yuvarlayan pislik böcekleri, cahiliye devrinde ölen atalarınızdan daha hayırlıdır" denilir.

Bu hadisler, milletlerin kendi tarihlerini öğrenmelerini yasaklamıyor. Ancak, müşrik olanlarla övünmeyi, onlarda şeref aramayı yasaklıyor. İslâmiyet, intisab etmekle şeref duyulacak şeylerin (mefâhirin) Müslümanlar arasında müsterek olmasını istemektedir. "Kim kâfir atalarından dokuz tanesine izzet ve üstünlük niyetiyle intisab ederse, ateşte onların onuncusu olur."

Bir de olur olmaz bahanelerle ecdad ile övünme, böbürlenme, tekebbür, yani büyüklenme yasaklanmıştır. Hepimiz Adem (as)'in çocukları iken, inananlar kardeş iken, bu kardeşliği bozucu büyüklenme, hele hele de kafir, sapık ve zalim atalarla övünme yerilmiştir. İşte böyle bir kimsenin kötü akıbeti: "... Bir kısım insanlar var ki, Cehennem kömüründen başka bir şey olmayan adamlarla övünürler. İşte bunlar, ya bu öğünmeden vazgeçerler, ya da Allah (azze ve celle) nezdinde pislîği burunlarıyla yuvarlayan mayıs böceklerinden daha değersiz olurlar."³

"Kim kafir atalarından dokuz tanesine izzet ve üstünlük niyetiyle intisap ederse, Cehennemde, onların onuncusu olur."⁴

Biz II: Bölümde olayı Kur'an açısından çok geniş olarak incelemiştik. Ancak izninizle çok kısa bir iki hatırlatma yaparak mevzuyu destekleyelim: Müslümanlar kardeştir, birbirlerinin dostu

³ Ebu Davud, edep, 120. (5116.); Ahmed, Müsned, 2/524

⁴ Heysemi, age. 8/85

ve vekilidirler, velisidirler. Kim olursa olsun, İslam düşmanlarını da asla sevmez ve desteklemezler. İşte Hz. İbrahim,⁵ ve Hz. Nuh,⁶ Peygamberler, kafir babalarına ve evletlarına sahip çıkmadılar. Eğer Müslümanlar Allah (azze ve celle)'ın dinini atarak küfrü tercih etmiş olan ana baba, kardeş ve soy sopu severlerse ve onları din kardeşlerinin üzerine çıkararak kayırırlarsa, İslam'ı hiç anlamamış demektir. Konuyla ilgili peş peşe gelen iki ayet, yeterlidir sanırım:

“Ey iman edenler! Eğer küfrü imana tercih ediyorsa, babalarınızı ve kardeşlerinizi (bile) veli edinmeyin. Sizden kim onları dost edinirse, işte onlar zalimlerin kendileridir. De ki: Eğer babalarınız, oğullarınız, kardeşleriniz, eşleriniz, hısım akrabanız kazandığınız mallar, kesada uğramasından korktuğunuz ticaret, hoşlandığınız meskenler size Allah'tan, Resûlünden ve Allah yolunda cihad etmekten daha sevgili ise, artık Allah emrini getirinceye kadar bekleyin. Allah fâsıklar topluluğunu hidayete erdirmez.”¹

Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem) de ırkçılığı ısrarla reddetmiş, hatta lanetlemiştir. Bahsi tamamlamak için bu konuyla ilgili birkaç hadisi yorumsuz sunalım isterseniz:

“Allah (azze ve celle) katında en şerefli, takvada en ileri olanınızdır. Arabın Aceme (Arap olmayana) bir üstünlüğü yoktur. Acemin de Arap üzerine bir üstünlüğü yoktur. Siyah derili olanın

⁵ En'am, 74; Meryem, 42-48; Enbiya, 52-57; Mümtahine, 4; Şura 69-82
vd

⁶ Hud,45-46

¹ Tevbe, 23-24

beyaz derili olana, beyazın da siyah üzerine bir üstünlüğü yoktur. Üstünlük ancak takva iledir.”⁶¹

Dikkat edilirse yasak olan, kavmini sevmek değildir. Peygamberimiz: “Kişi kavmini sever”⁶² demekle, kavim ve kabile sevgisinin fitraten insan tabiatındaki yerine işaret etmişlerdir. Sıla-i rahim denilen akraba ilişkilerinin önemine ne kadar dikkat çekmiştir. Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem) nesepleri öğrenmemizi ve korumamızı istemiştir. Buna aykırı olan zina ve benzeri çirkinlikler yasaklanmıştır. İnsanın hısım ve akrabalarını, kavim ve kabilesini, milletini sevmesi ve onların maddi manevi faydasına çalışması başka, ırkçılık başkadır.

İrkçilik, haksız da olsa bu sayılanları, haklı da olsa başka yabancılara karşı severek desteklemektir. Hz. Peygamber (sav) efendimizin en çok kötülediği, hatta lanetlediği ve yasakladığı bir kötülük ve suçtur bu. İrkçilik başlı başına bir zulüm ve cinayettir. Yeryüzünde en fazla kan dökülmeye sebep, ırkçılıktır. Yani zulme, sömürüye, adaletsizliğe alet edilen asabiyet ve tarafgirliktir.

Oysa İslam inananları kardeş kılmıştır. Ve kardeşler arasına bir hak hukuk koymuş, gözetilmesini, bozulursa da düzeltilmesini istemiştir.² Arap acem, bütün müminler kardeş iken birisi kalkar da, haksız olarak ırkını, aşiretini savunur, haksızlıkta kavmine yardım ederse, ırkçılık yapmıştır.³

⁶¹ Rudanî, Cemu'l Fevaid, 2/160 (3634)

⁶² Hakim, age. 3/131

² Hucurat, 7-10

³ Ebu Davud, Edep, 121. (5117-5120)

Bir de olur olmaz bahanelerle atalar ile övünme, böbürlenme, tekebbür, yani büyüklenme yasaklanmıştır. Hepimiz Adem (as)'in çocukları iken, inananlar kardeş iken, bu kardeşliği bozucu büyüklenme, hele hele de kafir, sapık ve zalim atalarla övünme yerilmiştir. İşte böyle bir kimsenin kötü akıbeti:

“Bir kısım insanlar var ki, Cehennem kömüründen başka bir şey olmayan adamlarla övünürler. İşte bunlar, ya bu öğrenmeden vazgeçerler, ya da Allah (azze ve celle) nezdinde pisliği burunlarıyla yuvarlayan mayıs böceklerinden daha değersiz olurlar.”⁴

“Kim kafir atalarından dokuz tanesine izzet ve üstünlük niyetiyle intisap ederse, Cehennemde, onların onuncusu olur.”¹

"Kim kâfir olan dokuz atasını onlarla izzet ve şeref kazanmak düşüncesiyle sayarsa, cehennemde onların onuncusu olur" (Ahmed bin Hanbel, 5/128)

İrkçılık ve Eşitlik

İrkçılık, insanlar arasında var olan tabîî ve fitrî eşitliği sun'î ve haksız bir müdahale ile ortadan kaldıran bir düşünce ve olgudur. Kendi ırkını doğuştan üstün özellikli kabul eden ırkçılar, başka ırklardan oluşan insanları kendi seviyelerinde görmez, onlarla eşitliği kabullenmez, bu yüzden de onlara haksızlık yapmaktan üzülmeyen ve çekinmezler. İşte bu durum, yeryüzünde en büyük fitne

⁴ Ebu Davud, edep, 120. (5116.); Ahmed, Müsned, 2/524

¹ Heysemi, age. 8/85

ve fesat kaynağıdır. İrkçıların kendi saadetlerinin de en büyük düşmanıdır, farkında olsunlar veya olmasınlar.

Fıtrat dini olan İslam, inananları yaratılış itibariyle “kardeş” sayarak onları kendi doğallığı içinde bir tarağın dişleri gibi eşit saymıştır. İşte bu yüzden de bu dinde ırkçılığı şiddetle yasaklamıştır. Kur’an, insanlarda renklerin, dillerin, soyların, boyların ayrı ayrı olması,³⁶³ Allah (azze ve celle)’in varlığının, birliğinin, ilminin, gücünün, kudretinin bir delilidir. Soysuzluk kötülenmiştir.³⁶⁴ Ama ırk üstünlüğüne inanarak ırkçılık yapmak,³⁶⁵ soy sople öğünmek, şiddetle yasaklanmıştır.³⁶⁶ bütün bunları ikinci bölümde çok geniş olarak anlatmıştık, tekrar etmeden hatırlatıp geçelim.

Peygamberimiz (sav), çok yoğun biçimde bu din kardeşliği ve eşitlik ilkesine karşı dikkat çekmiş, yukarıda genişçe gördüğümüz gibi, Arab’ın Acem’e (Arap olmayana), Acem’in Arab’a asla üstünlüğünün olmadığını ısrarla vurgulamıştır.⁶³ O’nun (sav) ifadesiyle insanlar "bir tarağın dişleri gibi" eşittirler.⁶⁴

ان الله اوحى الى ان تواضعوا حتى لا يفخر احد على احد
”ولا يبغى احد على احد“

³⁶³ Rum, 22; Fatır, 27-28; Furkan 4; Hucurat, 13

³⁶⁴ Kalem, 13

³⁶⁵ Hucurat, 13

³⁶⁶ Tekasür, 1-7

⁶³ Aclunî, Keşfü'l Hafa, hn: 2847

⁶⁴ Ahmed, Müsned, 5/411

Resulullah (a.s) şöyle buyurdu: “Allah bana, kimse kimseye karşı övünmemeye, kimse kimseye karşı azmamaya, kimse kimseye karşı ilgisiz kalmayana kadar mütevazı olmayı emretti.”⁶⁵

Hiz. Peygamber (s.a.s)'de câhilî bir âdet olan ırkçılığı sık sık gündeme getirerek eleştirmiş ve yasaklamıştır. Veda haccı sırasında, “Veda Hutbesi” olarak bilinen ünlü konuşmasında Arab'ın Arap olmayana, Arap olmayanın Arab'a, beyaz renklinin siyaha, siyah renklinin beyaza bir üstünlüğü olmadığını, üstünlüğün yalnızca takva ile olduğunu” ilan etmiştir. Buna rağmen kim “cahiliye davası” olan “ırkçılık ve asabiye” davet ederse, işte onun akıbeti:

ومن دعا بدعوة الجاهلية فهو من جثاء جهنم. قيل يا رسول الله وان صلى وصام قال

وان صلى وصام وزعم انه مسلم فادعوا بدعوة الله الذي سماكم المسلمين المؤمنين عباد الله رواه أحمد والبخاري وغيرهم

“Kim cahiliyye davası çalarsai o cehennem kütüğüdür. Dediler ki:

“Ya rasulellah, namaz kılrsa, oruç tutsa da mı? Dedi ki: “Evet, namaz kılrsa da, oruç tutsa da. Kendini Müslüman saysa da. Ey Allah'ın kulları, kendinizi Allah'ın çağırdığı gibi “Müslümanlar” ve

⁶⁵ Müslim. Sahih.

“mü'minler” diye çağırınız.”⁶⁶

el-Addâ' bin Hâlid radiyallahu anh'dan:

Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Veda haccını yaptığı günde şöyle buyurmuştur:

"Allah şöyle buyuruyor: «Ey İnsanlar! Şüphesiz biz sizi bir erkek ve bir dişiden yarattık. Tanışasınız diye sizleri şubeler ve kabileler halinde kıldık. Allah katında en iyiniz O'ndan en çok korkanınızdır.» dikkat edin, Arabın Aceme üstünlüğü yoktur; Ace-min de Araba üstünlüğü yoktur. Ne siyahın beyaza ve ne de beyazın siyaha üstünlüğü yoktur. Üstünlük ancak ve sadece takva ile olur. Ey Kureyş topluluğu! İnsanlar âhirete gelirlerken, siz âhirete boyunlarınıza dünyayı yüklenmiş olarak gelmeyin! Allah'a karşı benim size hiçbir faydam dokunmaz.”⁶⁷

Elbû Zerr'e bir vesile ile: "İyi bak, sen Allah'a olan takvân ile üstünlük elde etmedikçe ne kırmızı, ne de siyahtan (acem ve Arabtan) daha hayırlı değilsin" diyen Hz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm) de kavim ve kabilecilik ile filleriyle ve sözleriyle mücâdele etmiştir. O'nun (aleyhissalâtu vesselâm) dilinde "cahiliyye da'vası", "asabiyyet da'vası", "cahiliyye asabiyyeti" vs. gibi değişik tâbirlerle ifadesini bulan kavmiyetçilik kesin olarak yasaklanmıştır:

"Allah indinden en şerefliiniz takvaca en ileri olanınızdır. Arabın Arap olmayan (acem) üzerine bir üstünlüğü yoktur. Arap olmayanın da Arap üzerine bir üstünlüğü yoktur. Siyah derili olanın

⁶⁶ Ahmed, Buhari ve başkaları rivayet etmiştir.

⁶⁷ Hadislerin metni ve kaynağı yukarıda geçmiştir.

beyaz derili üzerine bir üstünlüğü yoktur. Beyazın da siyah derili üzerine bir üstünlüğü yoktur. Üstünlük sâdece takva ile dir." ⁶⁸

İrk üstünlüğü düşüncesinin temelsizliği başka bir hadiste de şöyle ortaya konur "Hepiniz Âdem'in oğullarısınız, Adem de topraktan yaratılmıştır. İnsanlar babaları ve dedeleri ile övünmekten vazgeçsinler. Çünkü onlar Allah nazarında küçük bir karıncadan daha değersizdirler." ⁶⁹

Bilindiği gibi İslam'ın doğuşunda her yerde olduğu gibi Araplarda ve Kureyşlilerde çok çirkin, çok kaba bir ırkçılık vardı. Arap olmayanlarla, hatta arabın fakirleriyle bile oturamayacak kadar gururlu kibirli insanlar vardı. Hatta Peygamberimizden (sas) sadece kendilerine ayrılmış özel meclisler kurmasını ve fakirleri, yabancıları kendileriyle konuşurken uzaklaştırmalarını istemişlerdi. Kur'an onların bu isteklerini kınamış ve Peygamberimizi faydalı olur ümidiyle öyle düşüncelere dalmaktan, öyle bir ırkçılığı uygulamaktan men etmişti:

"Sırf Allah'ın rızasını dileyerek sabah akşam Rab'lerine dua edenleri huzurundan kovma. Onların hesabından sen sorumlu

⁶⁸ Rudanî, Cem'u'l Fevaid, 2/160 (3634) Heysemî'ye göre Taberânî, bunu M. el-Kebîr'de birkaç isnâdla tahrîc etmiştir. Buradaki senedi zayıftır. Ancak Arafat günü irâd ettiği hutbe kısmında gelen rivayetin isnadı sahîhtir (Mecma' III, 372). Rudanî, Büyük Hadis Külliyyatı, Cem'ul-fevaid, İz Yayıncılık: 2/160.

⁶⁹ Tirmizi Tefsir sure, 49.

değilsin, onlar da senin hesabından sorumlu değiller. Onları yanından kovduğun takdirde zalimlerden olursun.”¹

Bu ayetlerin iniş sebebi olarak şu olay anlatılır: “Rivayet ediliyor ki Kureyş'in ileri gelenlerinden birtakımları Hz. Peygamber'e uğramışlar, yanında Suheyb, Cenab, Bilâl, Ammâr, Selmân ve diğer fakir müslümanlar bulunuyormuş.

- "Ey Muhammed, sen kavminden vazgeçtin de bunlara mı razı oldun? Biz bunların arkasından mı gideceğiz? Bunları yanından kovsan biz senin meclisine gelir konuşuruz, belki de uyarız" demişler. Resulullah:

- "Ben müminleri kovmam"⁷⁰ buyurmuş.

- "O halde biz geldiğimiz zaman bunları kaldır, gittiğimiz zaman yanında oturt" demişler. Hz. Ömer de

- "Ey Allah'ın Resulü yapsan bakalım ne olacak?" demiş.

Sonra onlar ısrar etmişler ve bunun yazılmasını istemişler, Resulullah da yazılması için bir sayfa ile Hz. Ali'yi çağırtmış ve bu âyet bu sebeple nazil olmuştur. Bunun üzerine Resulullah (sav) sayfayı atmış ve Hz. Ömer sözünden dolayı özür dilemiştir.

Selman ve Habbab (radiyallahu anhümâ) demişlerdir ki, "Bu âyet bizler hakkında nazil oldu, Resulullah bizimle beraber oturur ve

¹ En'am, 52

⁷⁰ Şuarâ, 26/114

biz kendisine dizimiz mübarek dizine dokununcaya kadar yaklaştık ve istediği zaman yanımızdan kalkardı.

Sonra Kehf sûresinde "Nefsini, sabah akşam, rızasını istiyerek Rablerine yalvaranlarla beraber tut"² âyeti nazil oldu ve bundan dolayı biz kalkmadan, kalkmayı terk buyurdu ve dedi ki: "Hamdolsun Allah'a ki, ümmetimden bir kavim ile beraber nefsimi sabrettirmemi bana emretmeden beni öldürmedi, hayat sizinle, ölüm sizinle".⁷¹

Böylesi kaba saba insanlar, ham ruhlular, üstünlük ve şerefin bedende, soy sopta, maddi servette değil, imanda, ahlakta, ilimde, gönülde, yani manevi değerler ve zenginliklerde olduğunu nerden bilecekler!

Nerden bilecekler insanda renklerin, dillerin, soyların, boyların ayrı ayrı olması,⁷² Allah (azze ve celle)'ın varlığının, birliğinin, ilminin, gücünün, kudretinin bir delilidir. Soysuzluk kötülenmiştir.⁷³ Ama, ırk üstünlüğüne inanarak ırkçılık yapmak,³ soy sople öğrenmek, şiddetle yasaklanmıştır.⁴

² Kehf, 18/28

⁷¹ Bkz. Elmalılı Hamdi Yazır, ilgili ayetin tefsiri

⁷² Rum, 22; Fatır, 27-28; Furkan 4; Hucurat, 13

⁷³ Kalem, 13

³ Hucurat, 13

⁴ Tekasür, 1-7

Kur'an'a kulak vermeyen kalbi kilitliler, Kur'an'ı tefekkür ve tedebbür etmeyen gözleri kör, kulakları sağır lanetliler,⁵ Allah (azze ve celle)'ın isteklerini nerden bilecekler?

İslâm, getirdiği evrensel kardeşlik ilkesi ile Cahiliyye döneminde şiddetle hüküm süren ırkçılık adetini ezip yok etti. Kendilerini soylu ve üstün gören Mekke aristokratlarının zulüm ve baskılarına rağmen İslâm, Romalı Süheyb, Habeşli Bilal ve İranlı Selman gibi aşağılanan insanlar ile kardeş yaptı ve bunu kabullendirdi. Bu elbette kolay olmadı. Olağanüstü çabalarıyla başarıya ulaşarak evrensel bir toplum oluşturdu. Ama nihayet bu bir iman ve takva işiydi, gönül işiydi. Onun ışığından uzaklaşınca ilk ortaya çıkan haram, herhalde ilkel ırkçılık oldu. Toplum cahilleştikçe ilk hortlayan haram, evet, maalesef ırkçılık ve kavmiyetçilik oldu. Emevilerin yaslandığı bu pis duygu, nihayet kendilerinin de başını yedi...

Herkes Hükümde Eşit

Allah Teâlâ'nın "Ey insanlar! Biz sizi bir erkek ile bir dişiden yarattık. Birbirinizi tanıyabilmeniz için sizi milletlere ve kabilelere ayırdık. Allah katında en değerliniz en müttaki olanınızdır."⁷⁴ Ayetini ve açıklamasını görmüştük. Bu ayette insanların aynı kökten geldiğini, Hz. Adem ile Hz. Havva'nın çocukları olduğunu, dolayısı ile doğuştan gelen bir üstünlüğün ve imtiyazın hiç kimse için söz konusu olamayacağını; insanların doğuştan eşit haklara sahip olduklarını Allah'a yakın olmak için nesebinin, içinde yaşadığı zaman

⁵ Muhammed, 23-24

⁷⁴ Hucurat, 49/13.

ve zeminin, yer ve cemiyetin değil, Allah'ın koyduğu esasların hakkını verebilme şartının herkes için geçerli olduğunu biliyoruz.

Buna göre ırk, renk, vücut yapısı gibi ferdin iradesine bağlı olmayan hususlar üstünlük ölçüsü ve övünç vesilesi olamaz. Veda Hutbesi'nde bu gerçek şöyle dile getirildiğini de görmüştük:

“Ey insanlar! Rabbiniz birdir. Dikkat edin, hiçbir Arap'ın Arap olmayana, Arap olmayanın Arap'a, hiçbir beyazın zenciye, zencinin de beyaza takvadan başka bir şeyle üstünlüğü yoktur. Şüphesiz Allah katında en değerliniz O'na karşı gelmekten en çok sakınanınızdır.”

Ancak bu damarlara sirayet eden menfi duygudan kurtuluş o kadar da kolay olmamıştır, olmuyor da. Bu konuda nedense nihaî bir çözüm bir türlü yakalanamıyor. Yukarıda bu konudaki mucizevi haberi de görmüştük Efendimizin ağzından. Bu gerçekten de çok üzücü bir durumdur insanlık için.

Bütün zorluklara ve olumsuz örneklerle rağmen rağmen Peygamberimiz insanların eşitliği hususundaki hassasiyetini hep vurgulamıştır. Fakat neylersin ki yine de ta içlerde, kalbin derinliklerinde tasaffî ve arınma zor olmuştur. Bazen bunun için açık ve acı bir ameliyat gerekmiştir. İşte böyle bir iş şu olayda olduğu gibi açık seçik görülmektedir:

Bir gün Ebu Zer, Bilal-i Habeşi'ye kızmış ve haddi aşarak “siyah kadının oğlu” diye hakaret etmişti. Bilal onu Rasul-ü Ekrem'e şikayet etti. Hz. Peygamber (s.a.v) Ebu Zerr'e dedi ki:

- “Onu anasının zenci olmasıyla mı ayıpladın? Sen öyle bir adamsın ki sende hala cahiliyet kokusu var. Bak, sen takva ile daha üstün olmadığın takdirde, beyaz veya siyah derililerden daha hayırlı değilsin.”⁷⁵

Bu olayın ravisi Mağrur’un naklettiğine göre o, Rabeze denilen mevkide Ebu Zer ile kölesini aynı cins kumaştan yapılmış elbiseler içinde görmüştü. Kendisine bunun sebebinin sorunca, Ebu Zer: “Ben bir kimseyi annesi sebebiyle kınamış, onu küçümsemiştim. Bu duruma muttali olan Nebi (s.a.s.) bana dedi ki: “Ey Ebu Zer! Onu gerçekten annesinden dolayı kınadın ve küçümsedin mi? Şayet böyle ise sen kendisinde cahiliye özelliği/cahiliye huyu bulunan bir kimsesin. Onlar sizin kardeşleriniz ve hizmetçilerinizdir. Allah onları sizin himayenize vermiştir. Kimin himayesinde bir kardeşi varsa yediğinden ona yedirsın, giydiğinden de ona giydirsın Onlara güç yetiremeyecekleri şeyleri yüklemeyiniz. Şayet yüklerseniz kendilerine yardımcı olunuz.” buyurdu.”⁷⁶

Hadis şarihleri, Ebu Zerr’in annesi sebebiyle kınadığı kimsenin Bilâl el-Habeşî olduğunu söylerler. Ebu Zer, Bilal’e “kara avradın oğlu” diye seslenmiş ve annesinin zenci/siyah tenli oluşunu, sanki onun için bir noksanlık ve ayıpmış gibi ifade etmişti. Ebu Zer, bu acı uyarı üzerine derhal Bilali Habeşinin evinin önüne gelir, Bilali Habeşî’yi çağırır ve yere yatar, yanağını yere koyar ve der ki;

⁷⁵ Ahmed ibn Hanbel, el- Müsned, Mısır 1313, V, 158.

⁷⁶ Buhârî, İman 22; Itk 15; Müslim, Eymân 40.

- “Ya Bilal! senin o siyah ayağın benim bu beyaz yüzüme basmadıkça buradan kalkmayacağım! Yüzüme bas ve bana hakkını helal et!”

Hız Bilal Ebu Zer’in gurur ve kibirini ayaklar altına alması, Rasulüllah'a ve dine gösterdiği derin sadakat ve tevazusu sebebiyle o muhteşem sahabenin yüzüne basmaz elbette, bilakis öper ve affeder. Fakat Ebu Zer, rivayetten de anlaşıldığı gibi ömrünün sonuna kadar yaptığı bu işten pişmanlık duyar.

İşte sahabe-i kiram böyleydi, Allah Teala’nın hoşnut olmadığı ve Peygamber Efendimiz’in kınadığı bir şey yaptıkları zaman onu derhal terk eder, işledikleri günah ve kusura tövbe eder ve bir daha o hataya dönmemeye azami dikkat gösterirlerdi. Ama gönül isterdi ki Ebu Zer gibi birisi bunu hiç yapmasaydı...

İşte Bilâl el-Habeşî! (r.a.) Müslüman olduğu için kölelikten sultanlığa yükselenlerden birisidir o!. Emirü'l-mü'minin İmam Ömer b. Hattab (r.a.), Bilâl (r.a.)'ı ararken, "Seyyidimiz" diyordu. Cabir b. Abdullah (r.a.) anlatıyor: Ömer:

- Ebu Bekr, bizim seyyidimizdir. O, bizim seyyidimizi de hürriyete kavuşturdu, der idi. Bununla da, Bilâl'i kasedederdi.⁷⁷

Ebu Hüreyre (r.a.) anlatıyor: Rasulullah (s.a.s.), sabah namazı sırasında Bilâl'e hitaben buyurmuştur:

- "Ya Bilâl, İslâm içinde işlediğin ve senin nazarında menfaatçe en ümitli olan bir amelini bana söyle. Çünkü ben, bu

⁷⁷ Sahih-i Buhârî, Kitabu Fedailu Ashabi'n-Nebî, B.25, Hbr.94.

gece cennetin içinde, önümde senin iki ayakkabının yürüyüş sesini işittim."

Bilâl:

- Ben, kendime göre menfaatçe şundan daha ümitli olan bir iş işlemedim: Ben, gece yahud gündüzün herhangi bir saatinde iyice temizlenir ve bu temizlik ile de muhakkak bana kılmaklığım takdir buyrulduğu kadar namaz kılarım, dedi.⁷⁸

Bu din bir zenciyi(!) işte böylesine yüceltmmişti. Evet, Bilal çağlar boyu ırkçılığın reddi ve din kardeşliğinin remzi olmuştur.

Görüldüğü gibi İslam aziz ilkelerini yerleştirirken yanlışlık kimden gelirse gelsin, ona anında tavrı almıştır. Asıl olan kişiler değil, ilkelerdir. Bu yüzden en sevgili sahabe bile ırkçılık yapsa, şiddetle karşılığını görürdü. Bu şiddet onun olduğu kadar duyanların da vicdanlarında bir deprem etkisi yapar, düşünmeye ve hükümdeki hikmeti kavramaya sev ederdi.

Ebu Zerr'in o olayındaki rivayeti az açalım isterseniz: el-Ma'rur İbn Suveyd (r.a.) anlatıyor:

"Ben, Ebu Zerr'in üstünde bir örtü, hizmetçisinin üzerinde de bir tek örtü gördüm de, ona:

- Keşke şu örtüyü de sen giysen, böylece senin tam bir takım elbisen olsa, hizmetçine de başka bir elbise versen! dedim.

⁷⁸ Sahih-i Buhârî, Kitabu't-Teheccüd, B.17, Hds.30. Sahih-i Müslim, Kitabu Fedaili's-Sahabe, B.21, Hds.108.

Ebu Zerr (r.a.) şöyle dedi:

- Ben ile bir adam arasında bir söz olmuştu. Onun annesi, Arab olmayan yabancı bir kadındı. Ben, kavga sırasında onun annesini kötüledim. O kimse, beni Rasulullah (s.a.s.)'e zikredip şikayet etti. Rasulullah (s.a.s.) bana:

- "Sen, filan kimseyle sövüştün mü?" dedi. Ben:

- Evet, dedim.

- "O'nun annesini kötüledin mi?" buyurdu.

- Evet, kötüledim, dedim.

- "Muhakkak ki sen, içinde henüz cahiliyet ahlâkı kalmış bir kimsesin!" buyurdu. Ben:

- Ya Rasulullah, bu saatim zamanında, bu büyük yaşımda ben de hâlâ cahillik mi var? dedim. Rasulullah (s.a.s.) :

- "Evet, o kardeşlerinizi Allah, sizin elleriniz, kudretiniz altına koymuştur. Allah her kimin eli altına kardeşini koymuşsa, artık ona, yediğinden yedirsin, giydiğinden giydirsin. Ona, gücü yetmeyecek zahmetli iş yüklemesin. Şayet gücü yetmeyecek bir iş yüklerse kendi, o işte hizmetçisine yardım etsin." buyurdu.⁷⁹

⁷⁹ Sahih-i Buhârî, Kitabu'l-Edeb, B.44, Hds.79; Kitabu'l-İman, B.21, Hds.23; Kitabu'l-İtk, B.15, Hds.28; Sahih-i Müslim, kitabu'l-Eyman, B.10, Hds.38-40; Sünen-i Ebu Davud, Kitabu'l-Edeb, B.133, Hds.5157.

Velid b. Müslim'in munkatı olarak rivayetine göre, sövülen zât, Bilâl el-Habeşî 'dir.(r.a.) Ona: "Ya'bne's-Sevda= Ey kara kadının oğlu," diye sövmüştü. Bilâl'in şikayeti üzere Peygamber'in tevbihi vaki' olunca Ebu Zerr (r.a.), yanağını yere koymuş:

- Bilâl, ayağı ile basmadıkça yanağımı yerden kaldırmayacağım, diyerek kusurunun affını istemiştir.⁸⁰

Ebu Zerr (r.a.)'dan:

Rasulullah (s.a.s.) şöyle buyurdu:

"Düşün! Sen, ne kırmızı tenli, ne de siyah tenliden daha üstün değilsin! Ancak takva ile üstün gelebilirsin."⁸¹

İrkçiliğe Davet

Az önce de gördük, ırkçılık ve ona davet, bir iman zaafıdır, şahsiyet kaybidir, bilinç kirlenmesidir, gönül paslanmasıdır ve cehennem sebebidir. Nitekim ona davetin acı akıbetini Sevgili Peygamberimizin (sav) hadisinde açıkça gördük, tekrar hatırlayalım:

⁸⁰ Sahih-i Buhârî Tercemesi, Çev. Mehmed Sofuoğlu, İst.1987, C.1, Sh.185, Dipnot:45.; Sahih-i Buhârî Muhtasarı Tecrid-i Sarih, C.1, Sh.42, Dipnot:3.

⁸¹ İmam Suyutî, A.g.e., C.2, Sh.101, Hds.1489 (2740). Ahmed b. Hanbel, Müsned, C.5, Sh.158.; Ahmed İbn Hanbel, Kitabu'z-Zühd, Çev. Mehmed Emin İhsanoğlu, İst.1993, C.2, Sh.550, Hds.2365.; İbn Kesir, A.g.e., C.13, Sh.7421.

إِنَّ اللَّهَ أَمَرَ يَحْيَى بْنَ زَكَرِيَّا بِخَمْسِ كَلِمَاتٍ أَنْ يَعْمَلَ بِهَا ، وَيَأْمُرَ
بَنِي إِسْرَائِيلَ أَنْ يَعْمَلُوا بِهَا ، وَإِنَّهُ كَادَ أَنْ يُبْطِئَ بِهَا وَأَنَا أَمَرْتُكُمْ بِخَمْسِ
اللَّهُ أَمَرَنِي بِهِنَّ ، السَّمْعُ وَالطَّاعَةُ وَالْجِهَادُ وَالْهَجْرَةُ وَالْجَمَاعَةُ ، فَإِنَّهُ
مَنْ فَارَقَ الْجَمَاعَةَ قِيدَ شِبْرٍ فَقَدْ خَلَعَ رِبْقَةَ الْإِسْلَامِ مِنْ عُنُقِهِ إِلَّا أَنْ
يَرِاجِعَ ، وَمَنْ ادَّعَى دَعْوَى الْجَاهِلِيَّةِ فَإِنَّهُ مِنْ جُثَى جَهَنَّمَ ، فَقَالَ رَجُلٌ:
يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنْ صَلَّيْ وَصَامَ؟ فَقَالَ: إِنْ صَلَّيْ وَصَامَ ، فَادْعُوا
بِدَعْوَى اللَّهِ الَّذِي سَمَّاكُمْ الْمُسْلِمِينَ الْمُؤْمِنِينَ ، عِبَادَ اللَّهِ

“Allah Teala Zekeriya oğlu Yahya’ya amel etmesi için beş cümle emretti. Benî İsrâîl’in de bunları uygulamasını emretti. Ama onlar nerde ise yapmayacaklardı. Ben de Allah Teâlâ’nın bana emrettiği beş husus ile sizlere emrediyorum; meşru idareyi dinlemek ve itaat etmek, cihad, hicret, cemaatle olmak. Çünkü bir karış da olsa cemaatten ayrılan, dönünceye kadar İslam bağını boynundan çıkarmış olur. Kim cahiliye davası çalarsa, iyi biliniz ki o bir cehennem kütüğüdür.

Adamın birisi:

- Ya Rasulullah, namaz kılsa, oruç tutsa da mı?

Peygamberimiz:

- Namaz kılsa, oruç tutsa da! Siz kendinizi Allah Teâlâ’nın daveti gibi çağırınız. O size “Müslümanlar, mü’minler, Allah’ın kulları” diye isim verdi.”⁸²

⁸² Tirmizi, 2863. Elbanî, Sahihu’l Cami’, 567.

İrkçılık insanın aklını alan ve duygusal davranmasına yol açan bir zafiyet, aynı zamanda din açısından bir haram, bir günah ve bir ahlaksızlıktır. Hiç şüphesiz adalet ve ehliyet doğrudan zarar veren ve emanetlerin zayi olmasına sebep olan bu kötü haslet, aynı zamanda savaşlara sebep olan bir huydur ve bu yüzden barışın en büyük düşmanıdır. Yakın zamanlardaki dünya savaşları incelenecek olursa, altında yine ırkçılık yatar.

İşte bu sahih hadis, cahiliyye davası sayılan ırkçılığa davet etmenin haram, günah ve vebal olması açısından çok açıktır. Bütün ırkçılık davalarını kökünden kazıyan bir hadistir. Allah Müslümanları ve mü'minleri işte bu iki isimle çağırmıştır. Bizim kendimize başka başka isimler almamız layık mıdır? O yüzden hem Allah'ın verdiği "Müslüman" adını alıp da sonra cahiliye davasına kalkışmak, bu isme ve verene ihanet değil midir? Bu konuda konuşanların duyguları okşayan parlak ve sihirli sözleri, nihayet bir Müslüman katında gelir bu iman kayasına çarparak tuzla buz olur.

ليس منا من دعا إلى عصبية وليس منا من قاتل على عصبية
وليس منا من مات على عصبية

"Asabiyet dâvâsına kalkışan (ırkçılık yapan), onu yaymaya çalışan, bu dâvâ uğrunda mücadele eden kimse bizden değildir."⁸³

ليس منا من دعا إلى عصبية وليس منا من قاتل على عصبية
وليس منا من مات على عصبية

⁸³ Ebu Davut, Edeb, 121.

H. Peygamber (s.a.s), "ırkçılık davasına kalkışan bizden değildir, ırkçılık üzerine savaşı girişen de bizden değildir" buyurarak böyle bir kişinin yerini tespit etmiştir.³

Bu hadisin söylenişinden sonra olmalıdır ki, ashabtan Vasile b. Aşka' (öl. 83/702) Asabiyyetin ne demek olduğunu ve şumulünü H. Peygamber'den sorar:

- Ya Rasûlullah! Bir kimsenin kavmini sevmesi asabiyyetten sayılır mı? H. Peygamber:

- Hayır, ancak kişinin, zulüm ve haksızlık halinde olan kavmine yardım etmesi asabiyyettir"⁸⁴ buyurur.

Buna göre yasaklanan asabiyyet, bir kimsenin milletini sevmesi ve ona karşı özel ve meşru' bir ilgi göstermesi değil, sırf akrabalık ve soydaşlık gayretiyle zalimane ve haksız davranışları karşısında bile onları müdafaa ve himaye etme işidir.

Bilindiği gibi "asabe" baba tarafından olan akrabadır. Sinirlerin bütün vücudu kaplaması gibi bir kimsenin asabesi de onu her taraftan kuşattıkları için kendilerine bu isim verilmiştir. Sırf asabe namına harbetmek, kızmak ve propaganda yapmak, hakka ve dine yardım değil, bilakis heva ve hevese göre harekettir. Bu da cahiliyye devri adetlerinden biridir, binaenaleyh böyle bir harpte öldürülen de şehit değil asi olur.

³ Müslim, İmare, 53, 54, 57, Suyutî, Camiu's Sağır, 7684.

⁸⁴ Sünen-i İbn Mace, Kitabu'l-Fiten, B.7, Hds.3949; Sünen-i Ebu Davud, Kitabu'l-Edeb, B.121, Hds.5119. İmam Buhârî, Edebü'l-Müfred, B.187, Hds.396; et-Taberî, A.g.e., C.7, Sh.517.

Füseyle'nin babası (Vesile b. el-Eska) (r.a.) anlatıyor: Ben:

- Ya Rasulullah, adamın kendi kavmini sevmesi, taassubtan/asabiyetten bir çeşit sayılır mı? diye Rasulullah (s.a.s.)'e sordum.

O (s.a.s.):

- “Hayır, velâkin adamın kendi kavmine zulümde yardım etmesi, taassubtan/asabiyetten bir nevi'dir.” buyurdu.⁸⁵

Bu hadisin şerhinde şöyle denilmiştir:

“Bu hadisler, bir kimsenin kendi akrabasına zulümde, haksız konularda yardımcı olmasını ve soy-sop dâvâsını güderek onlar için öfkelenmesini yasaklar. Kişiye en yakın olan akrabası için böyle yapması yasaklandığına göre aşireti, kabilesi, kavmi veya ırkdaşları için böyle bir yola girmesi, gayet tabî yasak olur. Bu itibarla bu hadislerin hük-mü, bu gibi cereyanlara da şümullüdür, denilebilir.

İslâm'da kişinin, ırkına, kafatasına, deri rengine ve diline değil, onun imanına, ibadetine, Allah'a kulluk görevini yapma derecesine bakılır. Allah katında en değerli ve üstün müslüman, O'na takvaca en yakın olandır. Arab'ın, Arab olmayana ve Kureyş soyundan olanın, başka soydan olana hiçbir üstünlüğü yoktur. Üstünlük, ancak takva ileldir.”⁸⁶

⁸⁵ Sünen-i İbn Mace, Kitabu'l-Fiten, B.7, Hds.3949; Sünen-i Ebu Davud, Kitabu'l-Edeb, B.121, Hds.5119. İmam Buhârî, Edebü'l-Müfred, B.187, Hds.396; et-Taberî, A.g.e., C.7, Sh.517.

⁸⁶ Haydar Hatipoğlu, A.g.e., C.10, S.155-156.

Abdurrahman (r.a.), babası Abdullah İbn Mes'ud (r.a.)'dan rivayetine göre şöyle demiştir:

عن عبدالله بن مسعود قال : من نصر قومه على غير الحق
فهو كالبعير الذي ردي ، فهو ينزع بذنبه

- Haksız yere kim kendi kavmine yardım ederse, o kimsenin durumu, kuyuya düşen, kuyruğundan (asılıp) çıkarılan deveye benzer. Çıkarılsa da kurtarılması mümkün olmaz.⁸⁷

Allâme İbn Abidin (r.a.), haksız yere ve zulüm üzere kavmine yardımcı olanların, “Bâğî” olduğunu beyan eder:

“Çeteci, zulüm için kavmine yardım eden, onlar için gazaba gelen kimsedir.”

“Asabiyete çağıran, yahud asabiyet için çarpışan bizden değildir.” hadisi, bu kabildendir.

Dürerü'l-Bihar ve Nevâzil'de şöyle demiştir:

“Ulemâımız asabiyet için öldürülenleri bu tafsilata göre bâğîler hükmünde tutmuşlardır.”⁸⁸

⁸⁷ Sünen-i Ebu Davud, Kitabu'l-Edeb, b.121, Hbr.5117-5118; İmam Suyutî, A.g.e., C.3, Sh.296, Hds.3469 (8142). Ahmed b. Hanbel, Müsned, C.1, Sh.393, 401'den.; İmam Hafız el-Munzirî, A.g.e., C.4, Sh.457, Hds.2. İbn Hıbban'dan.; et- Taberî, A.g.e., C.7, Sh.517.

⁸⁸ İbn Abidin, Reddü'l-Muhtar Ale'd-Dürri'l-Muhtar, Çev. Ahmed Davudoğlu, İst.1983, C.3, Sh.436.

"Ümmetimin helâk olması üç şeyden ileri gelecektir: Kaderiyye (ilahî takdiri inkâr ederek, "kişi yaptığıının yaratıcısıdır" demek), Unsuriyet da'vası. Dinî mes'eleleri rivayet ederken titiz davranmayıp, gevşek olmak, lâubali olmak."

Daha önce metinleriyle birlikte yazdığımız şu hadisleri hatırlıyoruz değil mi?

"Asabiyyet (kavmiyyetçilik) davasına kalkan, onu yaymaya çalışan, bu dava yolunda mücadeleye giren bizden değildir."⁸⁹

"Kim câhiliyye davasında (kavmiyetçilikde) bulunursa cehenneme iki dizi üzerine çökmüş demektir. Dediler ki: "Ey Allah'ın Resûlü, oruç tutsa, namaz kılsa da mı?" "Evet," cevabını verdi; "oruç tutsa da, namaz kılsa da."⁹⁰

H. Âişe, H. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm)'in bu mevzûdaki tutumunu belirtme sadedinde şöyle der:

"Dünyada takva sahibi kimse kadar ne bir kimse, ne de bir başka şey Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm)'in hoşuna gitmemiştir." Ama asabiyyet davası hepsini bitirir. Onun çok sevdiği Ebu Zer için söyledikleri hala kulaklarımızda çınlamaktadır.

İkinci bölümde geniş olarak işlediğimiz gibi İslâm alimleri, yaratıldığı asla bakarak gurur ve tekebbürde bulunmayı, İblisin Allah'ın lânetine uğramasına ve cennetten kovulmasına sebep

⁸⁹ Ebu Davud, Edeb, 121, 5121. H. Münavi, a.g.e., 5, 386).

⁹⁰ Hakim, Müstedrek, 4, 298.

olan ameline benzetirler ve “ilk ırkçı İblistir” derler. Zira o, âyet-i kerime de ifade edildiği üzere, Cenab-ı Hakk tarafından Âdem'e secde etmesi emredilince, kendi hevasından gelen şahsî re'yine uyarak: "Ben ondan (Âdem'den) hayırlıyım. (Çünkü) beni ateşten yarattın, onu çamurdan yarattın"⁹¹ der ve emre itaat etmez.

Şu halde bu ayet-i kerime de asla tekebbüre kapılma veya başkasını istiskal etme duygusunun -diğer birçok menfi duygular gibi- fitrattan gelen ve pek ciddi tehlikelere atabilecek mahiyette olan bir duygu olduğunu, her an bu şeytanî duyguya karşı dikkatli davranarak Allah'ın lânetine kadar gidebilecek durumlara düşülmemesini ders vermektedir.

İrkçılık İçin Savaş

Kokmuş cahiliyyet dâvâsı, ırkçılık/ulusalcılık/milliyetçilik dâvâsıdır. Aralarında din kardeşliği ve iman bağı oluşmuşken, birbiriyle kaynaşıp Tevhid birliğini meydana getirmişken, kavmiyet dâvâsına kalkışmak cahiliyyet dâvâsından başka bir şey değildir. Mü'min olmuş her insan, cahiliyyete aid olan her dâvâyı ayaklarının altına almak zorundadır. Hadisler bu konuda çok tavizsizdir:

أن النبي صلى الله عليه وسلم قال: ((إن الله أمر يحيى بن زكريا بخمس أن يعمل بهن ويأمر بني إسرائيل أن يعملوا بهن فذكرها))، ثم قال النبي صلى الله عليه وسلم: ((وأنا آمركم بخمس الله أمرني بهن السمع والطاعة والجهاد والهجرة والجماعة فإنه من فارق الجماعة قيد شبر فقد خلع ربة الإسلام من عنقه إلا أن

⁹¹ A'raf, 12.

يراجع ومن دعا بدعوى الجاهلية فهو من جثي جهنم)) قيل يا رسول الله وإن صلى وصام؟ قال ((وإن صلى وصام وزعم أنه مسلم))

Nebî (sav) buyurdular:

“Allah, Zekeriya oğlu Yahya’ya beş şey ile amel etmesini ve Benî İsrâile bildirip onların da amel etmelerini emretmesini emretti.” Sonra onları saydı ve sözüne şöyle devam etti;

“Ben de, Allah Teâlâ’nın bana emrettiği beş şey ile sizlere emrediyorum: Meşru emirleri dinlemek ve itaat etmek, cihad, hicret ve cemaat. Her kim ki bir karış cemaatten ayrılırsa, tekrar dönünceye kadar İslam bağını boynundan çözüp atmıştır. Kim cahiliyet davası olan ırkçılığa çağırırsa, hiç şüphesiz o, cehenneme diz üstü çökmüştür.”

Denildi ki: “Namaz kılsa, oruç tutsa da mı?

Buyurdu ki: “Namaz kılsa, oruç tutsa, hatta kendini Müslüman saysa da.”⁹²

Hal böyle iken bir de o uğurda savaşmanın dinde asla bir mazereti olamaz.

عن جابر بن عبد الله رضي الله عنهما قال: كنا مع النبي ﷺ في غزاه، فكسع رجل من المهاجرين – أي ضرب – رجلاً من الأنصار، فقال الأنصاري: يا للأنصار، وقال المهاجري: يا للمهاجرين، فقال

⁹² Tirmizi, 2863. Elbanî, Sahihu’l Cami’, 567.

رسول الله ﷺ: ((ما بال دعوى الجاهلية؟ قالوا: يا رسول الله، كسع رجل من المهاجرين رجلاً من الأنصار، فقال: دعوها فإنها منتنة)).

Cabir b. Abdullah (r.a.)dan rivayet edilmiştir: Biz Asr-ı saadette (Benî Mustalik Gazvesi esnasında) idik. Bir kuyu başında bir Muhacirî bir Ensarîye vurdu. Ensarlı:

- “Ey Ensar, imdat” diye bağırınca, Muhaciri de

- “Ey Muhacirler, imdat” diye bağırdı.

Olayı duyan ve yetişen Peygamberimiz: “Ben aranızda olduğum halde hala mı cahiliyye davası? Bırakın bu kokmuş davayı!” buyurdu.

Olayı daha önce geniş olarak anlatmıştık, bu hatırlatma ile yetinelim.

Yine bir Yahudi aliminin görevlendirdiği bir zeki gencin, Ensarı Evs ve Hazreç olarak nasıl bir birine kılıç çeker hale getirdiğini görmüştük.⁹³

وقد نبّه النبي -صلى الله عليه وسلم- تنبيهاً خاصاً لمسألة
الراية، كما روى مسلم في صحيحه من حديث جندب البجلي وأبي
هريرة أن النبي -صلى الله عليه وسلم- قال (من قاتل تحت راية

⁹³ Müslim 2584.

**عميّة، يغضب لعصبة، أو يدعو إلى عصبة، أو ينصر عصبة، فقتل
فقتلة جاهلية)[مسلم، 4892]**

Ebu Hüreyre (r.a.)'ın rivayetiyle şöyle buyurur
Rasulullah (s.a.s.): “Her kim körükörüne (çekilmiş) bir sancağın
altında harbeder, bir asabe namına kızar, yahud bir asabeye davet
eder veya bir asabeye yardımda bulunur da öldürülürse, bu da, bir
cahiliyyet ölümüdür. Her kim benim ümmetime karşı çıkar, iyisini-
kötüsünü vurur, mü'minden çekinmez, ahid sahibine verdiği sözü
de yerine getirmezse o, benden değildir, ben de ondan değilim.”⁹⁴

Hiç şüphesiz ırkçılık ve asabiyete davet, onun yolunda
savaşmanın başlangıcıdır. Bu yüzden hadislerde bu iki konu yan
yana beraberce zikredilmektedir:

ليس منا من دعا إلى عصبية وليس منا من قاتل على عصبية
وليس منا من مات على عصبية

“Asabiyet dâvâsına kalkışan (ırkçılık yapan), onu yaymaya
çalışan, bu dâvâ uğrunda mücadele eden kimse bizden değildir.”⁹⁵

ليس منا من دعا إلى عصبية وليس منا من قاتل على عصبية
وليس منا من مات على عصبية

⁹⁴ Sahih-i Müslim, Kitabu'l-İmare, B.13, Hds.53.; Sünen-i İbn Mace,
Kitabu'l-Fiten, B.7, Hds.3948.; Sünen-i Neseî, Kitabu Tahrimu'd-Dem,
B.27, Hds.4097; et-Taberî, A.g.e., C.7, Sh.517.

⁹⁵ Ebu Davut, Edeb, 121.

Hız. Peygamber (s.a.s), "ırkçılık davasına kalkışan bizden değildir, ırkçılık üzerine savaşa girişen de bizden değildir" buyurarak böyle bir kişinin yerini tespit etmiştir.³

Yine Peygamber Efendimiz (sav) buyururlar ki: ""Kim hevâsına uyarak bâtıl yolda cenkeder, kavmiyetçiliğe (asabiyet) çağrıda bulunur veya kavmiyetçiliğin sevgiyle öfke ve tehevvue kapılırsa, câhiliyye ölümü üzere (kâfir olarak) ölür."⁹⁶

"Cahiliyyet ölümünden" murad, Allah bilir ya, dinsiz ölür gider demek değildir. Belki asi, günahkar, serseri olarak ölür ve cezayı hak eder demektir. Elbette ilgili ayetleri inkar etmedikçe, beğenmeyip aşağılamadıkça. Yoksa, insanların bir asıldan, bir erkek ve dişiden eşit yaratıldığını, bütün inananların kardeş olduğu hakikatini ifade eden ayetler inkar edilir veya beğenilmez, aşağılanarak atılırsa, orada zerre kadar imandan söz edilemez. Kesin ayetleri inkar ve hakarettten dolayı bu ırkçı kişi o zaman hiç şüphesiz kesinlikle kafir olur.

"İrkçılık davasına kalkan, onu yaymaya çalışan, bu dava yolunda mücadeleye girişen, bizden değildir."⁷

³ Müslim, İmare, 53, 54, 57, Suyutî, Camiu's Sağır, 7684.

⁹⁶ İbn Mâce, Fiten 7.

⁷ Ebu Davud, Edep, 121, (5121)

H. Peygamber (s.a.s), "ırkçılık davasına kalkışan bizden değildir, ırkçılık üzerine savaşa girişen de bizden değildir"⁹⁷ buyurarak böyle bir kişinin yerini tesbit etmiştir.

"Kim hevâsına uyarak bâtil yolda cenk eder, kavmiyetçiliğe (asabiyyet) çağrıda bulunur veya kavmiyetçiliğin sekiyle öfke ve tehevvue kapılırsa, cahiliye ölümü üzere öler."

"Asabiyyet (kavmiyetçilik) davasına kalkan, onu yaymaya çalışan, bu dava yolunda mücadeleye girişen bizden değildir."⁹⁸

"Sahih-i Müslimde geçen bir hadiste Peygamber Efendimiz (sav) buyururlar ki: "

إن الله أوحى إلي أن تواضعوا حتى لا يبغى أحد على أحد ولا
يفخر أحد على أحد

"Hiçbir kimsenin bir başkasına bir övünme ve taşkınlık yapmasına gerek kalmaması için Allah bana tevazuyu, alçak gönüllülüğü vahyederek emretti."

Peki ırkçılığa davet etme ile bu hadisleri nasıl bağdaştıracamız? ırkçılık zaten başlı başına ırkını, kavmini övme be başkalarından üstün tutma değil midir?

Yine Peygamber Efendimiz (sav) şöyle buyururlar:

⁹⁷ Müslim, İmare, 53, 54, 57.

⁹⁸ Ebu Davud, Edeb, 121, 5121. H. Münavi, a.g.e., 5, 386)

من تعزى بعزاء الجاهلية فليس منا

"İrkçılığa (asabiyyeye) çağırın Bizden değildir; ırkçılık için savaşılan Bizden değildir; ırkçılık üzere, asabiyye uğruna ölen Bizden değildir."⁹⁹

ليس منا من دعا الى عصبية وليس منا من قاتل على عصبية
وليس منا من مات على عصبية

"Asabiyet (kavmiyetçilik) dâvâsına kalkan, onu yaymaya çalışan, bu dâvâ yolunda mücâdeleye girişen Bizden değildir."¹⁰⁰

"Kim hevâsına uyarak bâtil yolda cenkeder, kavmiyetçiliğe (asabiyet) çağırıda bulunur veya kavmiyetçiliğin sevkiyle öfke ve tehevvue kapılırsa, câhiliyye ölümü üzere (kâfir olarak) ölür."¹⁰¹

"Cahiliyyet ölümünden" murad, Allah bilir ya, dinsiz ölür gider demek değildir. Belki asi, günahkar, serseri olarak ölür ve cezayı hak eder demektir. Elbette ilgili ayetleri inkar etmedikçe, beğenmeyip aşağılamadıkça. Yoksa, insanların bir asıldan, bir erkek ve dişiden eşit yaratıldığını, bütün inananların kardeş olduğu hakikatini ifade eden ayetler inkar edilir veya beğenilmez, aşağılanarak atılırsa, orada zerre kadar imandan söz edilemez. Kesin ayetleri inkar ve hakarettten dolayı bu ırkçı kişi o zaman hiç şüphesiz kesinlikle kafir olur.

⁹⁹ Müslim, İmâre 53, 57, hadis no: 1850; Ebû Dâvud, Edeb 121; İbn Mâce, Fiten 7, hadis no: 3948; Nesâî, Tahrir 27, 28)

¹⁰⁰ Ebû Dâvud, Edeb 112.

¹⁰¹ İbn Mâce, Fiten 7.

Kavmini Sevmek Haram Değildir

Bu konuyu I. Bölümde işlemiştik ama aradan çok sayfa geçince ve yeri de gelmişken azıcık bahsetmede fayda gördük. İslâm'ın kavmiyetçiliği reddetmesi kişinin mensub olduğu hânedanı veya kavim ve kabilesini veya milletini sevmemesi manasında anlaşılmalıdır. Hatta Hz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm)'in: "Kişi kavmini sever" hadisine göre, kavim, kabile sevgisi fitrî bir şe'niyettir, onu ruhumuzdan tamamıyla söküp atmak mümkün de değildir.

Esasen Kur'an-ı Kerim ırk şe'niyyetini inkâr etmez. Bizzat ırkçılığı reddeden ayette -ki yukarıda kaydettik- ırk şe'niyyetinin kabul edildiği görülmektedir. İnsanlar aynı annebabadan yaratılıyor, fakat "büyük büyük cem'iyetlere, küçük küçük kabilelere" ayrılıyor. Bir başka âyette de: "Lisanlarınızın ve renklerinizin birbirinden ayrı olması da Allah'ın (azamet ve kudretine delâlet eden) alâmetlerdendir. Şüphesiz ki, bunlarda bilenler için ibretler vardır" (Rûm, 22) denir.

Bir kısım hadisler, Müslümanı kendi kavim ve milletini sevmeye teşvik eder: "Sizin en hayırlınız, (asabiyete kaçarak, zulme yer vermedikçe), aşiretini müdâfaa edendir."

Hatta bir kısım sahih rivayetler açısından, İslâm'ın ısrarla emrettiği silâ-i rahim'in (ki bu, akrabaya yapılan iyilik demektir ve şahısla akrabasının durumuna tâbi olarak bu, bazan bir mal ile, bazan bir hizmetle, bazan bir ziyaret, bir selâm ve benzeri şeylerle yapılabilir) gerçekleşmesi, yerine getirilmesi için kişinin ensâbını öğrenmesi gerekmektedir:

"Nesebinizden sıla-i rahim yapacaklarınızı öğrenin. Zira, sıla-i rahm (akrabalık hukukunu edâ) akrabalar arasında muhabbet, malda bereket, ömürde uzama (sebebi)dir."¹⁰²

Buharî ve Müslim'de gelen bir rivayet aynı manayı te'yid eder: "Rızkının genişletilmesinden ve ömrünün (sevab yönüyle) uzatılmasından hoşlananlar sıla-i rahimde bulunsunlar."¹⁰³

Hiz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm)'in kötülediği kavim, aşiret sevgisi zulme, adaletsizliğe alet edilen sevgidir. Yâni kendi kavminden olanları kayırmak, daha üstün görmek suretiyle adaletsizlik etmek, başka kavimden olanları küçük, düşük, değersiz addederek hakir görmek suretiyle zulmetmek. Bizzat Hiz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm)'e Ashab'dan bazıları sorar:

- "Kişinin kavmini sevmesi memnû olan kavmiyyetçilik (asabiyyet) sayılır mı?" Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm)'in cevabı şudur:

- "Hayır, fakat, asabiyyet, kişinin zulümde kavmine yardım etmesidir."

Kavminin tevessül ettiği zulümde, yardımcı olunmaması için, Hiz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm) şu teşbihte bulunur:

¹⁰² Tirmizî, Birr, 49

¹⁰³ Buhari, Edeb, 12; Müslim, Birr 20-21).

"Kim haksızlıkta kavmine yardım ederse, kuyuya düşüp, kurtarılmak için (beyhude yere) kuyruğundan çekilen deveye benzer."

Böylece haksızlıkta kavme yapılan yardımın hiçbir fayda getirmeyeceği, esas itibarıyla kavmine bir kısım ızdırab ve zararlara bâis olacağı güzel bir teşbihle ifade edilmiş olmaktadır."¹⁰⁴

Farslı (İranlı)lardan azatlı bir köle olan Ukbe'den demiştir ki: Al bu da benden. Ben Farslı bir gencim diyerek müşriklerden birine bir darbe indirdim. Bunun üzerine Rasûlullah {s.a.}: bana bakarak:

Al bu da benden, ben ensarlı bir gencim, deseydin ya? buyurdu."¹⁰⁵

Haşımî İbn Hacer'in "el-İsabe" isimli eserindeki açıklamasına göre "Ebû Ukbe" ensarın azad ettiği Farslı bir köledir. Haşimoğullarının azadlısı olduğunu söyleyenler varsa da bu doğru olamaz. Çünkü eğer bu zat gerçekten Haşım oğullarının azatlısı olsaydı, Resulü Zîşan efendimiz O'na: "Ben ensarlı bir gencim" demesini değil, "Ben Haşım oğullarından bir gencim" demesini telkin ederdi.

Bu tavsiye ne anlama gelir? Bu uyarıdan amaç nedir?

¹⁰⁴ Ebu Davud, Sünen, Kitabu'l Edep, Babu'l Asabiyye, 5/343, (5123); İbn Ebi Şeybei Musannef, 12/505; Ahmed, Müsned, 5/ 295, (22515); İbn Mace, (2843).

¹⁰⁵

Bilindiği gibi, Farslıların savaşta düşmana kılıç sallarken "Al bu da benden ben Falancanın oğluyum!" diyerek kavimleriyle övünmeleri adetleriydi, Sözü geçen azadlı genç de darbesini indirirken kavminin bu eski adetine uyarak kendisinin Farsh olmasıyla ifftihar etmişti. Oysa o sırada Fars halkı kâfir idi. Hz. Peygamber bu gencin kendisini böyle kâfir bir kavme nisbet ederek öğündüğünü görünce onu bu yanlışlıktan kurtarmak gayesiyle; "Eğer mutlaka bu savaş meydanında darbeni indirirken mensup olduğun kavimle iftihar edeceksen, kâfir bir kavimle değil, müslüman bir kavimle iftihar et. Bu müslüman kavim de ancak ensar olabilir. Çün-kü seni hürriyetine kavuşturanlar onlardır ve azatlı köle kendisini azad eden kavimdendir" anlamında: "Ben ensarlı bir gencim deseydin ya" buyurmuştur.

Hangi Bayrak Altında?

Bayrak, bir devleti, bir askerî birliği, resmî veya gayri resmî bir kuruluşu temsil eden alâmet veya kumaş parçasıdır. Biraz daha açarsak, bir milletin, belli bir topluluğun veya bir kuruluşun simgesi olarak kullanılan, renk ve biçimle özelleştirilmiş, genellikle dikdörtgen biçiminde kumaş parçasına "bayrak" denir.

Sancak da bir çeşit bayraktır. Çoğunlukla askerî birliklere verilen yazı işlemeli, kenarları saçaklı ve gönderli bayraklara sancak diyoruz. Eskiden bu kavram için "liva" kelimesi de kullanılırdı. Daha çok dini bir özellik taşır. Mesela ahirette Sevgili Peygamberimizin (sav) açacağı ve ümmetini altına toplayacağı "livaü'l Hamd" gibi.

Bayrak, nihayetinde bir sembol, bir alamet ve işaret, bir remzdir. O yüzden daima maddi varlığından öte bir anlam taşır.

Hatta uğrunda seve seve ölünen bir kumaş parçasıdır bayrak. Bizde Mithat Cemal Kuntay'ın:

"Bayrakları bayrak yapan üstündeki kandır,

Toprak, eğer uğrunda ölen varsa vatandır."

mısraları çok meşhurdur. Hiç şüphesiz burada rağmına kan dökülen, üç beş kuruşa satın alınabilen bir kumaş parçası değil, bir milletin inancı, hakları, hürriyetleri, istiklali, haysiyet ve şerefidir. Dostunu ve düşmanını belirlemesidir. Bu yüzden bayrak her zaman değer ifade eden bir kıymettir ve üstüne onlarca deyim ve atasözü kullanılmıştır. Bütün bunlar bir milletin maddî ve manevî değer yargılarını ifade ederler. Mesela "bayrak açmak", "bayrak çekmek", "bayrak dikmek", "bayrak gibi", "bayrağı yarıya indirmek" gibi deyimlerin her biri bir mana toplamıdır.

Bayrak, altına giren herkesi sevip bağrına basarak onurlandıran ve koruyan, altına girmeyenleri de dışlamaktan düşman oluncaya kadar çeşitli davranış biçimleri ile değerlendiren bir sembol ise, o bayrağın altına kimler girer?

İşte burada açılan bayrağa göre durum değişecektir. Çünkü her bayrak bir değeri ifade eder ve o değerlere inanan insanları altına alarak onurlandırır ve korur. Öyle olmayanları da altından iter, dışlar veya kovalar. Mesela "Türk Bayrağı" dediğimiz zaman, bu bayrağın altına sadece "Türkler" girecektir. "Türk" olmayanlar, kendini Türk kabul veya hissetmeyenler, Türk saymayanlar, o bayrağın altında normalde barınamayacaklardır. "Alman bayrağı" dendiğinde de Almanlar o bayrağın altındadır, başkaları değil.

Mesela bir bayrak “komünizm” veya “faşizm” için açılmış ise, onun altına komünist veya faşistler ancak girecektir. O bayrak başkalarına yar olmayacaktır. Mesela “laiklik” için bir bayrak açılrsa, onun altına da ancak laikler girecektir. Bir dine iman eden ve hayatını o dinin kanunlarına göre yaşayanlar, o bayrağın altına girmezler. Mesela Müslümanlar o “laik bayrak” altına yanaşsalar, haliyle laikler soracaktır; “hayırdır? Sizin burda ne işiniz var? Siz şeriatçı değil misiniz?” evet, çok haklı bir sorudur elbette.

Örnekleri çoğaltabiliriz. Bu açıdan bakıldığında mesela herhangi bir ırk için bir bayrak açılrsa, mesela herhangi bir “ırkçılık/ulusalcılık/milliyetçilik” için bir bayrak açılrsa, onun gölgesinde ancak o ırkçılar/ulusalcılar barınabilecektir. Ne “ümmeçilik” gibi hangi ırktan olursa olsun bütün müslümanların birliğine inanan Müslümanların, ne de sosyalistler gibi “sosyalist enternasyonal”e inanan sosyalistlerin, ne de “hümanizm” gibi bütün insanların kardeşliğine inanan liberallerin o bayrak altında bir yeri olmayacaktır.

Ve nihayet kendi gerçeğimizi söyleyelim, “İslam” adına bir bayrak açıldığında da, o bayrak altında ancak bütün Müslümanlar toplanabilecek, kendilerine orada onurlu bir yer bulabileceklerdir. Aynı zamanda bu bayrak, İslam’a inanmayan ve ona savaş açan bütün kafirleri de altından kovacaktır. Onlara altında yer vermeyecektir. İslam ile savaşmadan İslam yurdunda onun hakimiyetinde yaşayan gayr-i müslimlere gelince, onlara özel statüleri içinde bu bayrak altında yer verilecektir.

Bir Müslüman olarak düşündüğümüzde bu bayraklardan hangisi bizim için en kapsamlı, en faydalı ve en onurlu bayrak olur? Bu, cevabı verilmeyecek kadar açık bir sorudur.

Öyleyse konuyu şöylece özetleyerek bir hükme bağlayabiliriz: Altında sadece İslam’a inanan ve ona teslim olan insanların toplandığı bayrak, bizim için bir değer ifade eden “İslam Bayrağıdır”. Altında Müslüman veya kafir her çeşit inanç ve insanı toplayan bayrak, sonuçta İslam’a teslim olmayacağı için, “İslam Bayrağı” olamaz ve bir Müslüman için bir kıymet ifade etmez.

Bu açıdan bakıldığında çağımızda bayraklar genellikle şu ana konular adına açılmaktadır: Din, ırk, vatan, ideoloji, devlet veya sistem. Bunlar, çağımızın bayraklarının sembolize ettiği gerçekler veya değerlerdir.

Mesele daha rahat anlaşılsın diye hariçten misal verelim. Diyelim ki Amerika, Almanya, İngiltere veya Fransa’da yaşayan bir Müslüman, bu ülkelerin bayrakları için “benim bayrağım” diyerek uğrunda savaşır ve kanını döker mi? Dini buna izin verir mi?

Ya da Rusya’da veya Çin’de yaşayan bir Müslüman, oradaki “sosyalist/komünist bayrak” için “benim bayrağım” diyerek uğrunda savaşır ve kanını döker mi? Dini buna izin verir mi?

Veya İsrail’de yaşayan bir Müslüman, oradaki “Siyonist bayrak” için “benim bayrağım” diyerek uğrunda savaşır ve kanını döker mi? Dini buna izin verir mi?

Olaya “vatancılık” nazarıyla bakanlar, bunu gerekli görebilirler. Ama İslam açısından yanılırlar. Bize göre vatan,

üzerinde İslam'ın uygulandığı, Müslümanların özgürce dinlerini yaşadıkları topraklardır. Bu açıdan kıymetlidirler ve Allah için uğrunda savaşılmaya değer kıymeti haizdirler. Vatan, üzerinde özgürce din yaşandığı, can, mal, ırz ve nesiller korunduğu için çok azizdir, değerlidir. Değilse, sıradan bir toprak parçasıdır. Bir mal olarak itibarı vardır, o kadar. Bir Müslüman vatanını niçin sever, bunun bilincinde olmalı, asla bir materyalist durumuna düşmemelidir. Bunu öğrenmenin en kestirme yolu da, “ben bu işi yaparsam, Allah bana ne mükafat verir?” sorusuna cevap verebilmektir. Bir materyalist, ateist kafir de vatani için ölür ama Allah Teâlâ’dan sevap beklemez. Hatta “bu işlerin din ile ne alakası var?” der.

Şimdi konuyu ırka ve ırkçılığa getirebiliriz. Eğer bütün Müslüman kardeşlerimizi altına alsın diye bir ırk için bayrak kaldırarak olursa, hangi ırk için olacaktır bu? “Türk ırkı için” dersek, Arapları ve acemleri nereye koyacağız? Yok “Arap için” dersek Türkleri, Kürtleri, Acemleri nereye koyacağız?

Mesela bir ırk kalksa da “benim bayrağım altında her ırk toplansın” derse, ona gelecek ilk soru, “sana böyle bir davet olsa kabul eder misin?” olacaktır. “Hayır” diyecekse, ikinci soru gelecektir; “kendin için istediğini başkası için niye istemiyorsun?”

Malum, “kendileri için istediklerini başka kardeşleri için de istemeyenler, iyi bir Müslüman olamazlar.”

Öyleyse bir Müslüman için ırkçılık için açılan bir bayrağın altında toplanmak asla söz konusu olamaz. Bayrak “İslam

Bayrağıdır". Bu bayrağın dışında ve karşısında açılan her bayrak "cahiliye bayrağıdır".

Ancak bu büyük "İslam Bayrağı" altında değişik ırkları sembolize eden alt bayraklar veya sancaklar, bugünkü tabirle flamalar olabilir. Bunlar da tanınmayı kolaylaştırmak için faydalı da olabilir. Bu bayrak, İslam'a teslim olan ve başka benzer kardeş bayraklara karşı çıkmayan veya onlara üstünlük taslamayan bir bayrak olarak kaldıkça, sorun yoktur ve bu "ırkçılık bayrağı" olarak da algılanamaz. İşte "farklılıklar zenginliğimizdir" kelimesinin bir ifadesi de budur. Bunun altında yatan temel düşünce de şudur:

"إنما الأعمال بالنيات"

Yani "ameller niyetlere göre değerlendirilir."

Bu girişten sonra sünnetin "İrkçılık Bayrağı" hakkındaki görüşlerine gelelim isterseniz.

İrkçılık Sancağı

Bir hadisinde Hz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm) şöyle der:

"Kıyâmet günü gelince, Allah bir münâdiye emreder ve o da nidâ eder: "Ben bir neseb koydum; siz ayrı bir neseb koydunuz. Ben en müttaki olanınızı en kerim kıldım, siz buna karşı gelerek: "Falan oğlu falan, falanca oğlu falancadan daha hayırlı" dediniz. Fakat, bugün ben nesebimi yükseltiyorum, sizin nesebinizi alçaltıyorum, nerededir müttakiler? (gelsinler yücelteyim)"

روى مسلم في صحيحه من حديث جندب البجلي وأبي هريرة أن النبي -صلى الله عليه وسلم- قال (من قاتل تحت راية عمية، يغضب لعصبة، أو يدعو إلى عصبة، أو ينصر عصبة، فقتل فقتله جاهلية)[مسلم، 4892]

Ebu Hüreyre (r.a.)'ın rivayetiyle şöyle buyurur Rasulullah (s.a.s.):

“Her kim körükörüne (çekilmiş) bir sancağın altında harbeder, bir asabiyet namına kızar yahud bir asabiyete davet eder veya bir asabeye yardımda bulunur da öldürülürse, bu da, bir cahiliyyet ölümüdür.”¹⁰⁶

Yine benzer bir hadis şöyledir:

ومن قتل تحت راية عمية، يغضب للعصبة، ويقا
للعصبة؛ فليس من أمتي

Her kim körükörüne (çekilmiş) bir sancağın altında harbeder, bir asabiyet namına öfkelenir yahud bir asabiyet için savaşırsa, benim ümmetimden değildir.” buyurur.¹⁰⁷

¹⁰⁶ Sahih-i Müslim, Kitabu'l-İmare, B.13, Hds.57, 4892; Sünen-i Neseî, Kitabu Tahrimu'd-Dem, B.27, Hds.4098.

¹⁰⁷ Sahih-i Müslim, Kitabu'l-İmare, B.13, Hds.54. 4894.

“Her kim benim ümmetime karşı çıkar, iyisini-kötüsünü vurur, mü'minden çekinmez, ahid sahibine verdiği sözü de yerine getirmezse o, benden değildir, ben de ondan değilim.”¹⁰⁸

"Müslüman cemaatten ayrılan ve itaat yolunu terketmiş olarak ölen kimsenin ölümü, câhiliyye ölümüdür. Ümmetime karşı harekete geçerek mü'minin imanına saygı duymaksızın ve sözleşmeli bulunduğu kimseye karşı olan ahidine vefâ göstermeksizin suçlusuyla suçsuzuyla bütün ümmetimi vurmaya kalkışan kimse Benim ümmetimden değildir. Asabiyet/ırkçılık duygusuyla öfkelenen, asabiyet uğruna savaşırken yahut ırkçılık dâvâsı güderken körü körüne açılmış bir bayrak altında ölen kimsenin ölümü câhiliyye ölümüdür."¹⁰⁹

Hadisin Şerhinde şöyle beyan olunmuştur: “Cahiliyyet ölümünden murad: Dinsiz gider, demek değildir. Cahiliyyet devri Arabları, keşmekeş içinde olup hükümdar filan tanımaz, kimseye itaat etmezlerdi. Âmirine itaat etmeyip cemaatten ayrılan bir müslüman da, onlara benzeyeceği için asî olmuş olur.

Asabe: Baba tarafından olan akrabadır. Sinirlerin bütün vücûdu kaplaması gibi bir kimsenin asebesi de onu, her taraftan kuşattıkları için kendilerine bu isim verilmiştir. Asabe namına harbetmek, kızmak ve propaganda yapmak, Hakk'a ve dine yardım değil, bilâkis heva ve hevese göre harekettir. Bu da, cahiliyyet devri

¹⁰⁸ Sahih-i Müslim, Kitabu'l-İmare, B.13, Hds.53; Sünen-i İbn Mace, Kitabu'l-Fiten, B.7, Hds.3948.; Sünen-i Neseî, Kitabu Tahrimu'd-Dem, B.27, Hds.4097; et-Taberî, A.g.e., C.7, Sh.517.

¹⁰⁹ Müslim, İmâre 57; Nesâî, Tahrim 27; İbn Mâce, Fiten 7; Ahmed bin Hanbel, 2/306, 488.

adetlerinden biridir. Binaenaleyh böyle bir harbte öldürülen de şehid değil, âsî olur.

"Mü'minden çekinmez" sözünden murad: Mü'mini öldürdüğüne aldırış etmez, vebalından korkmaz, demektir."¹¹⁰

"Asabiyyet" kelimesinin en eski ve belki de ilk olarak kullanılışı hadis-i şeriflerde görülmektedir. Eldeki hadis kaynaklarında asabiyyetin geçtiği bir kaç rivayet vardır. Bunları, muhtevaları bakımından iki ana gurupta toplamak mümkündür. Daha Önce söylenmiş olduğu tahmin edilen birinci grup hadisler asabiyyeti yasaklamaktadır.

Ashabtan Cübeyr b. Mutîm kanalıyla rivayet edilen hadis: "Halkı asabiyyet için toplanmaya çağıran, asabiyyet uğrunda dövüşüp çarpışan ve asabiyyet yolunda ölen kimse bizden değildir" hadisini görmüştük. Bu hadisin söylenişinden sonra olmalıdır ki, ashabtan Vasile b. Aşka' (öl. 83/702) Asabiyyetin ne demek olduğunu ve şümulünü Hz. Peygamber'den sorar:

- Ya Rasûlullah! Bir kimsenin kavmini sevmesi asabiyyetten sayılır mı? Hz. Peygamber:

- Hayır, ancak kişinin, zulüm ve haksızlık halinde olan kavmine yardım etmesi asabiyyettir" buyurur.

Buna göre İslam'da haram kılınarak yasaklanan ırkçılık ve asabiyyet, bir kimsenin milletini sevmesi ve ona karşı özel ve meşru'

¹¹⁰ Ahmed Davduoğlu, A.g.e. C.9, Sh.19. Ayrıca bkz. Haydar Hatipoğlu, Sünen-i İbn Mace Tercemesi ve Şerhi, İst.1983, c.10, Sh.155.

bir ilgi göstermesi değil, sırf akrabalık ve soydaşlık gayretiyle zalimane ve haksız davranışları karşısında bile onları müdafaa ve himaye etme işidir. İşte bu hakka, hukuka, adalete, barışa, sevgi ve saygıya, birlik ve beraberliğe karşı işlenmiş bir cinayettir. Akli başında her insan dinin bu ırkçılığı yasaklayan emrini beğenir ve içine sindirerek hayatını her türlü zulümden arındırır. İslam ne güzel bir din, Müslüman ne güzel bir insandır.

"Asabiyyetin yasaklanmasının sebebi, onun kötü ve yanlış işlerde kullanılmasına engel olmaktır" diyen İbn Haldun bu ıstılahı "vatan, millet, memleket soy-sop akraba sevgisinin müsbet işlerde kullanılışı" şeklinde değerlendirir. Ona göre "milli birlik şuurunu canlı tutan ve devlet kurup onu idare eden güç, asabiyyet duygusudur." Asabiyyet duygusunun bulunmadığı yerde ne millet vardır ne de devlet. O duygu olmadan dinin yayılması ve devletin korunması mümkün değildir." [496]

Bütün bu açıklamalardan anlaşılıyor ki, İslamiyyetin yasaklamış olduğu asabiyyet, bir kimsenin milletini sevmesi ve ona karşı özel bir ilgi göstermesi değil, sırf, akrabalık ve soydaşlık gayretiyle onlardan sudur eden zalimane ve haksız davranışları dahi himaye etmeye kalkışma işidir.

Kişinin milletini sevmesinden dolayı kınanması, hiçbir zaman doğru değildir. Çünkü İslâmi manada millet, din ve şariat kavramlarıyla eş anlamlıdır. Fakat kıymetli alimlerimizden merhum müfessir Muhammed Hamdi Yazır Efendi'nin dediği gibi "... din, şariat, millet denilen şeyler vaki'de ve haddi zatında aynı şeydirler. Fakat itibaren ve mefhumen her biri bir haysiyyetle diğerinden tefrik olunur. İ'tikad haysiyeti ile din, amel haysiyyeti ile şariat,

içtima haysiyetiyle millet denilir. Filvaki itikad edilen ne ise, esas itibariyle amel edilen odur. Amel edilen ne ise esas itibariyle içtima edilen de odur. Binaenaleyh millet, bir heyeti ictimaiyyenin etrafında toplandığı ve üzerinde yürüdüğü tabiri aharle fuh-ı içtimaisinin tabi olduğu ve cismi içtimaisinin merbut bulunduğu mebâdii hakime ve tarikat-i meslûkedir. Hakkı hak, nâ hakkı nâ hak, eğrisi eğri, doğrusu doğrudur. Şu kadar ki nâ hakları, hüsrana, hakkolan da hüsn-i akıbete götürür. Demek ki millet hey'et-i ictimaiyyenin kendisi değildir, ona cemaat, kavm, ümmet veya ehl-i millet denilir. Mesela Yahudiyet ve Nasraniyyet bir millettir ve fakat Yehud ve Nasara ehl-i millet, sahib-i millettirler." [497]

Asabiyet ve ırkçılık hakkındaki şu hadisleri tekrar hatırlayalım mı?

4798. 1. عَنْ جُنْدَبِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: [قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: مَنْ قُتِلَ تَحْتَ رَايَةٍ عَمِّيَّةٍ يَدْعُو لِعَصْبِيَّةٍ أَوْ يَنْصُرُ عَصْبِيَّةً فَقَتَلَتْهُ جَاهِلِيَّةٌ]. أخرجہ مسلم والنسائي. «الْعَمِيَّةُ» بتشديد: بَيْنَ الجُهَالَةِ والضَلَّةِ، وَهِيَ فِعْلِيَّةٌ مِنَ الْعَمَى. وَ«التَّعَصُّبُ» المحاماة والمدافعة عن "نسان الذي يلزمك أمره أو تلتزمه لغرض. و«الْقِتْلَةُ» بكسر القاف حالة القتل، أى فقتله قتل جاهلي .

1. (4798)- Cündeb İbnu Abdillâh (radiyallahu anh) anlatıyor: "Resulullah (aleyhissalâtu vesselâm) buyurdular ki:

"Kim ummiyye (gayesi İslam olmayan) bir bayrak altında bir asabiyete çağırırken veya bir asabiyete yardım ederken öldürülürse

onun ölümü, cahiliye ölümü üzeredir."¹¹¹ [Müslim, İmaret 57, (1850); Nesâî, Tahrîm, 28, (7, 123).

2. 4799. وعن سُرَاقَةَ بْنِ مَالِكٍ الْجَعَشِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ:
[قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: خَيْرُكُمْ الْمُدَافِعُ عَنْ عَشِيرَتِهِ مَالَمْ يَأْتُمْ]. أَخْرَجَهُ
أَبُو دَاوُدَ .

2. (4799)- Sürâka İbnu Mâlik el-Cu'semî (radiyallahu anh) anlatıyor: "Resulullah (aleyhissalâtu vesselâm) buyurdular ki:

"En hayırlınız, (zulme düşerek) günah işlemedikçe aşiretini müdafaa edendir."¹¹²

3. 4800. وعن واثلة بن الأسقع رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: [قُلْتُ يَا
رَسُولَ اللَّهِ: مَا الْعَصَبِيَّةُ قَالَ: أَنْ تُعِينَ قَوْمَكَ عَلَى الظُّلْمِ]. أَخْرَجَهُ أَبُو
دَاوُدَ .

3. (4800)- Vâsile İbnu'l-Eska (radiyallahu anh) anlatıyor: "Ey Allah'ın Resûlü, dedim, asabiyet nedir?"

"Asabiyet, buyurdular, zulümde kavmine yardım etmendir."¹¹³

¹¹¹ [Ebu Davud, Edeb 121, (5120). İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, 13/468.

¹¹² İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 13/468.

¹¹³ Ebu Davud, Edeb 121, (5519). İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, 13/469.

4801. 4. وعن عمرو بن أبي قرة قال: [كَانَ حُذَيْفَةُ بِالْمَدَائِنِ يَذْكُرُ أَشْيَاءَ قَالَهَا رَسُولُ اللَّهِ # : 'نَاسٍ مِنْ أَصْحَابِهِ فِي الْغَضَبِ. فَيَنْطَلِقُ نَاسٌ مِمَّنْ سَمِعَ ذَلِكَ مِنْ حُذَيْفَةَ فَيَأْتُونَ سَلْمَانَ الْفَارِسِيَّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا فَيَذْكُرُونَ ذَلِكَ لَهُ. فَيَقُولُ: حُذَيْفَةُ أَعْلَمُ بِمَا يَقُولُ. فَيَرْجِعُونَ إِلَى حُذَيْفَةَ فَيَقُولُونَ لَهُ: قَدْ ذَكَرْنَا قَوْلَكَ لِسَلْمَانَ، فَمَا صَدَقَكَ وَكَذَّبَكَ. فَأَتَى حُذَيْفَةُ سَلْمَانَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا: فَقَالَ: مَا يَمْنَعُكَ أَنْ تُصَدِّقَنِي فِيمَا سَمِعْتُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ # ؟ فَقَالَ سَلْمَانُ: إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ # كَانَ يَغْضَبُ فَيَقُولُ فِي الْغَضَبِ، وَيَرْضَى فَيَقُولُ فِي الرِّضَا. ثُمَّ قَالَ: يَا حُذَيْفَةُ! أَمَا تَنْتَهِي حَتَّى تُورِثَ رَجُلًا حُبَّ رِجَالٍ، وَرَجُلًا بُغْضَ رِجَالٍ، وَحَتَّى تُوقِعَ اخْتِافًا وَفُرْقَةً؛ وَلَقَدْ عَلِمْتَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ # خَطَبَ فَقَالَ: اللَّهُمَّ إِنِّي أَتَّخِذُ عِنْدَكَ عَهْدًا أَيُّمَا رَجُلٍ مِنْ أُمَّتِي سَبَبْتُهُ سُبَّةً أَوْ لَعَنْتُهُ فِي غَضَبِي فَإِنَّمَا أَنَا مِنْ وَلَدِ آدَمَ أَغْضَبُ كَمَا يَغْضَبُونَ وَإِنَّمَا بَعَثْتَنِي رَحْمَةً لِلْعَالَمِينَ. فَاجْعَلْهَا عَلَيْهِمْ صَوَّةً يَوْمَ الْقِيَامَةِ، وَاللَّهُ لَتَنْتَهِيَنَّ يَا حُذَيْفَةُ أَوْ كُتِبَنَّ إِلَى عُمَرَ ابْنِ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ]. أَخْرَجَهُ أَبُو دَاوُدَ.

4. (4801)- Amr İbnu Ebî Kurre anlatıyor: "Huzeyfe (radiyallahu anh) Medâin'de iken, Resulullah (aleyhissalâtu vesselâm)'ın öfke halinde, ashabından bazılarına sarfettiği sözleri anlatıyordu. Huzeyfe'den bunları işitenlerden bir kısmı Selman (radiyallahu anh)'a gelip, Huzeyfe'nin anlattıklarını kendisine söylüyorlardı. Selman da onlara:

"Huzeyfe söylediğini daha iyi bilir!" diyordu. Onlar da tekrar Huzeyfe'nin yanına dönüp kendisine:

"Biz senin söylediklerini Selman'a soruk. Ne tasdik etti ne de reddetti" dediler. Bunun üzerine Huzeyfe (sebze tarlasında bulunan) Selman (radiyallahu anhümâ)'nın yanına gidip:

"Resulullah (aleyhissalâtu vesselâm)'dan işittiğim şeyler hususunda beni niye tasdik etmedin?" diye sordu. Selman da:

"Resulullah (aleyhissalâtu vesselâm) öfkelenir ve öfkeli iken konuşurdu. Razi olur ve rıza halinde de konuşurdu!" cevabını verdi ve sonra devamla:

"Ey Huzeyfe! dedi. Sen, kalplerde, bir kısım insanlara sevgi, bir kısım insanlara buğz hasıl edip aralarında ihtilaf ve ayrılıklara sebep olan bu konuşmalardan vazgeçsen olmaz mı! Nitekim biliyorsun ki, Resulullah (aleyhissalâtu vesselâm) (bir gün) hutbesinde şöyle buyurmuştu: "Allahım! Ben senin katından bir garanti talep ediyorum: Ümmetimden kimi öfkeli halimde (haksız yere) sebbetmiş veya lanet etmiş [veya vurmuş veya incitmiş] isem -ki ben de ademoğluyum, tıpkı onların öfkelenmeleri gibi öfkelenirim. Halbuki sen beni âlemlere rahmet olarak gönderdin- bu (haksız sözümü) o kimseler için kıyamet günü rahmet, [zekat, ecir, yakınlık vesilesi, tuhur] kıl. [Ta ki o vesile ile sana yaklaşsın!]"

Ey Huzeyfe! Allah'a yemin olsun, ya bu konuşmalardan vazgeçeceksin, yahut da seni Ömer İbnu'l-Hattab (radiyallahu anh)'a yazıp şikâyet edeceğim!"¹¹⁴

İrkçılık Cehennemliktir

İrkçılık, Müslümanları Allah ve Resulüne isyan ettirmesi, dinden imandan uzaklaştırması, kalbi ahlakî faziletlerden uzaklaştırıp katılaştırması, Müslümanların birbirine olan sevgi ve merhametini alması, ümmet birliğini bölüp parçalaması ve her cihetten onları zayıf düşürerek dinin hakimiyetini engellemesi, zalimlere muhabbet ve meylettirmesi gibi çok cihetle sahibini cehenneme sürüklemektedir. Sevgili Peygamberimizin (sav) bunu açıkça ifade ettiğini zaten geçen hadislerde görmüştük. Şimdi o bilgileri kısmen tazeleyerek konuyla ilgili bazı hakikatleri beyan etmeye çalışalım inşallah.

Daha önceki bahislerimizde Rasulullah (s.a.s.) şöyle buyurduğunu görmüştük:

ليس منا من دعا بدعوى الجاهلية

“Cahiliyye davasına çağıran bizden değildir.”

İbn Abbas (r.a.)’dan: Rasulullah (s.a.s.) şöyle buyurur:

¹¹⁴ Ebu Davud, Sünnet 11; İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, 13/470.

أبغض الخلق إلى الله ثلاثة: مُلحد في الحرم، ومبتغٍ في الإسلام سنة الجاهلية، ومطلب دم امرئ مسلم بغير حق ليهرق دمه.

“Allah’a, insanların en sevimsiz olanı üç sınıftır: Harem içinde zulüm ve haksızlık eden. İslâm camiası içinde cahiliyyet adetini araştırıp, onu bulup yaşatmak isteyen. Haksız yere dökmek için ma’sum bir kişinin kanını külfetle araştıran.”¹¹⁵

Ebu Katâde (r.a.)’dan: Rasulullah (s.a.s.) şöyle buyurdu:

“Ümmetimin helâki üç şeydedir: Kaderi yalanlamak, ırkçılık dâvâsı gütmek, tahkîk etmeksizin dinî konuları nakletmek.”¹¹⁶

Ebu Malik el-Eş’arî (r.a.), metnini daha önce yazdığımız ve açıklamasını yaptığımız Rasulullah’ın (s.a.s.) şu hadisini rivayet eder:

“Ümmetimde cahiliyyet adetlerinden kalma dört şey vardır ki, onları terk edemezler: Asaleti ile övünmek, neseblere ta’n, yıldızlarla yağmur isteme, ve niyâha (ölü için feryad ederek ağlama)dır.”¹¹⁷

Maalesef damarlarda kan gibi dolaşan bu ırk ve asabiyet duygusunu milletler kolay kolay yenemiyorlar. Bu hadis de bu

¹¹⁵ Sahih-i Buhârî, Kitabu'd-Diyet, B.8, Hds.21.

¹¹⁶ Taberânî, Mu'cemu's-Sağır, C.1, Sh.406, Hds.305.; Ayrıca bkz. Mu'cemu'l-Evsat, C.4, Sh.336, Hds.3579.

¹¹⁷ Sahih-i Müslim, Kitabu'l-Cenaiz, B.10, Hds.29; İmam Suyutî, A.g.e., C.1, Sh.264, Hds.516 (913). Ahmed b. Hanbel, Müsned, C.5, Sh.342-344'den.

konuda ümmetin zaafını gösteriyor ve aslında dehşetli bir tembih ile uyarıyor. Bu yüzden Müslüman yöneticiler bu konuda dikkatli olmalı, yeni nesilleri iyi eğitmeli, bu hastalığın zarar ve felaketlerini tarihten ve günümüzden ibretli olaylarla destekleyerek anlatmalıdır. Buna rağmen bu haramı açıkça işleyenleri de, “sedd-i zerâi” kaidesince günün şartlarına göre etkin tazir cezalarıyla cezalandırmalıdır. Geçmişte bazı kitaplarımızda ırkçılık yapanın elli (50) celde/sopa ile cezalandırılacağı yazılmış ise de, bu konuda bağlayıcı nass olmadığından, zamanın gerektirdiği cezaları takdirde İslam Devleti muhayyer ve yetkili olacaktır.

" من ادعى دعوى الجاهلية فإنه جثا جهنم . أي من جماعات جنهم . فقال رجل : يا رسول الله وإن صلى وصام؟ فقال : وإن صلى وصام، فادعوا بدعوى الله التي سماكم : المسلمين، المؤمنين، عباد الله ."

Yine Resulullah (sav) buyurdu:

- “Kim cahiliye davasında (kavmiyetçilik, ırkçılık) bulunursa, cehenneme iki dizi üzerine çökmüş demektir.”

Dediler ki:

- “Ey Allah’ın Resülü, namaz kılsa oruç tutsa da mı?”

- “Evet: Namaz kılsa oruç tutsa da!”¹¹⁸

¹¹⁸ Hakim, Müstedrek, 4/298

عن النبي صلى الله عليه وسلم من حديث حذيفة: أنه قال:
 كان الناس يسألون الرسول صلى الله عليه وسلم عن الخير وكنت
 أسأله عن الشر مخافة أن يدركني فقلت يا رسول الله إنا كنا في
 جاهلية وشر ف جاءنا الله بهذا الخير فهل بعد هذا الخير من شر؟ قال
 ((نعم)). قلت فهل بعد ذلك الشر من خير؟ قال ((نعم وفيه دخن))
 قلت ما دخنه؟ قال ((قوم يستنون بغير سنتي ويهدون بغير هديي
 تعرف منهم وتنكر)) قلت فهل بعد ذلك الخير من شر؟ قال ((نعم
 دعاة على أبواب جهنم من أجابهم إليها قذفوه فيها)) قلت يا رسول
 الله صفهم لنا قال ((هم من جلدتنا ويتكلمون بألسنتنا)) قلت فما
 تأمرني يا رسول الله إن أدركني ذلك؟ قال ((لتلزم جماعة المسلمين
 وإمامهم)) قلت فإن لم يكن لهم جماعة ولا إمام؟ قال ((فاعتزل
 تلك الفرق كلها ولو أن تعض بأصل شجرة حتى يدركك الموت وأنت
 على ذلك)) رواه البخاري ومسلم واللفظ للبخاري

Huzeyfe'den (r.a.) rivayetle; Resûlullah'a (s.a.a.) halk
 hayırdan sorardı. Ben ise, bana da ulaşabilir korkusuyla, hep şerden
 sorardım. (Yine bir gün),

- "Ey Allah'ın Resûlü! Biz cahiliye devrinde şer içerisinde idik.
 Allah bize bu hayrı verdi. Bu hayırdan sonra tekrar şer var mı?" diye
 sordum.

- "Evet var!" buyurdular. Ben tekrar,

- "Peki bu şerden sonra hayır var mı?" dedim.

- "Evet var! Fakat onda duman da var" buyurdular. Ben,

- "Duman da ne?" dedim.

- "Bir kavim var. Sünnetimden başka bir sünnet edinir, hidayetimden başka bir hidayet arar. Bazı işlerini iyi (maruf) bulursun, bazı işlerini kötü (münker) bulursun" buyurdular. Ben tekrar,

- "Bu hayırdan sonra başka bir şer kaldı mı?" diye sordum.

- "Evet!" buyurdular. "Cehennem kapısına çağıran davetliler var. Kim onlara icabet ederek o kapıya doğru giderse, onlar bunu ateşe atarlar" buyurdular. Huzeyfe:

- Ey Allah'ın Resûlü, bunları (Cehenneme çağıranları) bize tavsif et (vasıflarını bildir). Peygamberimiz:

- Onlar bizim derilerimizi taşırlar, bizim dilimizi konuşurlar. Ben,

- "Ey Allah'ın Resûlü! Ben (o güne) ulaşırsam, bana ne emredersiniz?" dedim.

- "Müslümanların cemaatine ve imamlarına uy, onlardan ayrılma" buyurdular." Huzeyfe:

- O zaman onların ne cemaatleri ve ne de imamları mevcut değilse? Peygamberimiz:

- O takdirde mevcut olan bütün grupları terk et, öyle ki bir ağacın köküne dişlerinle tutunmuş olman (gibi ne kadar kötü

şartlar içinde de olsan) ölüm sana gelinceye kadar öyle kal, (fakat gruplara karışma)."¹¹⁹

Son olarak Ahmet Naim Merhumun ırkçılıkla ilgili meşhur risalesinde İmam Malik'ten rivayet ettiği şu hadiseyi anlatarak biz de gerçekleri gördükten sonra bu büyük fitneden kaçınmayan fasık ve facirlere, tıpkı Peygamberimizin dediği gibi diyelim: "Canı cehennemel!"

"Kays b. Mutâtiye namında bir adam, bir gün Selman_ı Fârisî (r.a.), Süheyb-i Rûmî ve Bilal-i Habeşî'nin de bulundukları bir sohbet meclisine katılmış ve:

- Evs ve Hazrec'i anlarım, bu adamın (yani Resulullahın) yardımına kalkıştılar. Ya bunlara ne oluyor? demiş.

İslam aliverdiği telbiyeye bakın ki, orada bulunan Muaz b. Cebel, başka kavimlerden olan bu üç saatte karşı, ırk gururuna kapılmamış da hemen yerinden fırlayıp herifin yakasına yapışmış, bu halde Resulullahın huzuruna getirerek söylediklerini haber vermiş.

Peygamber Efendimiz gazap ederek mescide gelmiş, ashabı toplayarak bir hutbe irad etmiştir. On hutbesinde şöyle diyordu:

" ey insanlar, rabbiniz yalnız bir rabdır. Babanızın yalnız bir babadır. Dinine duyarlı bir dindir. Araplık sizinle ananız nede

¹¹⁹ Buhari, Fiten 11, Menakıb 25; Müslim, İmaret 51, (1847); Ebu Davud, Fiten 1, (4244, 4245, 4246, 4247. Bkz. İbrahim Canan, Kütüb-i Sitte, II. 292. hadis no: 4788.

babanızdır. O, lisandan ibarettir. Her kim Arapça konuşuyorsa bu araptır."

Muaz, elli hala Kaysın yakasında olduğu halde

- ya Resulallah, bu münafık etsinler buyuracaksınız? Diye sormuş.

Peygamberimizin cevabı çok ilginçtir:

- Bırak, cehennem kadar yolu var."¹²⁰

Bu herif sonlardan irtidat etmiş, yani dinden dönmüş kafir olmuştur.

Evet, Allah'ın gösterdiği hidayet yolu olan sıratı müstakime girmeyip de kendi heva ve hevesine uyan, ya da kendisi gibi heva ve heves sahibi insanlara kanıp doğru yoldan sapanlardan daha zalim kim olabilir? Evet, "zalimler için yaşasın cehennem."

Nikâhta Denklik Ve Irkçılık

Bazen ırkçılıkla evlenmede denklik (küfüv/kefaet) meselesi de birbirine karıştırılıyor olabiliyor. Oysa bunlar ayrı amaçlı farklı konulardır. Yani İslam evlilikte denkliği tavsiye ederken, asla ırkçılığı, kavimiyetçiliği onaylıyor veya teşvik ediyor değildir. İslam bu konuda daha çok sosyal realiteyi gözeterek kadını ve yuvanın saadetini korumak istemiştir. Hem olaya mutlak bir hüküm de

¹²⁰ Bkz. M. Ertuğrul Düzdağ, Türkiye’de İslam ve Irkçılık Meselesi, s. 105-106.

getirmemiş, aile saadetini tamamlamak için tavsiye etmiştir. Asr-ı saadete baktığımızda bu konuda çok güzel uygulamalara yol açmıştır. Konuyu bu açıdan biraz inceleyelim.

“Küfûv” veya “kefaet”, evlenecek eşler arasında dinî, ekonomik ve sosyal konum bakımından denkliği anlatan fıkıh terimidir. Sözlükte “eşitlik, denklik, benzerlik ve yeterlik” anlamlarına gelen kefaet, bir fıkıh terimi olarak evlenecek eşler arasında belli hususlarda denkliğin bulunmasını, daha çok da evlenecek eşlerden erkeğin kadına denkliğini ifade eder. Denk olan erkeğe küfûv denilir.¹²¹

Kur'an'da evlilik birliğinin sağlam temeller üzerine kuruluşunu ve sağlıklı işleyişini hedef alan bir dizi tedbir ve öğüt yer alırsa da kefaet konusu geçmez. Hadislerde ise konu, hukukî bir şart ve gereklilik olmaktan çok eşler arası uyumu ve ailenin devamlılığını sağlayıcı bir tavsiye ya da sosyal realitenin ifadesi olarak zikredilir.

Hamza Aktan konuyu güzel tesbit etmiştir: Klasik dönem İslâm hukukçularının çoğunluğu, kendi zamanlarındaki sosyal gruplaşmayı ve aristokratik yapılanmayı da göz önüne alarak hem evlilikte uyumu sağlama hem de ilgili şahısların zarar görmesini önleme amacıyla kefaeti nikâh akdinin bağlayıcılık (lüzum), sıhhat veya nefâz şartı olarak görmüş, buna bağlı olarak evlenecek erkeğin kadına denk olmaması halinde kadına veya velilerine nikâhı feshetme hakkı tanımıştır. Azınlıkta kalan ikinci grup ise aynı dinin mensubu olarak bütün müslümanların eşit olduğundan hareketle kefaetin evlilikte hukukî bir şart ve gereklilik sayılmasını doğru

¹²¹ Bkz. DİA. 25/166-168.

bulmamış, sadece evliliklerde dikkate alınmasının yararlı olacağını söylemekle yetinmiştir.¹²²

Bu konuyla ırkçılık arasında bir ilişkinin olmadığını ortaya koyan en önemli durum, kefâetin evliliklerde kadın tarafının haklarını koruyucu bir şart olarak gündeme getirilmiş olmasıdır. Buna göre esas itibarıyla erkeğin belli hususlarda kadına denk olması, erkeğin evleneceği kadından bu yönlerden daha aşağı bir durumda olmaması gerekir. Erkeğin kadından daha iyi bir seviyede bulunması ise kadının lehine bir durum olup denklige aykırı sayılmaz.

Kefâetin hukukî bir şart olarak gerekip gerekmediği kadar hangi hususlarda aranacağı da fakihler arasında tartışmalıdır. İmam Mâlik ve Süfyân es-Sevrî din ve takvâ, evliliğin devamını imkânsız kılan zihinsel ve bedensel özürlerden başka bir kefâet ölçüsü aranmayacağı görüşünde olup din ve takvâ konusunda denklik arayışı “Allah katında en değerliniz takvâ bakımından en üstün olanınızdır”¹²³ meâlindeki âyetle temellendirilir. el-Câmiu’ş-şâhîh’indeki bab başlıklarından Buhârî’nin de dindarlık dışında bir kefâet ölçüsü tanımadığı anlaşılmaktadır.¹²⁴ Hasan-ı Basrî ve Hanefîler’den Kerhî, denklik için öngörülen niteliklerin evliliğin feshine imkân veren bir kriter olmaması gerektiği görüşündedir. Zâhirîler de evlilikte denklige itibar edilmemesini savunur, zina etmeyen ve fâsık olmayan bütün müslümanları birbirine denk sayarlar.

¹²² A.y.

¹²³ el-Hucurât 49/13

¹²⁴ Buhârî, “Nikâh”, 15-16.

Evlilikte kefâetin şart olmadığı görüşünde olanlar Kur'an'ın takvâya ve müslümanların kardeşliğine vurgu yapan âyetlerini¹²⁵ ve, "İnsanlar bir tarağın dişleri gibi birbirlerine eşittir",¹²⁶ "Arap'ın Arap olmayanlara bir üstünlüğü yoktur; üstünlük ancak takvâ ile dir"¹²⁷ meâlindeki hadisler ve benzerleriyle Hz. Peygamber'in bizzat kendi akrabalarından olan kadınlar dahil olmak üzere Kureyş kadınlarını diğer Araplar'la, Arap kadınları Arap olmayanlarla evlendirmesi veya bu iş için aracı olması gibi sünnetten delilleri göz önüne alarak evlilikte denkliğin dikkate alınacak bir özellik olmadığı görüşünü Kur'an ve Sünnet'le temellendirmişlerdir.

Evlilikte kefâet şartını arayan fakihlerin bu şartları dönemlerinin örf ve telakkilerine göre ortaya koydukları anlaşılmaktadır. Kefâetin evlenecek eşler açısından öneminde, eşler arasında uyumun ve evlilik birliğinin devamının sağlanmasında önemli bir etken olduğu şüphesizdir. Ancak evlenecek eşlere üçüncü şahısların müdahalesi bir tavsiye boyutunu aşmamalıdır. Hz. Peygamber'den rivayet edilen, "Dini ve ahlâkı itibarıyla hoşunuza giden bir kişiden teklif aldığınız takdirde onu evlendirin. Eğer böyle davranmazsanız yeryüzünde büyük bir fitne ve düzensizlik olur"¹²⁸ hadisini ve benzerlerini bu kapsamda değerlendirmek gerekir. Şevkânî kefâete itibar edilmesini gerektirecek bir hadis rivayet edilmediğini söyler.¹²⁹ Bunun için evlilikte eşler arası denkliği, evliliğin sağlam temeller üzerine kurulması açısından dikkate

¹²⁵ el-Hucurât 49/10, 13.

¹²⁶ Muttakî el-Hindî, IX, 38.

¹²⁷ Müsned, V, 411.

¹²⁸ Tirmizî, "Nikâh", 3; Şevkânî, VI, 145.

¹²⁹ Neylû'l-evtâr, VI, 146.

alınması faydalı görünen bir husus olarak kabul etmek ve nihâî seçimi taraflara bırakmak daha uygun görünmektedir.

Kefâet konusunda en katı davranan ve kefâet kriterlerini en geniş tutan fakihler Hanefîler'dir. Bu biraz da onların kadına velisinin izni olmadan evlenebilme yetkisi tanımalarından kaynaklanır. Yani bu kolaylığın kadın tarafından istismarını önlemeye çalışmışlar, konuya kendi içinde bir denge getirmişlerdir. Bu yüzden Hanefîler, geniş tuttıkları kefâet şartına riayet edilmediğinde veliye nikâhı feshetme yetkisi tanıyarak kefâeti gözetmeyip velisinin de iznini almadan evlenen kadının bu evliliğinden velinin ve ailenin diğer fertlerinin zarar görmesini önlemek istemişlerdir.

Hanefî mezhebine göre erkeğin evleneceği kadına altı noktada denk olması gerekir: Soy, müslüman oluş, hürriyet, meslek, dindarlık ve zenginlik. Nesep konusunda Araplar'ın kendilerini üstün gören geleneksel bakış açıları ve ayrımları doktrinde de korunur. Fakat bu tavır bir hayli tenkit görmüştür. Gerçekten de hadiste belirtildiği gibi "Arab'ın Acem'e, beyazın siyaha veya kızıla bir üstünlüğü yoksa" bu görüşün zaten gelenekselleşmemesi gerekirdi. Bize göre de burada bir ilke çiğnenmiş, "kadını koruma ve aile huzuru" adına bir hata devam ettirilmiştir. Ancak koca, karısına nesebi konusunda yanlış bilgi vermişse, bu istismarda yaralanan "nikah akdine rıza" yararına kadının ve velisinin nikâhı feshettirme hakkı olabilir. Eğer kadın kocasının nesebini bilerek evlenmişse sadece velinin nikâhı feshettirme hakkı vardır. Kadına nikâhı feshettirme hakkının tanınması kadının bu evlilikten göreceği zarar ve duyacağı utanç sebebine, veliye tanınması ise ailenin ortak çıkarını gözetme gerekçesine dayandırılmıştır.

Müslüman kız kâfir erkekle evlenemez. Saliha bir kadın da fasık bir erkekle evlenemez. Hür kadın da köle ile evlenemez. Bize garip gelen bir kural da Müslüman oluştâ kâdem, daha çok Arap olmayanlar (mevâlî) arasında aranan bir şart olup bunda evlenecek kimse ile baba ve dedesinin müslüman oluşu esas alınır olmasıdır. Buna göre sadece kendisi müslüman olan erkek, babası veya baba ve dedesi müslüman olan kadına denk sayılmaz. Eğer suç gibi fazilet de şahsî ise, “en üstün” olanın “en takvalı” olan olması gerekmez mi?

Erkeğin meslek ve sanat yönüyle kadının ailesine denk olması ilkesine işlerlik kazandırılırken toplumların örfü ve genel yargısı esas alınarak meslekler itibar yönünden belli gruplara ayrılır. Ancak Hanefîler’den Ebû Yûsuf ve Muhammed b. Hasan eş-Şeybânî’nin meslek ve sanatı denklik kriteri olarak savunduğu, Ebû Hanîfe’nin ise meslek ve sanatlardaki itibarın izâfî ve değışken oluşunu esas alarak bu şartı aramadığı görüşü de vardır. Dindarlık ve zenginlik kriterlerinde de Hanefî imamları arasında benzer tartışmalar mevcuttur. Meselâ İmam Muhammed dindarlığı, sübjektif ve âhirete taalluk eden bir konu olması sebebiyle denklik ölçüsü saymazken, Ebû Yûsuf, zenginlikte kocanın mehrin peşin kısmını ödeyebilmesini ve ailesinin geçimini sağlayabilmesini yeterli sayar.

İmam Şâfiî evlilikte denkliği dindarlık, soy, meslek ve sanat, hürriyet, bedensel ve zihinsel özürli olmamak hususlarında arar. Ancak Şâfiî fakihleri, İmam Şâfiî’nin itibar ettiği beş şartın yanında zenginlik ve yaşta da denkliği mezhep görüşüne eklemişlerdir. Ahmed b. Hanbel, din ve takvâ ile meslek ve sanat dışında kalan özelliklere itibar edilmemesi gerektiği görüşündedir. Ahmed b. Hanbel’den nesep bakımından denkliğin aranması gerektiği görüşü

de rivayet edilmiştir. Hanbelî fakihlerine göre din ve takvâ, meslek ve sanat, zenginlik, hürriyet ve soy olmak üzere beş konuda denklik aranır.

1917 tarihli Hukûk-ı Âile Kararnâmesi'nde Hanefî mezhebinin denklik konusundaki klasik doktrini terkedilerek sadece zenginlik ve sanat açısından erkeğin kadına denk veya ondan daha iyi durumda olması şartıyla yetinilmiştir (md. 45-50).

Evlilikte denkliğin gerekli olduğu kanaatini taşıyanlar, görüşlerini dindarlık ve takvâda denklik aranması gerektiğini beyan eden, “Zina eden erkek zina eden veya müşrik olan bir kadından başkasıyla evlenmez. Zina eden kadınla da ancak zina eden veya müşrik olan bir erkek evlenir. Bu müminlere haram kılınmıştır”¹³⁰ meâlindeki âyet dışında Kur'an'la temellendirebilmiş değillerdir. Soyda denkliği ise Kureş'in kendi içinde, Araplar'ın kendi aralarında, Arap olmayanların da kendi aralarında denk olduklarını belirten hadise dayandırmışlardır. Ancak bu hadisin isnadının zayıf olduğu da kaydedilir.¹³¹

Kefâetle ilgisi dolaylı olarak kurulabilen hadislerin ise denkliğin evlilikte fesih sebebi olduğu sonucunu çıkarmak için yeterli bulunmadığı söylenebilir.¹³² Evlilikte denklik şartını arayan fakihlere göre kadının kendisi ve velileri denkliğin bulunmadığını bildikleri halde veya denklik konusunu önemsemeyen ve araştırmadan nikâha razı olmuşlarsa, ya da nikâhtan sonra denklik bulunmadığını farkettileri halde nikâhı kabul ettiklerini gösteren

¹³⁰ en-Nûr 24/3.

¹³¹ Şevkânî, Neylu'l Evtar, VI, 146.

¹³² İlgili hadisler için bk. a.g.e., VI, 144-147.

bir tutum ve davranış ortaya koymuşlarsa evlilik sahih ve bağlayıcı olarak vücut bulmuş olur. Bu takdirde kadın veya velileri mevcut nikâhı mahkeme mârifetiyle feshettirme hakkına sahip olamazlar. Kadın kendine denk bir erkekle evlilik yaptığında ise velilerin itiraz hakları bulunmaz; nikâh sahih ve bağlayıcı olarak gerçekleşir. Ahmed b. Hanbel'den rivayet edilen bir görüşe göre kadının din ve takvâ bakımından kendine denk olmayan biriyle yaptığı evliliğe veliler zaman aşımı söz konusu olmaksızın her zaman itiraz edebilirler.

Denkliğin olmaması esas itibariyle bir evlilik engeli değildir. Bu yüzden kadın ve kadının velileri denklik bulunmamasına rağmen evliliğe razı olurlarsa nikâh sahih ve bağlayıcı olarak vücut bulur. Kendine denk olmayan biriyle kadının bilerek ve velilerinin onayını almadan yaptığı nikâhın sahih olup olmadığı konusunda fakihler arasında farklı görüşler mevcuttur.

Erkeğin kadına denkliğinde evliliğin başlangıcı esas alınır. Kocanın sonradan işlerinin kötüleşmesi, başlangıçta sahip olduğu imkân ve özellikleri kaybetmesi denkliği bozmaz ve evliliği sona erdirme sebebi kılınmaz.

İrkçilik yapanlar çoğu kere kendi kızlarını başka ırk, sülale veya soylara üstün tutarak onlarla evlendirmek istemezler. Erkek çocuklarına da düşük gördükleri soy ve ırklardan eşler almak istemezler. Bu başkalarını küçük görerek yapılırsa İslam'a kesinlikle aykırı bir tutumdur.

Bunun çok kötü örnekleri tarihte yaşanmıştır maalesef. Eğer biri Arap olmayan müslüman bir kızla evlenmek isterse, evlilik iznini almak için kızı babası veya akrabaları ile değil, kızın veliliğini

üzerine alan bir Arapla görüşmesi gerekiyordu.¹³³ Ebu'l-Ferec Isfahanî'nin rivayetine göre, Benî Su-leym'den bir zat kızını, yeni müslüman olmuş Arap olmayan biriyle evlendirdi. Mu-hammed b. Beşîr el-Haricî bunu Medine valisine şikâyet etti. Vali hemen çiftin boşanma-sını emrettikten başka müslümanı kamçılattı, saçını sakalını kestirdi ve şehirde teşhir ettirdi.¹³⁴

Maalesef ehl-i beytten olduğunu iddia eden bazı zatlar, az çok bir ilim de elde etmelerine rağmen, kendi soylarının dışında kız alıp vermeyi bir utanç sebebi sayarak şereflerini kurtarmak için bunu kendi soylarına yasaklamışlardır. Bunun en acı yanı da, hiç utanmadan, sıkılmadan bunu açıkça başkalarına söyleyerek onları rencide etmeleridir. Bizzat bana onlardan birisi “biz başkalarından kız alıp vermeyiz” dedi. Kalabalıkta, el pençe divan duran şuursuz cemaati ve çevresi içinde onu eleştirmek, göz göre göre fitneye sebep olmak demekti. O yüzden sustum, ama o guru ve kibir ifadesinin acısını hala kalbimde hissedirim. Soyundan geldiklerini iddia ettikleri Resulullah (sav) Efendimizin emir ve uygulamalarına ters düştüklerine aldırış etmeden bunu söyleyerek sair Müslümanları üzme, nasıl bir takva anlayışıdır, ehl-i beyt olma ahlakıdır, anlamış değilim. Acaba Sevgili Peygamberimiz (sav) başka sülalelerden kız alıp vermemiş midir? Sünnete muhalfete ne zamandan beri iftihar konusu olmuştur?!

¹³³ Ebu'l-Ferec Isfahanî, İkdû'l-Ferîd, c. VIII.

¹³⁴ İbni Kuteybe, Uyunu'l-Ahbar, c. II

İbrahim Canan, “Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi” isimli eserinde “Küfüvlük (Denklik)” adıyla bir başlık açmıştır.¹³⁵ İsterseniz önce o hadisleri ve bazı açıklamalarını kısaca görelim:

عن أبي هريرة رضي الله عنه قال: [قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: إِذَا خَظَبَ إِلَيْكُمْ مَنْ تَرَضَّوْنَ دِينَهُ وَخَلَقَهُ فَرَّوْجُوهُ، إِي تَفْعَلُوهُ تَكُنْ فِتْنَةٌ فِي الْأُزَى وَفَسَادَ عَرِيضٍ]. أخرجه الترمذي .

Hiz. Ebu Hureyre (radiyallahu anh) anlatıyor: "Resulullah (aleyhissalâtu vesselâm) buyurdular ki: "Dini ve ahlâkı sizi memnun eden birisi kız talep ederse onu evlendirin. Böyle yapmazsanız, yeryüzünde fitne ve geniş bir fesad çıkar."¹³⁶

Hadis diyanet ve ahlak yönüyle takdir edilip beğenileni tercih etmeyi tavsiye etmektedir. Nitekim hadisin sonunda "Böyle yapmazsanız..." ifadesiyle "kızı diyanet ve ahlak yönüyle beğendiğinize vermeyip para, mal ve mevki yönüyle hoşunuza giden birini beklerseniz..." demek istemiştir. Bu bekleyişten hasıl olacak fitne fesad çeşitlidir. Gayrimeşru ilişkiler ve zina yaygınlaşır, bekâr kızların sayısı artar, evlenme yaşı gecikir, yaşlı evlenmelerin birkısım mahzurları vardır; geçimsizlik, daha az sayıda çocuk yapma vs. gibi.

¹³⁵ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 16/12.

¹³⁶ Tirmizî, Nikah 3, (1084).

Bu hadis, "küfüvlükte sadece din aranmalıdır" diyen İmam Maik'e delildir. Cumhur şöyle der: "Küfüvlükte dört şeye müracaat edilir: Diyanet, hürriyet, neseb ve sanat."

وَعنه رَضِيَ اللّٰهُ عَنْه قَالَ: [حَجَمَ أَبُو هِنْدٍ رَسُولَ اللّٰهِ # فِي يَأْفُوخِهِ فَسَمِعْتُهُ يَقُولُ: يَا بَنِي بَيَاضَةَ أَنْكِحُوا أَبَا هِنْدٍ وَأَنْكِحُوا إِلَيْهِ. وَقَالَ: إِنْ كَانَ فِي شَيْءٍ مِّمَّا تَدَاوَوْنَ بِهِ خَيْرٌ فَالْحِجَامَةُ]. أَخْرَجَهُ أَبُو دَاوُدَ .

Yine Ebu Hureyre (radiyallahu anh) anlatıyor: "Ebu Hind, Resulullah'ı bingıldak kısmından hacamat etmişti. Aleyhissalâtu vesselâm: "Ey Benî Beyâza, Ebu Hind'i evlendirin, onunla evlenin!" buyurdu ve şunu ilave etti: "Eğer tedavi için başvurduğunuz şeylerin birinde hayır varsa bu hacamattır."¹³⁷

Ebu Hind, Benî Beyâza'nın azadlısıdır, neseb itibariyle onlardan değildir. Azadlısı bir yabancı olmasına rağmen Aleyhissalâtu vesselâm'ın Beyazoğullarına: "Bunu evlendirin, onunla evlenin!" emretmesi evlilikte denklik (veya küfüvlük) için sadece "diyanet"i şart koşan Malikîlere bir delil olmaktadır. İbnu Ömer, İbnu Mes'ud ve tabiinden Muhammed İbnu Sîrin'in de bu meselede diyaneti esas aldıkları nakledilmiştir.

Cumhur, denklikte nesebe itibar etmiştir. Ebu Hanife kendisi de Arap olmadığı halde "Kureyş birbirine küfüvdür, Araplar da birbirlerine küfüvdürler. Hiçbir Arap Kureyş'e küfüv değildir. Nasıl ki

¹³⁷ Ebu Davud, Nikah 27, (2102).

Arap olmayanın hiçbir Arab'a küfür değilse" demiştir.¹³⁸ Bizim vicdanlarımızı sızlatan bu "sıradan bir Kureyş'li kadına veya erkeğe Ebu Hanife'nin denk görülmemesi", kabul edeceğimiz bir durum değildir. Çünkü üstünlük ölçüsü ancak takvadır. Bu da faydalı ilim ile ihlaslı amelin çiftleşmesinden meydana gelir.

Bu yüzden denklik aranacaksa dinde diyanette aranmalıdır. Çünkü Kur'an'da mü'minlerin müşriklerle evlenmemesi emredilmiştir. Öyle ise dini denklikten vazgeçilemez. Aksi halde nikah sahih olmaz.

Burada şunu da belirtelim ki, denklik meselesinde neseb şartı ile ilgili sahih hadis yoktur. Bezzar'da Hz. Muaz'dan merfu olarak rivayet edilmiş olan "Arap Araplara, mevaliler mevalilere denktir" hadisi hem zayıftır, hem de sahih senedle sünnete aykırıdır. Çünkü Hz. Peygamber Kureyşî olan Fatıma Bintu Kays'ı azadlısının oğlu Üsame'ye teklif etmiştir (Sahiheyn). Abdurrahman İbnu Avf'ın kızkardeşi Hale, Hz. Ebu Bekir'in azadlısı Bilal'in nikahı altında idi. Resulullah'ın halasının kızı Zeyneb Bintu Cahş'ı, Aleyhissalâtu vesselâm azadlısı Zeyd'e nikahlamıştı. Ebu Huzeyfe (radiyallahu anh), azadlısı Salim'i kardeşi Velid İbnu Utbe'nin kızıyla evlendirmişti. Sahiheyn'de el-Mikdad İbnu Amr'ın, Kureyşî olan

¹³⁸ Zamanımızda bazı ekabirin yerli yersiz selefin büyük imamlarını tenkit etmelerini, hatta hadlerini aşarak "bu dine zarar verdiler" demelerini fakir de çok çirkin görürüm. O bakış açısını ve tavrı hiç beğenmem. Ama burada onlara benzemekten haya ederek şöyle diyebilirim: Belki o günün bir acı gerçeğini dile getiren ve realiteyi gören bu görüşü o şartlarda müsamaha ile karşılasak bile, artık o örf ve adetlerin, o ortam ve şartların değiştiği bugün hala bunu kabul etmek, herhalde "Arab'ın Acem'e üstünlüğü yoktur" hadisini görmezden gelerek vicdanları sızlatmak olur kanaatindeyiz.

Zıbaba Bintu Zübeyr İbni Abdilmuttalib ile evlendiği belirtilir. Halbuki Mikdad Kureyşî değildir, haliftir, Mekke'ye hariçten gelmiş birisidir. Örnekler daha da çoğaltılabilir.

Şu halde neseb şartı, içtimâî çevrenin insanlar üzerinde tesis edeceği bazı müessir alışkanlıklar, örfler, âdetler sebebiyle karıkoca arasındaki uyuşma, dirlik ve ahenk nokta-i nazarından medar-ı bahs edilmiş bir şart olarak değerlendirilmelidir. Yukarıda sünnette rastlanan örnekler hep Mekke-Medine muhitinde uzun müddet yaşayıp mahallî örfü temessül ederek ayniyet kazanmış kimselerle ilgili. Bu sebeple alimlerin neseb meselesine yer vermiş olmaları bu çerçevede değerlendirilmelidir.¹³⁹

وَعَنْ بُرَيْدَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: [قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: إِنَّ أَحْسَابَ أَهْلِ الدُّنْيَا الَّتِي يَذْهَبُونَ إِلَيْهِ الْمَالُ]. أَخْرَجَهُ النَّسَائِيُّ.

Büreyde (radiyallahu anh) anlatıyor: "Resulullah (aleyhissalâtu vesselâm) buyurdular ki:

"Dünya ehlinin değer verdiği, peşinden koştuğu şey maldır."¹⁴⁰

Bu hadiste dünya ehli için itibar edilen, kendisiyle şeref kazanılan, bu sebeple peşinden gidilen şeyin mal olduğu belirtilmekte, malı olana, kötü hallere sahip biri bile olsa kendisine itibar edileceği, değer verileceği belirtilmektedir. İslam, kişinin hasebini, diyanet ve takva gibi Allah nezdinde muteber olan

¹³⁹ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, 16/13-14.

¹⁴⁰ Nesâî, Nikah 9, (6, 64).

hasletlerin teşkil etmesi gereğini tedris etmiştir. Ayet-i kerimede, Allah nezdinde, en muttakinin en değerli olduğu beyan edilmiştir. Bu hadisten evlilikte denkliliğin gerekliliğini çıkarmak maksada uygun değildir.

وعن عائشة رضي الله عنها: [أَنَّ أَبَا حَذِيفَةَ بْنَ عُثْبَةَ بْنَ رَبِيعَةَ
ابْنَ عَبْدِ شَمْسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، وَكَانَ مِمَّا شَهِدَ بَدْرًا تَبَتَّى سَالِمًا
وَأَنْكَحَهُ ابْنَتَهُ أَخِيهِ هِنْدًا بِنْتَ الْوَلِيدِ ابْنِ عُثْبَةَ بْنِ رَبِيعَةَ، وَهُوَ مَوْلَى
'مَرْأَةٍ مِنْ أَهْلِ نَضَارٍ كَمَا تَبَتَّى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ زَيْدًا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، وَكَانَ مَنْ
تَبَتَّى رَجُلٌ فِي الْجَاهِلِيَّةِ دَعَاهُ النَّاسُ إِلَيْهِ، فَوَرِثَ مِنْ مِيرَاثِهِ حَتَّى نَزَلَ
. قَوْلُهُ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى: اذْعُوهُمْ بِأَيْهِمْ]. أخرجه البخاري والنسائي

Hız. Aişe (radiyallahu anhâ) anlatıyor: "Ebu Huzeyfe İbnu Utbe İbni Rebia İbni Abdi Şems (radiyallahu anh) -ki bu zat Bedir Gazvesi'ne katılmıştı- Salim'i evlat edinmiş ve kardeşinin kızı Hind Bintu'l-Velid İbni Utbe İbni Rebia ile evlendirmişti. Salim ise, ensardan bir kadının azadlısı idi. Nitekim, Resulullah (aleyhissalâtu vesselâm) da Zeyd (radiyallahu anh)'i evlat edinmişti. Cahiliye devrinde kim bir adam evlat edinirse, halk bu adamı evlat edinen kimseye nisbet ederek çağırırdı. O, ayrıca yeni babasına varis de olurdu. Bu tatbikat Rab Teala'nın şu kavli-i şerifleri nazil oluncaya kadar devam etti;

"Onları kendi babalarına nisbet edin. Allah katında doğru olan budur. Eğer babalarının kim olduğunu bilmiyorsanız, zaten onlar sizin din kardeşleriniz ve dostlarınızdır..." (Ahzab 5).¹⁴¹

Bu hadiste, evlenecek kız ve erkek arasında aranan denklik meselesinde, köle asıllı biri ile asaletli birinin evlenebileceği esasına güzel bir örnek var: Azad edilmiş bir köle olan Salim ile asaletli bir kadın olan Ebu Huzeyfe'nin yeğeni Hind Bintu'l-Velid evlenmiştir.

Yukarıda da değinildiği gibi aslında denklik müessesesi kadın lehine bir sonucu hedefler. Çünkü genellikle kadın ve onun velileri daha aşağı itibar edilen birisine eş ya da hısım olmayı kendilerine yediremezler ve böyle bir şeyin olması halinde kadın erkeği küçümseyici ve hukukunu tanımaz bir tavır alır, huzur ortamı olması gereken aile Cehennem'e dönüşür, boşanmalar ve yıkımlar olur.

Çağımızda bu konu yeniden değerlendirilmelidir. Çünkü yeni anlayışlar yeni bazı bozulmaları da getirmektedir. Mesela dindar bir kız, işi, geliri, sosyal mevkii iyi diye büyük günahları işleyen namazsız niyassız fasıklara verilmektedir. İşte asıl denksizlik buradadır iş meselesine gelince artık meşru olan her türlü iş saygıya layıktır. Meşru işin adisi ve şereflişi olmaz. Şeref, insanlara ve Hakk'a hizmetle ölçülür. İbadet duygusu ile sokağı süpüren bir çöpçü şerefli, istediği parayı veremeyen hastasını ameliyat etmeyip ölüme terkeden doktor ise şerefsizdir. Ancak halkın genel kabullenişinin bu müessese için etkisi vardır. Bu yüzden sırf öyle itibar edildiği için

¹⁴¹ Buharî, Nikah 15, Megazi 11; Nesai, Nikah 8, (6, 63-64); Ebu Davud, Nikah 10, (2061).

evlilikte bunu hesaba katmak, mutluluğu arayan aklın değerlendirmesi gereken bir tecrübedir.

İbrahim Canan, İslam devletinin ve mahkemesinin olmadığı günümüzde, velilerinin kabulü olmadan kendi kendisini evlendiren kadının velilerine bir çözüm sunar; “güvenilir bir ehl-i ilimden onun dengine gitmediğini tesbit ettirmeleri halinde” kendi başına yaptırdığı dini nikahı geçersiz sayar ve kızlarını geri alabilirler. Ancak denksizlik söz konusu olmaması halinde kendi rızası ile evlenen bir kadının nikahını geçersiz saymak kimsenin elinde değildir. Böyle bir durumda velilerin kızlarını almaları, erkeğin de boşamıyorum demesi halinde kadının bir başkası ile evlenmesi -Hanefi mezhebine göre- gayr-i meşru olur ve zinayı sonuç verir.

Dr. Mustafa Sibai der ki: "Hâlâ toplumumuzda -özellikle de kırsal kesimlerde- gelenekler nerdeyse genç kızın eşini seçme özgürlüğünü elinden almaktadır. Genellikle kıza babanın ya da annenin arzuladığı kimse dayatılmaktadır. O bulunduğu konum itibarıyla bakire bir kız olup yapacağı evliliğe velileri iki meseleyi iddia ederek itiraz etme hakları vardır:

Birincisi: Kocasının dengi olmaması. Ebu Hanife ve diğerlerine göre denklik, soy, meslek, babaların ve dedelerin statüsü ve zenginlik ölçülerine göredir. Bunun dışında kalanlar, cahil babaların kızlarını evlendirmede despotça davranacakları geniş alanlardır. Yine kız mehr-i misilden az olarak kendini evlendirirse babası ya da velileri akdi feshedebilirler. Çünkü bu onlara leke getirir.

Hiç kuşkusuz sosyal hayatın gelişmesi bu meseleye bakışı, köklü bir biçimde değiştirmeyi gerektirir. 'Bundan dolayı -Suriye'-de-

ahval-i şahsiye kanunumuz bu meseleyi güzel bir şekilde çözüme kavuşturmuştur.' Şöyle ki kanun, denkliği eşler arasında şart koşturmuştur. Bu, her iki çiftin anlaşma ve mutluluklarının güvencesi için zorunlu bir prensiptir. Ancak kanun denkliğin belirlenmesini akdin yapıldığı beldenin örfüne bırakmıştır. Bu sağlam ve esnek bir uygulama olup ailenin esenliğini garanti ettiğinden dolayı her zaman tatbik edilebilir. Kanun, evlilik çağına yasal olarak ulaşmış da babasının izni olmadan evlenen kıza, babanın kadı huzurunda sadece denklik hususunda itiraz etme hakkının olduğunu belirtmiştir. Kadı, denkliğin olmadığını söylerse; akit feshedilir, yoksa devam edilir. Bu kanuni durumda kızlarının evlenmesinde baba ya da velilerin zorlaması sözkonusu değildir.

“Mehri misil”e gelince, kanun tamamen onu ilga etmiştir. Bu sebepten dolayı babaya, itiraz hakkı tanımamıştır. Bu konuda kanun çok güzel yapmıştır. İslâm'da mihir kadına bir ikram ve ona yakınlığı belirtmek için bir semboldür. Mihrin azlığından utanmak, evliliğin gayeleri ve mihrin hikmetinden gafil olan cahili çevrelerin yaptığı bir şeydir. Bu tür ölçülerin İslâm'da hiçbir değeri yoktur. Nitekim Ebu Hanife'nin dışındaki müctehid imamlar da böyle demişlerdir.”¹⁴²

¹⁴² Kitabu'l-Mer'atu Beyne'l-Fıkhi ve'l-Kanun, s. 65-65-67.

Sonsöz

İslam'ın ilk temel kaynağı olan Kur'an, bütün insanların bir erkek ve bir dişiden yaratıldığını, saygınlığın da ancak takva ile olduğunu bildirir.¹³¹ Bir temel ilke de, inananların kardeş olduğudur.¹³² Bundan çıkan tabiî sonuç da dinimizde ırkçılığın ve asabiyetin kesin reddedişmiş olmasıdır. Biz "Kur'an Açısından İnsan Toplum ırkçılık" kitabımızda bunu çok geniş olarak işledik hamdolsun.

Şimdi de bu kitabımızda değişik açılardan Peygamberimizin (sav) sünnetinde ırkçılığın ve asabiyetin reddine dair bilgiler verdik. Buradan çıkan sonuç da Sevgili Peygamberimizin çok yoğun bir biçimde din kardeşliğine ve insanların eşitliğine dikkat çekmesi, Arab'ın Acem'e (Arap olmayana), Acem'in Arab'a asla üstünlüğünün olmadığını ısrarla vurgulamış olmasıdır.¹³³ O'nun ifadesiyle insanlar "bir tarağın dişleri gibi" eşittirler.¹³⁴ ırkçılık onun diliyle lanetlenmiş ve yerinin cehennem olduğu bildirilmiştir.

¹³¹ Hucurat -13 karşı. ; Yunus - 19 ; Nisa -1; A'raf -189

¹³² Hucurat-10

¹³³ Aclunî, Keşfü'l Hafa, hn: 2847

¹³⁴ Ahmed, Müsned, 5/411

Aslında ırkçılığın haram oluşunun ve verdiği zararların daha iyi anlaşılması için burada din kardeşliğinin öneminin vurgulanması ve kardeşlerin karşılıklı hak ve hukuklarının anlatılması iyi olacaktı. Elbette bu bilgilerle ırkçılığın çirkinliği ve yersiz asabiyetin reddinin gerekliliği ve güzelliği daha iyi ortaya çıkardı. Ancak bu “kardeşlik” konusu Kur’an açısından ırkçılığı işlediğimiz kitabımızda geniş olarak açıklanmıştı. Burada yeniden ele almak, hem gereksiz tekrara düşmek, hem de çok bilinen bir konu olduğu için “hadislerde kardeşlik” bahsi üzerinde durmadık.

Hiç şüphesiz önemli olan bu inanç ve ilkelerin söylemde kalmaması, hayatın içinde bizzat yaşanarak eyleme dönüşmesidir. İşte Asr-ı saadette bu zorlu iş başarılmıştır. Artık devlet ve toplumda hiçbir kişinin, sınıfın, soyun, beldenin, dilin, rengin her ne surette olursa olsun bir ayrıcalığı, imtiyazı, üstünlüğü yoktur. İslâm ülkesinde yaşayan bütün insanlar, hukuken eşittirler. Köle veya zimmîler, yani gayr-i müslim vatandaşlar ise yine kendi konumlarında bazı farklı kanunlara tabi olsalar da hukuk önünde eşitlik ve ırkçılığın reddi konusunda durumları Müslümanlardan farklı değildir.

Nihayet bitirirken bir kere daha emeüi geçen herkese teşekkürlerimi sunar, dua ederim. Her zaman son sözümüz “hamd olsun âlemlerin rabbi Allah Teâlâ’ya” olsun.

